



EUROPSKA SREDIŠNJA BANKA

NADZOR BANAKA

Godišnje izvješće ESB-a o nadzornim aktivnostima

u 2017.

BANKENTOEZICHT

ožujak 2018.

BANKTILLSYN BANKU UZRAUDŽĪBA

BANKŪ PRIEŽIŪRA NADZÓR BANKOWY

VIGILANZA BANCARIA

BANKFELÜGYELET

BANKING SUPERVISION

SUPERVISION BANCAIRE BANČNI NADZOR

MAOIRSEACHT AR BHAINCÉIREACHT NADZOR BANAKA

BANKING SUPERVISION

PANGANDUJSJÄRELEVALVE

SUPERVISÃO BANCÁRIA

BANKOVNI DOHLED

БАНКОВ НАДЗОР

BANKTILLSYN

BANKENAUF SICHT

ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ PANKKIVALVONTA

SUPRAVEGHERE BANCARĂ BANKOVÝ DOHL'AD

SUPERVIŽJONI BANKARJA

SUPERVISIÓN BANCARIA

BANKING SUPERVISION

SUPERVISÃO BANCÁRIA

BANKENAUF SICHT

Sadržaj

Predgovor Marija Draghija, predsjednika ESB-a	3
Uvodni razgovor s Danièle Nouy, predsjednicom Nadzornog odbora	4
1. Doprinos nadzora financijskoj stabilnosti	9
1.1. Kreditne institucije: glavni rizici i opća uspješnost	9
Okvir 1. Konsolidacija bankarskog sektora – zapreke za prekogranična spajanja i pripajanja	13
1.2. Rad povezan s neprihodonosnim kreditima	16
1.3. Rad na tematskim provjerama	28
1.4. Nadzor koji se provodi na licu mjesta	33
1.5. Ciljana provjera internih modela (TRIM)	40
1.6. Neizravni nadzor manje značajnih institucija i nadgledanje nadzora	42
1.7. Makrobonitetne zadaće	46
2. Doprinos SSM-a okviru EU-a za upravljanje krizama i sanaciju	48
2.1. Sanacije u 2017.	48
2.2. Interakcija s Jedinstvenim sanacijskim odborom	57
2.3. Rad na planiranju oporavka	59
2.4. Upravljanje krizama za manje značajne institucije	61
3. SSM kao dio europske i svjetske nadzorne strukture	63
3.1. Europska i međunarodna suradnja	63
Okvir 2. Pripreme za Brexit	68
3.2. Doprinos izradi europskog i međunarodnog regulatornog okvira	70
Okvir 3. Preispitivanje bankovnog zakonodavstva EU-a (CRR / CRD IV, BRRD i Uredba o jedinstvenom sanacijskom mehanizmu)	71
4. Odobrenja, postupci provođenja i izricanja sankcija	75
4.1. Kretanja u više značajnih institucija i u području zajedničkih postupaka	75

4.2.	Izveščivanje o kršenjima propisa, postupcima provedbe i postupcima izricanja sankcija	79
5.	Organizacijski ustroj: Nadzor banaka ESB-a	83
5.1.	Ispunjavanje zahtjeva povezanih s odgovornošću	83
5.2.	Preispitivanja i revizija rada SSM-a	84
5.3.	Odlučivanje	85
5.4.	Zapošljavanje u nadzoru banaka ESB-a	93
5.5.	Provedba Kodeksa ponašanja	96
5.6.	Primjena načela odvajanja zadaća monetarne politike od nadzornih zadaća	98
Okvir 4.	Izazovi višejezične komunikacije u europskom nadzoru banaka	100
5.7.	Okvir za izveščivanje o podacima i upravljanje informacijama	102
6.	Izveščivanje o proračunskoj potrošnji	104
6.1.	Rashodi za 2017.	104
6.2.	Okvir za naknade u 2017.	107
7.	Pravni instrumenti koje je donio ESB	112
7.1.	Uredbe ESB-a	112
7.2.	Pravni instrumenti ESB-a osim uredbi:	112
8.	Europski bankarski sektor u brojkama	114
9.	Pojmovnik	117
	Pokrate	121

Predgovor Marija Draghija, predsjednika ESB-a



Financijska je kriza započela prije deset godina i donijela sveprisutnu gospodarsku, socijalnu i financijsku nestabilnost. Europodručjem je nekoliko godina vladao znatan pad proizvodnje, zaposlenosti i kreditiranja gospodarstva, zajedno s rascjepkanošću financijskog sustava po državama. Stabilnost bankovnog sustava bila je ugrožena i mnogi su sumnjali u opstanak eura.

Kriza je otkrila nekoliko institucijskih slabosti europodručja, osobito nedostatak objedinjenog bankovnog tržišta s uporištima u jedinstvenom nadzornom tijelu, jedinstvenom sanacijskom tijelu, jedinstvenom fondu za sanaciju i jedinstvenom sustavu osiguranja depozita. Kao dio odgovora na poremećaje 2012. tvorci politika stvorili su jedinstveno nadzorno tijelo, koje su ugradili u ESB. U roku od samo dvije godine, uz sudjelovanje nacionalnih nadležnih tijela, uspostavljen je europski nadzor banaka.

Danas gospodarstvo europodručja raste već gotovo pet godina, a rast je rasprostranjen po državama i sektorima. Glavni je pokretač oporavka monetarna politika ESB-a, a njegove postupke važno dopunjava i nadzor banaka na razini europodručja.

Prvo, objedinjeni nadzor banaka pridonio je jačanju banaka, što je pomoglo prevladavanju financijske rascjepkanosti, poboljšanju prijenosa monetarne politike i obnovi kreditiranja kućanstava i poduzeća. Aktivne kamatne stope u cijelom europodručju približile su se rekordno niskima.

Drugo, europski nadzor banaka prva je crta obrane od rizika za financijsku stabilnost koji imaju izvor u bankarskom sektoru jer od banaka traži da drže adekvatan kapital kako bi se osiguralo da mogu uspostaviti održivu ravnotežu između rizika i povrata. Time je omogućeno da monetarna politika provodi svoje ovlasti u vezi s očuvanjem stabilnosti cijena, čak i u razdobljima u kojima je bilo potrebno da stajalište politike dulje vrijeme ostane prilagodljivo, jer su rizici za financijsku stabilnost uspješno obuzdani učinkovitim nadzorom.

U 2018. banke se i dalje suočavaju s nekim ključnim izazovima, u koje se ubrajaju čišćenje bilanci, smanjenje naslijeđenih problematičnih izloženosti nastalih, u prvom redu tijekom financijske krize, kao što su stanoviti neutrživi financijski proizvodi, i tijekom „velike recesije” koja je uslijedila, kao što su neprihodonosni krediti. Među izazovima je i potreba prilagodbe njihovih poslovnih modela novim tehnološkim izazovima kao i rješavanja pitanja prevelikih kapaciteta i visokih troškova. To i dalje moraju biti područja prioritetnog djelovanja za banke koje nastoje biti snažne i služiti gospodarstvu europodručja.

Uvodni razgovor s Danièle Nouy, predsjednicom Nadzornog odbora

Prošlo je gotovo deset godina od propasti banke Lehman Brothers i početka financijske krize. Je li financijski sustav otad postao sigurniji?

Globalna financijska kriza nedvojbeno je pokrenula mnoge promjene. Na globalnoj razini, upravo smo završili sveobuhvatnu regulatornu reformu – Basel III. Pravila za banke postala su stroža, a uklonjene su i nedorečenosti u regulatornom okviru. Na europskoj razini, počeli smo graditi bankovnu uniju. Danas bankovna unija počiva na dva stupa: europski nadzor banaka i europska sanacija banaka. Oni zajednički pomažu u poboljšanju nadzora nad bankama diljem Europe i učinkovitijem rješavanju kriza. Sve u svemu, možemo reći da je postojeću arhitekturu financijskog sustava uvelike oblikovala kriza. A ta je arhitektura mnogo stabilnija od prethodne. Dakle, da, financijski je sustav postao sigurniji.



Što je sa samim bankama? Jesu li shvatile pouku?

Nadam se da jesu. Uostalom, jedan od glavnih uzroka krize bila je kultura u kojoj se kratkoročnim dobitcima davala prednost pred dugoročnom održivošću i koja je često zanemarivala utjecaj postupaka banaka na gospodarstvo i na porezne obveznike. Tu kulturu treba promijeniti i promjena treba poteći od banaka, iako regulatorna tijela moraju osigurati da poticaji budu i ostanu dosljedni.

Kakve poticaje imate na umu?

Činjenica da banke sada mogu propasti na uredan način treba, prije svega, usmjeriti ih na održivost. Više ne bi trebalo biti sanacija javnim sredstvima. U Europi ključnu ulogu u tome ima jedinstveni sanacijski mehanizam. Svoju prvu kušnju prošao je u 2017., kada su tri velike banke propale i bile su sanirane ili likvidirane. Poruka je jasna: sada se banke moraju suočiti s posljedicama svojeg ponašanja i ne budu li postupale mudro, mogle bi propasti.

Dakle, mogućnost propadanja potiče banke da počnu rješavati sve izazove s kojima se suočavaju?

Da, naravno. Banke su dosta napredovale od krize, ali još ima izazova kojima treba posvetiti pozornost. I sada je vrijeme za to, uvjeti su idealni zbog četiri razloga. Prvo, gospodarstvo europodručja dobro napreduje. Drugo, nove tehnologije bankama mogu biti izazov, ali im nude i nove mogućnosti za zaradu kako bi i dalje bile profitabilne. Treće, dovršetak Basela III donosi regulatornu sigurnost. I četvrto, sada kada je europski nadzor banaka u potpunosti uspostavljen, postoji nadzorna sigurnost. Banke znaju kako radimo i što od nas mogu očekivati.

Bankama u europodručju profitabilnost je velik izazov, zar ne?

Doista, bankama u europodručju profitabilnost je najvažniji izazov. Neke od njih još ne podmiruju trošak kapitala, a to je dugoročno neodrživo stanje. Premda je to problem samih banaka, također zabrinjava i nas, nadzorna tijela. Neprofitabilne banke ne mogu podržavati gospodarski rast i stvoriti zaštitne slojeve kapitala. Istodobno bi mogle krenuti u potragu za prinosom, što bi povećalo rizike. Stoga smo mi, nadzorna tijela, zabrinuti zbog nedostatka profitabilnosti u bankarskom sektoru europodručja.

Koje bi korake banke trebale poduzeti kako bi povećale svoju profitabilnost?

To je vrlo teško pitanje jer je svaka banka drukčija, i svakoj je potrebna vlastita strategija. Polazište za svaku banku jest imati strategiju i provoditi je. Ovdje dolazimo do pojma „strateško upravljanje”, koje se, ukratko, odnosi na sposobnost vodstva da postavi smjer za ostvarenje dugoročnih ciljeva banke. Ono zahtijeva pouzdane procese i dobro upravljanje, uključujući upravljanje rizicima. Ako su ti uvjeti zadovoljeni, uprava u svakom trenutku ima dobar pregled i razumijevanje cjelokupne organizacije te po potrebi može brzo promijeniti smjer. Sve u svemu, što su banke bolje u „strateškom upravljanju” to su i uspješnije. Na praktičnijoj bi razini banke trebale razmisliti o diverzifikaciji izvora prihoda, na primjer putem novih tehnologija. Velikim bankama u europodručju više od polovice prihoda iz poslovanja sastoji se od neto kamatnih prihoda. S obzirom na rekordno niske kamatne stope, ovo je nešto na čemu treba raditi. Na primjer, banke bi mogle pokušati povećati prihode od naknada i

provizija. Mnoge banke su nagovijestile da to doista i planiraju učiniti. Ali, kao što sam rekla, banke se međusobno razlikuju i svaka mora pronaći vlastiti put. Općenitije govoreći, europskom bankarskom sektoru potrebna je daljnja konsolidacija.

Što je s troškovima? Ne bi li smanjenje troškova bio još jedan način ostvarenja više dobiti?

Istina, ima prostora za smanjenje troškova. Pogledajte velike mreže poslovnica: jesu li u doba digitalnog bankarstva još potrebne? Rezanje troškova moglo bi biti dio strategije banke za postizanje veće profitabilnosti. Ipak, potreban je oprez: banke ne smiju činiti rezove na pogrešnim mjestima. Smanjenje osoblja u područjima kao što je upravljanje rizicima? Nije dobra ideja. Uštede na informacijskim sustavima? Ni to nije dobra ideja. Općenitije, banke ne smiju štedjeti na onom što je ključno za budući uspjeh i stabilnost.

Utječu li neprihodonosni krediti na profitabilnost?

Da, i to snažno. Neprihodonosni krediti teret su za dobit i preusmjeravaju resurse koji bi se mogli učinkovitije koristiti. Budući da neprihodonosni krediti u europodručju iznose gotovo 800 mlrd. EUR, predstavljaju velik problem koji treba riješiti. Dobro je što banke napreduju: od početka 2015. neprihodonosni krediti smanjili su se za oko 200 mlrd. EUR. To je ohrabrujuće, ali nije dovoljno.

Koje je glavne korake europski nadzor banaka poduzeo kako bi pomogao riješiti problem neprihodonosnih kredita?

Neprihodonosni krediti jedan su od naših najvažnijih nadzornih prioriteta. Početkom 2017. objavili smo upute bankama o postupanju s neprihodonosnim kreditima. Koristeći se tim uputama kao referentnom točkom, ispitali smo planove banaka za rješavanje neprihodonosnih kredita. U 2018. ćemo i dalje pratiti kako se ti planovi provode.

Ali ne moraju se banke samo riješiti postojećih, nego se moraju nositi i s mogućim novim neprihodonosnim kreditima. U tu smo svrhu krajem 2017. objavili nacrt dodatka našim uputama. U njemu smo naveli kako očekujemo da banke izdvoje rezervacije za nove neprihodonosne kredite – ta su očekivanja, naravno, neobvezujuća. To je polazište za dijalog o nadzoru i bit će uključeno u pristup za svaku banku zasebno. Nacrt dodatka bio je predmet javnog savjetovanja, a konačna verzija objavljena je u ožujku 2018. godine.

Znači da banke i dalje trebaju čistiti svoje bilance.

Da, dobra vremena neće trajati vječno, pa bi ih banke trebale čim bolje iskoristiti dok još mogu. Kada dođe do pada aktivnosti, bit će mnogo teže smanjiti neprihodonosne kredite. Općenito, čiste bilance ključne su za profitabilnost u kratkoročnom i srednjoročnom razdoblju. U tim okolnostima testiranje otpornosti na stres Europskog nadzornog tijela za bankarstvo (EBA) 2018. bit će trenutak istine za banke jer će doprinijeti procjeni otpornosti banaka u situaciji kada se suoče s poteškoćama.

Osim niske profitabilnosti i neprihodonosnih kredita, što još europski nadzor banaka treba pratiti?

Mnogo toga. Na primjer, pomno pratimo interne modele kojima se banke koriste za određivanje pondera rizika svoje imovine. To je iznimno važno za izračun kapitalnih zahtjeva, a time i za otpornost banaka. Kako bismo osigurali da modeli daju adekvatne rezultate, provodimo ciljanu provjeru internih modela – odnosno TRIM, kako je nazivamo. Provjera ima tri cilja: prvo, osiguravanje da modeli kojima se banke koriste budu u skladu s regulatornim standardima; drugo, usklađivanje načina na koji nadzorna tijela postupaju s internim modelima; i treće, osiguravanje da pondere rizika izračunane pomoću internih modela pokreće stvarni rizik, a ne izbor različitih modela. TRIM će pomoći da se poveća povjerenje u interne modele, u adekvatnost kapitala i, prema tome, u otpornost banaka.

Je li ciljana provjera internih modela povezana i s okvirom Basel III te izlaznom donjom granicom o kojoj se dosta raspravljalo?

Doista postoji veza. U pravilu, Basel III nastoji očuvati kapitalne zahtjeve koji se temelje na riziku. To itekako ima smisla jer su kapitalni zahtjevi koji se temelje na riziku učinkoviti i potiču banke da pomno utvrđuju i mjere svoje rizike te njima upravljaju. Interni modeli pritom imaju ključnu ulogu. Ako ne funkcioniraju pravilno, banke bi mogle biti nedovoljno kapitalizirane i ranjive. Kao što sam upravo spomenula, TRIM-om se nastoji osigurati da interni modeli pravilno funkcioniraju. To se čini odozdo prema gore, da tako kažem, procjenom samih modela. Istodobno Basel III uvodi neke zaštitne mehanizme odozgo prema dolje, kao što je izlazna donja granica koju ste spomenuli. Tako se osigurava da ponderi rizika izračunani internim modelima ne padnu ispod određene razine. Dakle, baš kao i TRIM, izlazna donja granica pridonosi vjerodostojnosti kapitalnih zahtjeva koji se temelje na riziku. To je itekako u interesu banaka.

Kad je riječ o Ujedinjenoj Kraljevini, kako se europski nadzor banaka priprema za Brexit?

Brexit će zasigurno utjecati na stanje bankarstva u Europi. On pogađa banke s obje strane La Manchea, a njihova je glavna briga zadržati pristup tržištu i na drugoj

strani. Da bi to postigle, možda će morati provesti dalekosežne organizacijske promjene, a naravno da takve promjene treba pripremiti dovoljno rano.

Ali i nadzorna se tijela moraju pripremiti za svijet poslije Brexita. Utvrdili smo niz stajališta politike o važnim pitanjima i jasno smo dali do znanja što očekujemo od banaka koje se presele u europodručje. U bliskom smo kontaktu s tim bankama putem različitih kanala. To nam pomaže da bolje razumijemo njihove planove i jasno priopćimo svoja očekivanja.

Ali promjene koje pokreće Brexit ne mogu se svesti samo na one koje proizlaze iz preseljenja nekih banaka koje posluju iz Ujedinjene Kraljevine. Kao nadzorna tijela moramo općenitije razmišljati o prekograničnim bankovnim grupama: kako možemo osigurati da budu dobro nadzirane, da ih se može sanirati? To neće utjecati samo na banke koje posluju iz Ujedinjene Kraljevine, nego i na one koje posluju iz bilo koje druge treće zemlje. Može utjecati i na europske banke koje posluju izvan EU-a.

Kako vidite financijsku integraciju koja se događa u Europi u razdoblju poslije Brexita?

Brexit je tužna priča, to je sigurno. Ali isto tako je sigurno i da se financijska integracija u Europi nastavlja. Rad na europskoj bankovnoj uniji dobro napreduje, a čini se da ta ideja privlači i države izvan europodručja, osobito iz istočne Europe i skandinavskih zemalja. To smatram ohrabrujućim.

Međutim, bankovnu uniju tek treba dovršiti, a treći stup koji joj još nedostaje europski je sustav osiguranja depozita. Sada kada su nadzor banaka i sanacija banaka preneseni na europsku razinu, isto bi se trebalo dogoditi i sa zaštitom depozita. Tek tada će kontrola i odgovornost biti usklađeni. Po mojem mišljenju, vrijeme je da poduzmemo daljnje korake prema europskom sustavu osiguranja depozita.

Kako stvaranje bankovne unije napreduje, banke bi trebale početi ostvarivati koristi od velikog i integriranog tržišta. Trebale bi više posegnuti preko granica i stvoriti istinski europski bankarski sektor, koji pouzdano i učinkovito financira europsko gospodarstvo.

1. Doprinos nadzora financijskoj stabilnosti

1.1. Kreditne institucije: glavni rizici i opća uspješnost

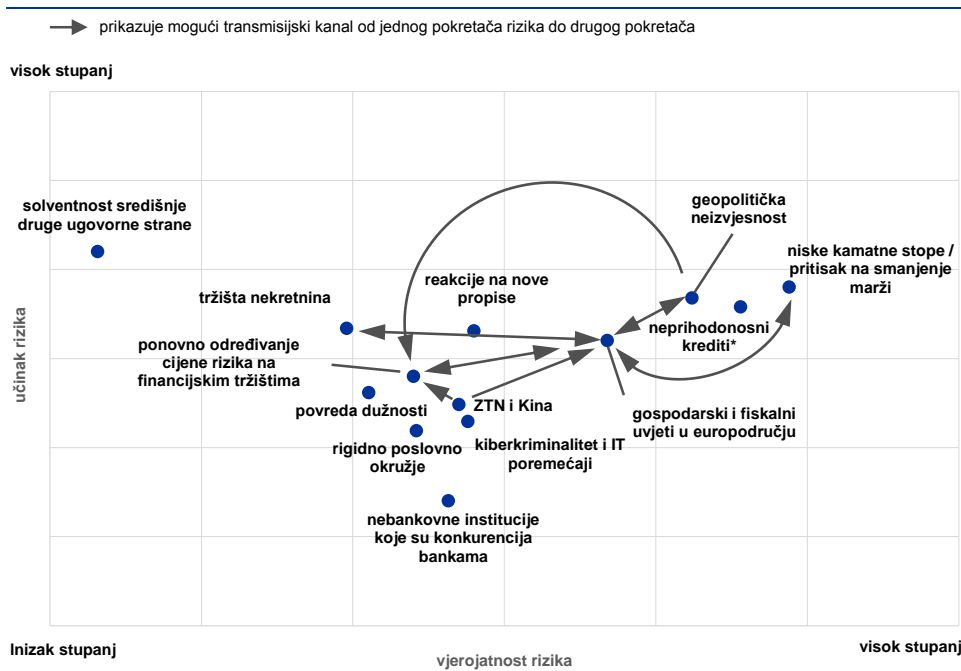
1.1.1. Glavni rizici u bankarskom sektoru

Iako su vidljiva neka poboljšanja, karta SSM-a ostaje uglavnom nepromijenjena.

Gospodarsko okruženje u kojem posluju banke europodručja poboljšavalo se i tijekom protekle godine te su neke banke uspjele ostvariti znatnu dobit, iako se neke druge tek trebaju oporaviti. Ukupno gledajući, banke su postigle dobar napredak prema jačanju svojih bilanci i rješavanju neprihodonosnih kredita. Istodobno je napredovao i rad na ispunjavanju regulatornog plana, što pomaže smanjenju regulatorne neizvjesnosti.

Grafikon 1.

Karta rizika jedinstvenog nadzornog mehanizma (SSM) za banke europodručja u 2018.



Izvor: ESB i nacionalna nadzorna tijela

Napomena: Karta rizika pokazuje vjerojatnost i utjecaj pokretača rizika, u rasponu od niskih do visokih.

*Neprihodonosni krediti: ovaj pokretač rizika odnosi se samo na banke europodručja s visokim udjelom neprihodonosnih kredita.

Međutim, neki rizici i dalje postoje, a cjelokupna karta rizika SSM-a (vidi **Grafikon 1.**) nije se znatno promijenila od početka 2017. godine. Tri najistaknutija pokretača rizika u smislu mogućeg utjecaja i vjerojatnosti su: (i) okruženje niskih kamatnih stopa i njihovi nepovoljni učinci na profitabilnost banaka, (ii) postojano visoke razine neprihodonosnih kredita u dijelovima europodručja i (iii) geopolitička neizvjesnost. Prva dva pokretača rizika malo su se smanjila od 2016. Geopolitička neizvjesnost, s druge strane, znatno se povećala uglavnom zbog pregovora o konačnom dogovoru

o Brexitu koji su u tijeku i općenitije globalne političke neizvjesnosti (istodobno se nakon francuskih predsjedničkih izbora donekle smanjila politička neizvjesnost u EU-u).

Profitabilnost je i dalje glavni izazov.

Produljeno razdoblje niskih kamatnih stopa i dalje je izazov za profitabilnost banaka. Premda te niske stope smanjuju troškove financiranja i podupiru gospodarstvo, također stvaraju **pritisak na smanjenje neto kamatnih marži i stoga nepovoljno utječu na profitabilnost banaka**. Zato će banke možda morati prilagoditi svoje poslovne modele i troškovne strukture. Istodobno nadzorna tijela moraju osigurati da banke ne preuzimaju prekomjerne rizike kako bi povećale dobit.

Neprihodonosni krediti donekle su smanjeni, ali na tome treba dodatno raditi.

Visoke razine neprihodonosnih kredita još su jedan razlog za veliku zabrinutost znatnom broju banaka u europodručju. **U usporedbi s 2016. banke su postigle određen napredak u rješavanju problema neprihodonosnih kredita**. To je vidljivo u padu ukupnog udjela neprihodonosnih kredita sa 6,5 % u drugom tromjesečju 2016. na 5,5 % u drugom tromjesečju 2017. Ipak, brojne banke europodručja u svojim bilancama još imaju previše neprihodonosnih kredita. Stoga je ključno da banke pojačaju svoje napore prema izgradnji i provedbi ambicioznih i vjerodostojnih strategija u vezi s neprihodonosnim kreditima. Istodobno su potrebne daljnje reforme kako bi se uklonile strukturne prepreke rješavanju problema neprihodonosnih kredita.¹

Provedba novog regulatornog okvira nekim bankama može biti izazov.

Dovršavanje i fina prilagodba regulatornog okvira pridonosi stabilnosti bankarskog sektora u srednjoročnom razdoblju. Međutim, **prijelaz na novo regulatorno okružje bankama može donijeti kratkoročne troškove i rizike**, uključujući nemogućnost pravodobne prilagodbe. Ti su se rizici od 2016. donekle smanjili s pojavom više pojedinosti o konačnom obliku različitih regulatornih inicijativa nakon postizanja sporazuma u međunarodnim i europskim forumima.

Zbog problema održivosti duga i geopolitičkih rizika moguće je ponovno određivanje cijene rizika.

Održivost duga još izaziva zabrinutost u nekim državama članicama, koje su i dalje osjetljive na moguće promjene cijena na tržištima obveznica (također zbog trenutanih vrlo niskih razina premija za rizik). U svjetlu sadašnje povijesno **visoke geopolitičke neizvjesnosti** (kojoj Brexit pridonosi) osobito je važan rizik država. Moguće iznenadne promjene sklonosti riziku na financijskim tržištima mogle bi utjecati na banke zbog ponovnog određivanja cijena njihove imovine koja se vrednuje u skladu s tržišnom vrijednosti i troškova financiranja.

























1.1.2. Nadzorni prioriteti SSM-a

U nadzornim prioritetima SSM-a utvrđena su glavna područja za nadzor u određenoj godini. Temelje se na procjeni glavnih rizika s kojima se suočavaju nadzirane banke, a u obzir se uzimaju i najnovija kretanja u gospodarskom, regulatornom i nadzornom okružju. Prioriteti, koji se preispituju jednom na godinu, nužan su instrument za

¹ To podrazumijeva poboljšanje učinkovitosti sekundarnih tržišta problematične imovine i mehanizama za naplatu kolaterala kao i usklađivanje pravnih okvira za insolventnost i restrukturiranje.

usklađenu, razmjernu i djelotvornu koordinaciju nadzornih mjera u bankama te pridonose osiguravanju jednakih uvjeta i snažnijem utjecaju nadzora (vidi [Sliku 1.](#)).

Slika 1.
Nadzorni prioriteti za 2018. i nakon toga

Prioriteti u 2018.	Nadzorne aktivnosti za 2018. i dalje	Nastavljaju se iz 2017.	Vjerojatno će se nastaviti i u 2019. ⁵
poslovni modeli	 implikacije kamatnog rizika za poslovne modele / profitabilnost banaka		
kreditni rizik	 dosljedan pristup neprihodnosnim kreditima ¹ / restrukturiranim izloženostima (npr. dubinske analize / nadzori na licu mjesta)		
	 upravljanje koncentracijama izloženosti i kolateralom te njegovo vrednovanje (npr. nekretnine, imovina trećeg stupnja)		
upravljanje rizicima	 TRIM ² modeli kreditnog rizika, tržišnog rizika i kreditnog rizika druge ugovorne strane		
	 unaprjeđenje pristupa u sklopu postupaka ICAAP ³ i ILAAP ⁴ koje provode banke		
	 ocjena pripremljenosti banaka za MSFI 9 i druge regulatorne promjene		
različite dimenzije rizika	 pripreme za Brexit		
	 provedba testiranja na stres na razini EU-a (svake druge godine) i na razini SSM-a		

- 1) neprihodnosni krediti
 2) ciljana provjera internih modela
 3) postupak procjene adekvatnosti internoga kapitala
 4) postupak procjene adekvatnosti interne likvidnosti
 5) svijetloplavom bojom označene su daljnje aktivnosti

1.1.3. Ishod analiza osjetljivosti na kamatni rizik u bankovnoj knjizi

ESB neprestano prati osjetljivost kamatnih marži banaka na promjene kamatnih stopa. Imajući u vidu niske kamatne stope, koje nepovoljno utječu na profitabilnost bankarskog sektora, ESB je 2017. odlučio provesti dublju procjenu strategija koje su banke izradile radi održavanja razine svojih kamatnih marži u nekoliko scenarija.

Stoga je u prvoj polovici 2017. nadzor banaka ESB-a proveo „Analizu osjetljivosti kamatnog rizika u bankovnoj knjizi – testiranje otpornosti na stres 2017.”.² Uzorak od

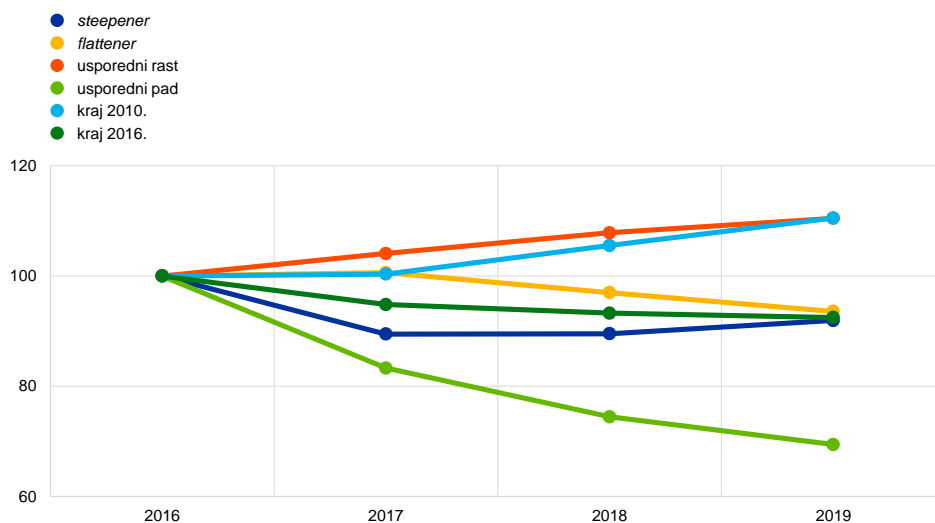
² Nisu bile uključene druge vrste rizika, kao što je tržišni rizik.

111 značajnih institucija ocijenjen je na temelju dva komplementarna parametra: (i) promjene neto kamatnih prihoda banaka pod utjecajem kretanja kamatnih stopa i (ii) promjene ekonomske vrijednosti kapitala banaka³ (tj. sadašnja vrijednost njihove bankovne knjige) pod utjecajem kretanja kamatnih stopa. Cilj koji je trebalo ostvariti jest nadzorna ocjena praksa upravljanja rizicima i potpuno iskorištenje usporedbe rezultata u svim bankama. U tu svrhu od banaka je zatraženo da simuliraju utjecaj šest hipotetskih kamatnih šokova zajedno sa stiliziranim razvojem svojih bilanci.⁴

Grafikon 2.

Prosječni predviđeni neto kamatni prihodi po kamatnom šoku

(indeks 2016. = 100)



Izvor: ESB.

Napomena: Podatci se temelje na predviđanjima neto kamatnih prihoda agregiranih u svim glavnim valutama testiranim za svih 111 banaka. Trenutačno se za potrebe procesa izvješćivanja o kamatnom riziku u bankovnoj knjizi koriste paralelni pomaci (+/- 200 baznih bodova za pozicije u EUR); podatci o scenarijima šoka rasta dugoročnih kamatnih stopa kada kratkoročne ne rastu (engl. steeper) i šoka rasta kratkoročnih kamatnih stopa kada dugoročne ne rastu (engl. flattener) preuzeti su iz Standarda Bazelskog odbora za nadzor banaka za kamatni rizik u bankovnoj knjizi (engl. *BCBS Standards on IRRBB*); šok na kraju 2010. predviđa povratak kamatnih stopa na razine koje su posljednji puta zabilježene 2010.; šok na kraju 2016. drži stope postojanim na razinama s kraja 2016.

Rezultati pokazuju da su banke u prosjeku dobro opremljene za suočavanje s promjenama kamatnih stopa. Znenadan paralelni pomak ročne strukture kamatnih stopa za +2 % imalo bi ukupan pozitivan utjecaj na neto kamatne prihode (+10,5 % tijekom trogodišnjeg razdoblja, **Grafikon 2.**), a blag negativan utjecaj na ekonomsku vrijednost kapitala (-2,7 % redovnog osnovnog kapitala (CET1), **Grafikon 3.**), s tim da je to drugo najteži ishod za ekonomsku vrijednost kapitala od svih razmatranih kamatnih šokova.

Međutim, rezultate ne bi trebalo pogrešno tumačiti kao odsutnost rizika, posebno s obzirom na to da se u njima uzimaju u obzir očekivanja banaka o ponašanju kupaca. Na primjer, banke mogu modelirati depozite bez dospjeća kao dugoročne obveze s fiksnim kamatnim stopama. U razdoblju rasta kamatnih stopa brže ponovno određivanje cijena tih depozita od onoga koji očekuje banka imalo bi za rezultat niže

³ Ekonomska vrijednost kapitala rezultat je utjecaja promjene kamatnih stopa na vrijednost bankovne knjige.

⁴ Za pojedinosti vidi informacije objavljene na [mrežnim stranicama ESB-a o nadzoru banaka](#).

kamatne prihode od očekivanih. Banke su svoje modele depozita uglavnom oblikovale za razdoblje smanjenja kamatnih stopa. Kao takvi modeli mogu samo djelomično obuhvatiti reakciju kupaca na povećanje kamatnih stopa. Štoviše, u nekim su slučajevima predviđena trajanja temeljnih depozita u modelu bila iznenađujuće dugačka.

Grafikon 3.

Prosječna promjena ekonomske vrijednosti kapitala po kamatnom šoku

(promjena ekonomske vrijednosti kapitala u postotcima redovnog osnovnog kapitala)



Izvor: ESB.

Napomena: Podatci se temelje na projekcijama ukupne ekonomske vrijednosti kapitala u svim glavnim valutama i na ukupnom redovnom osnovnom kapitalu za cijeli uzorak od 111 banaka. Nema promjene ekonomske vrijednosti kapitala po stalnim stopama predviđenima u slučaju šoka na kraju 2016.

Rezultati također pokazuju da se banke u znatnoj mjeri služe kamatnim izvedenicama u svojim bankovnim knjigama. Općenito se banke izvedenicama služe za zaštitu od rizika koji proizlaze iz neusklađenosti različitih profila ponovnog određivanja cijena imovine i obveza. Međutim, neke banke upotrebljavaju kamatne izvedenice radi postizanje ciljnog profila kamatnih stopa. Ukupan je utjecaj tih transakcija na osjetljivost ekonomske vrijednosti kapitala u bankama ograničen (+1,7 redovnog osnovnog kapitala u slučaju šoka usporednog rasta kratkoročnih i dugoročnih kamatnih stopa). Ipak, taj ograničeni utjecaj uglavnom je posljedica prijeboja izloženosti između banaka u kojima izvedenice smanjuju trajanje imovine (55 % uzorka) i onih u kojima izvedenice povećavaju to trajanje (45 % uzorka).

Rezultati analize iz 2017. uključeni su u postupak nadzorne provjere i ocjene (SREP). U budućem razdoblju na taj će se način dobivati vrijedni podatci za rasprave u vezi s nadzorom o kamatnom riziku u bankovnoj knjizi, a analiza bi mogla biti polazište za daljnje analize zajedničkih nadzornih timova.

Okvir 1.

Konsolidacija bankarskog sektora – zapreke za prekogranična spajanja i pripajanja

Zdrav bankovni sustav ide ruku pod ruku sa zdravim tržištem spajanja i pripajanja banaka. Europska bankovna unija, uključujući europski nadzor banaka, olakšat će spajanje banaka preko državnih granica.

Prekogranična spajanja unutar europodručja mogu donijeti tri koristi. Prvo, produbit će se financijska integracija unutar europodručja i tako utrti put prema zajedničkom cilju istinskog europskog bankarskog sektora. Drugo, štediške će prilikom ulaganja svog novca imati više mogućnosti, a poduzeća kao i kućanstva moći će se financirati iz više izvora. Treće, poboljšat će se podjela rizika, što će gospodarstvu EU-a pomoći da bude stabilnije i učinkovitije. Osim toga, spajanja banaka mogu imati ulogu u smanjenju viška kapaciteta, čineći same banke učinkovitijima. Međutim, za ostvarenje tih koristi operacije spajanja moraju biti bonitetno dobre.

Stanje tržišta spajanja i pripajanja

Nakon početnog povećanja koje je slijedilo uvođenje eura, smanjuje se broj spajanja i pripajanja u europodručju. Godine 2016. dosegla su najnižu razinu od 2000. i po broju poslova i po njihovoj vrijednosti.⁵ Pritom su domaća spajanja brojnija od prekograničnih.

Spajanja banaka složena su, skupa i rizična, a njihov uspjeh ovisi o stanovitim uvjetima koji ih pospješuju. Banke moraju biti sigurne trebaju li poduzeti taj korak, a čini se da im u ovom trenutku još nedostaje te sigurnosti.

Često postoji neizvjesnost o ekonomskoj vrijednosti koju spajanja donose. Promatrajući moguće partnere, možda sumnjaju u kvalitetu njihove imovine i u njihovu sposobnost ostvarenja dobiti. U nekim je dijelovima europodručja razina neprihodonosnih kredita još visoka, a njihovu stvarnu vrijednost teško je procijeniti.

Povrh toga, čini se da postoji neizvjesnost povezana s nekim važnim dugoročnim pokretačima uspješnosti banaka. Kako će, na primjer, digitalizacija i povezane promjene strukture tržišta utjecati na optimalnu strukturu i veličinu banke? Isplati li se još stjecati mreže poslovnica kada bi zbog digitalnog bankarstva korist od njih mogla biti sve manja? I naposljetku, možda u svemu ima ulogu i neizvjesnost koja ostaje u pogledu regulacije. Čini se da bi mnoge banke željele vidjeti punu primjenu jedinstvenih pravila prije nego što poduzmu velik korak spajanja s drugom bankom.

Prekogranična dimenzija pogoršava neizvjesnost. Prije svega, prekogranična spajanja od banaka zahtijevaju ne samo prelazak preko nacionalnih granica, nego i svladavanje kulturnih i jezičnih prepreka. Nedostatna usklađenost zakonske i regulatorne osnove za nadzorne provjere spajanja i pripajanja u državama koje sudjeluju u SSM-u može povećati troškove prekograničnih spajanja i pripajanja i pokazati se preprekom za njih. Nacionalni zakoni kojima se uređuju spajanja nisu jednaki u različitim državama.

Općenitije govoreći, tu ima ulogu odvajanje kapitala i likvidnosti unutar država. Trenutačno se u sklopu preispitivanja Uredbe o kapitalnim zahtjevima (CRR) i Direktive o kapitalnim zahtjevima (CRD IV) razmatraju mogućnosti izuzeća od prekograničnih zahtjeva za izloženosti unutar grupe koje bi, ako budu uvedene, mogle poduprijeti prekogranična spajanja i pripajanja. Osim toga, CRD IV i CRR još sadržavaju niz mogućnosti i diskrecijskih prava koja se drukčije provode na nacionalnoj razini. Zbog njih je teško osigurati dosljednu ukupnu razinu regulatornoga kapitala u svim državama članicama i potpuno usporediti kapitalne pozicije banaka.

Dakako, ulogu u donošenju odluka banaka o konsolidaciji mogu imati i drugi regulatorni čimbenici. Mogu ih obeshrabriti, na primjer, dodatni kapitalni zahtjevi koji bi mogli proizaći iz povećanja veličine

⁵ ESB, [Financial Integration in Europe](#), svibanj 2017.

i složenosti banke, povezani sa zaštitnim slojevima ostalih sistemski važnih institucija ili čak zaštitnih slojeva globalnih sistemski važnih banaka.

Osim toga, dio zakonodavnog okvira (npr. stečajni zakoni), porezni sustavi i propisi (npr. o zaštiti potrošača) koji podupiru funkcioniranje financijskih sustava i dalje su različiti u EU-u i europodručju.

Premda europski nadzor banaka može ukazati na te prepreke, njegova je uloga u oblikovanju okružja ograničena. Samu konsolidaciju valja prepustiti tržišnim silama, a promjene regulatornog okružja zakonodavcima.

Međutim, europski nadzor banaka pridonio je smanjenju nesigurnosti povezanih s kvalitetom imovine banaka, pri čemu je prvi korak prema tom cilju bio pregled kvalitete imovine 2014. Osim toga je kao prioritet postavio rješavanje problema portfelja neprihodonosnih kredita banaka. Nadzorna tijela također mogu osigurati učinkovitost nadzornih postupaka povezanih sa spajanjima. Na regulatornoj strani važno je osigurati vjernu i dosljednu provedbu dogovorenih reformi, uključujući Basel III, te poduzeti daljnje korake prema dovršetku bankovne unije, i što je najvažnije, europskog sustava osiguranja depozita. Svi ti elementi pridonijet će smanjenju neizvjesnosti.

1.1.4. Opća uspješnost značajnih banaka u 2017.

Iako je 2016. bila osobito teška godina za banke europodručja, stanje se donekle poboljšalo 2017. U prva tri tromjesečja 2016. dobit iz poslovanja značajnih institucija prije umanjenja smanjila se za 10 % u odnosu na prva tri tromjesečja 2015. Zatim je u prvih devet mjeseci 2017. došlo do oporavka dobiti iz poslovanja prije umanjenja (+2 %). Zajedno sa snažnim padom umanjenja vrijednosti (−14,9 % u odnosu na 2016., −35,2 % u odnosu na 2015. godinu), to je dovelo do razmjernog poboljšanja godišnjeg povrata na kapital značajnih institucija koji je u prosjeku iznosio 7,0 % u usporedbi sa 5,4 % u 2016. i 5,7 % u 2015.

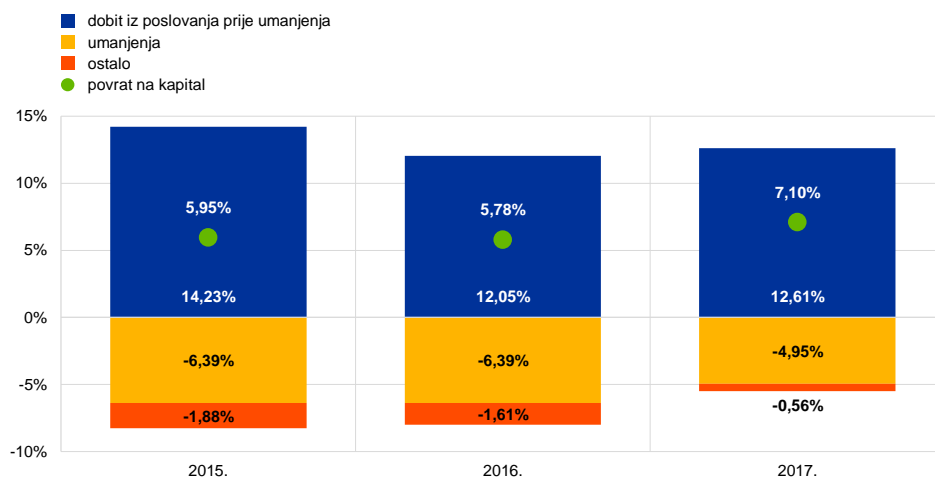
Međutim, ukupno poboljšanje prikriva znatne razlike među bankama. Desetak banaka još posluje s gubitkom, dok je skupina od dvadesetak banaka u posljednje tri godine ostvarila prosječan povrat na kapital od oko 8 % ili više. Ipak, to što mnoge uvrštene banke još uvijek trguju po omjeru tržišne cijene i knjigovodstvene vrijednosti dionica manjem od jedan upućuje na potrebu za dodatnim poboljšanjima kako bi se zadovoljila očekivanja ulagača.

Na poboljšanje dobiti iz poslovanja prije umanjenja utjecalo je povećanje neto prihoda od kamata i provizija za 3,2 % te neto prihoda od trgovanja, koji su za 62 % viši u usporedbi s prva tri tromjesečja 2016. Za razliku od njih, neto kamatni prihodi dodatno su se smanjili te su bili za 1,9 % niži od vrijednosti zabilježene u prva tri tromjesečja 2016., kada su već pali za 0,9 % u odnosu na prva tri tromjesečja 2015.

Grafikon 4.

Viši povrat na kapital u 2017. zahvaljujući većoj dobiti iz poslovanja i nižim umanjenjima

(Sve su stavke prikazane kao postotci kapitala.)



Izvor: statistički podatci ESB-a o nadzoru banaka.

Napomena: Podatci za sve godine prikazani su kao kumulativni iznosi za 2. tromjesečje, iskazani na godišnjoj razini.

Čini se da je smanjenje neto kamatnih prihoda od trećeg tromjesečju 2015. do trećeg tromjesečja 2016. bilo potaknuto smanjenjem marži, dok su se krediti povećali za 4,7 %. Nasuprot tomu, od trećeg tromjesečja 2016. do trećeg tromjesečja 2017. iznos kredita smanjio se za 2,1 %, osobito kredita financijskim institucijama (kreditni kreditnim institucijama smanjili su se za 11,8 %, a krediti drugim financijskim društvima za 7,3 %). Valja napomenuti da je, unatoč tom negativnom kretanju, otprilike polovica značajnih institucija uspjela povećati svoje neto kamatne prihode.

Pozitivnim rezultatima banaka u prva tri tromjesečja 2017. pridonijeli su niži troškovi poslovanja, koji su na najnižoj razini od 2015. Pali su za 2,3 % u odnosu na prvih devet mjeseci 2016. (-1,6 % u usporedbi s prvih devet mjeseci 2015.) i to najvjerojatnije zahvaljujući mjerama restrukturiranja koje je nedavno poduzelo nekoliko banaka europodručja.

1.2. Rad povezan s neprihodonosnim kreditima

1.2.1. Situacija u Europi

Razina neprihodonosnih kredita smanjuje se od 2015., ali još je neodrživa.

Neprihodonosni krediti u bilancama značajnih institucija u trećem tromjesečju 2017. iznosili su gotovo 760 mlrd. EUR, što je smanjenje s razine od 1 bil. EUR početkom 2015. No, u nekim su dijelovima bankarskog sektora razine neprihodonosnih kredita i dalje previsoke. Jasno je da su neprihodonosni krediti velik problem za europski bankarski sektor zato što opterećuju bilance banaka, smanjuju dobit, preusmjeravaju resurse iz produktivnijih namjena u druge i onemogućuju bankama da kreditiraju gospodarstvo. Stoga banke moraju rješavati problem neprihodonosnih kredita. Rad na neprihodonosnim kreditima bio je jedan od najvažnijih nadzornih prioriteta

nadzora banaka ESB-a u 2017. Projekt koji je u tijeku koordinira skupina na visokoj razini za neprihodonosne kredite koja je izravno odgovorna Nadzornom odboru ESB-a. Glavni je cilj skupine osmisлити učinkovit i dosljedan nadzorni pristup u odnosu na banke s visokom razinom neprihodonosnih kredita.

ESB tromjesečno objavljuje Statističke podatke o nadzoru banaka,⁶ uključujući podatke o kvaliteti imovine značajnih institucija. **Tablica 1.** prikazuje smanjenje razine neprihodonosnih kredita od 2016. do 2017.

Tablica 1.
Neprihodonosni krediti i predujmovi – iznosi i udjeli po referentnom razdoblju

(mlrd. EUR; postotci)

Stavka	3. tr. 2016.	4. tr. 2016.	1. tr. 2017.	2. tr. 2017.	3. tr. 2017.
Kredit i predujmovi ¹⁾	14.170,1	14.248,1	14.675,1	14.516,8	14.728,4
Neprihodonosni krediti i predujmovi	920,1	876,9	865,4	795,1	759,1
Udio neprihodonosnih kredita	6,5 %	6,2 %	5,9 %	5,5 %	5,2 %
Omjer pokrivenosti neprihodonosnih kredita	45,8 %	46,3 %	46,6 %	46,3 %	45,9 %

Izvor: ESB.

Napomena: Značajne institucije na najvišoj razini konsolidacije za koje je dostupno zajedničko izvješćivanje o adekvatnosti kapitala (COREP) i financijsko izvješćivanje (FINREP). U drugom tromjesečju 2016. bile u obuhvaćene 124 značajne institucije, u trećem tromjesečju 2016. njih 122, u četvrtom tromjesečju 2016. obuhvaćena je 121 značajna institucija, u prvom tromjesečju 2017. njih 118 i 114 u drugom tromjesečju 2017. Broj subjekata u referentnom razdoblju rezultat je promjena koje proizlaze iz izmjena popisa značajnih institucija nakon procjena nadzora banaka ESB-a, koje se najčešće obavljaju jednom godišnje, te postupaka spajanja i pripajanja.

1) Kredit i predujmovi u tablici koja prikazuje kvalitetu imovine iskazani su po bruto knjigovodstvenoj vrijednosti. U skladu s FINREP-om: i) isključuju se izloženosti koje se drže radi trgovanja, a ii) novčana potraživanja i obveze u središnjim bankama i ostali depoziti po viđenju su uključeni. U skladu s definicijom EBA-e, neprihodonosni krediti su krediti i predujmovi koji se ne drže radi trgovanja i zadovoljavaju jedan ili oba sljedeća kriterija: (a) značajni krediti koji su dospjeli više od 90 dana, (b) procjenjuje se da nije vjerojatno da će dužnik u potpunosti platiti svoje kreditne obveze bez aktiviranja kolaterala, bez obzira na postojanje bilo kakvog dospjelog nenaplaćenog iznosa ili broja dana zakašnjenja. Omjer pokrivenosti je omjer akumuliranih umanjenja vrijednosti kredita i predujmova i iznosa neprihodonosnih kredita.

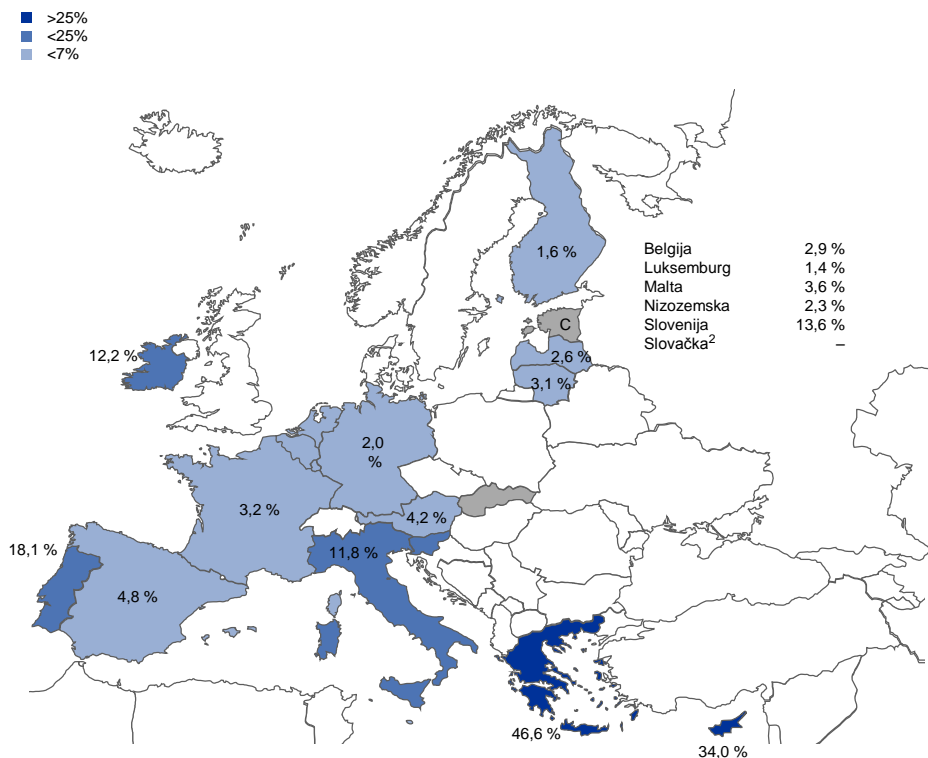
Znatne su razlike među udjelima neprihodonosnih kredita u europodručju.

Promatramo li cijelo europodručje, udio neprihodonosnih kredita i dalje se znatno razlikuje od države do države, kao što je prikazano na **Slici 2.** U drugom tromjesečju 2017. grčke i ciparske značajne institucije imale su najviše udjele neprihodonosnih kredita (s ponderiranim prosjecima po državama na razini 46,6 % odnosno 34,0 %). Na trećem mjestu po visini udjela neprihodonosnih kredita od 18,1 % bile su portugalske značajne institucije. Promatrajući trend, udio neprihodonosnih kredita u odnosu na prethodnu godinu znatno se smanjio za značajne institucije na Cipru (-6,3 p.b.) te u Irskoj (-5,6 p.b.), Italiji (-4,4 p.b.) i u Sloveniji (-3,2 p.b.). U trećem tromjesečju 2017. najviši je bio iznos neprihodonosnih kredita talijanskih značajnih institucija od 196 mlrd. EUR, a slijede francuske značajne institucije (138 mlrd. EUR), španjolske značajne institucije (112 mlrd. EUR) i grčke značajne institucije (106 mlrd. EUR).

⁶ **Statistički podatci o nadzoru banaka:** statistički podatci temelje se na podatcima prikupljenima u skladu s provedbenim tehničkim standardima o nadzornom izvješćivanju koji su propisani u Provedbenoj uredbi Europske komisije (EU) br. 680/2014 i Uredbi ESB-a o izvješćivanju o nadzornim financijskim podacima (ESB/2015/13).

Slika 2.

Neprihodonosni krediti i predujmovi¹ – udjeli po državama, referentno razdoblje 2. tromjesečje 2017.



Izvor: ESB

Napomena: Značajne institucije na najvišoj razini konsolidacije za koje je dostupno zajedničko izvješćivanje (COREP) i financijsko izvješćivanje (FINREP).

C: vrijednost nije uključena zbog povjerljivosti.

1) Krediti i predujmovi u tablici koja prikazuje kvalitetu imovine iskazani su po bruto knjigovodstvenoj vrijednosti. U skladu s FINREP-om: i) isključuju se izloženosti koje se drže radi trgovanja, a ii) novčana potraživanja i obveze u središnjim bankama i ostali depoziti po viđenju su uključeni.

2) U Slovačkoj nema značajnih institucija na najvišoj razini konsolidacije.

Neki podatci iz FINREP-a su bez prijenosa neprihodonosnih kredita koji su u tijeku i očekuje se da će uskoro biti dovršeni.

1.2.2. Potreba za sveobuhvatnom strategijom rješavanja problema neprihodonosnih kredita

Potreba za strategijom utvrđena je u tri glavna područja: (i) nadzorne mjere, (ii) pravne i sudske reforme, i (iii) sekundarna tržišta neprihodonosnih kredita.

Nadzor banaka ESB-a naglasio je u ranoj fazi da su za rješenje problema neprihodonosnih kredita potrebni zajednički naponi svih dionika. Bio je to jedan od glavnih nalaza ESB-ova izvješća o nacionalnim nadzornim praksama, a najnovija je verzija objavljena u lipnju 2017. (vidi odjeljak 1.2.3.1.). U tom se izvješću upućuje na potrebu sveobuhvatne europske strategije u trima ključnim područjima: (i) nadzorne mjere, (ii) pravne i sudske reforme, i (iii) potreba za razvojem sekundarnih tržišta problematične imovine.

Slika 3.

Sveobuhvatna strategija za rješavanje problema neprihodonosnih kredita zahtijeva djelovanje svih dionika, uključujući tijela javne vlasti EU-a i nacionalna tijela javne vlasti.



Kad je riječ o nadzornim mjerama, nadzor banaka ESB-a uspostavio je sveobuhvatni nadzorni okvir za neprihodonosne kredite, koji uključuje:

- objavljivanje uputa svim značajnim institucijama koje sadržavaju nadzorna očekivanja o upravljanju neprihodonosnim kreditima i njihovu smanjenju
- osmišljavanje kvantitativnih nadzornih očekivanja za poticanje praksi pravodobnog rezerviranja u budućnosti
- obavljanje redovitih nadzora na licu mjesta s naglaskom na neprihodonosne kredite
- prikupljanje dodatnih relevantnih podataka od banaka koje imaju visoku razinu neprihodonosnih kredita.

Nakon zaključaka ECOFIN-a od 11. srpnja 2017. o akcijskom planu za hvatanje u koštac s neprihodonosnim kreditima u Europi, nadzor banaka ESB-a također podupire Europsko nadzorno tijelo za bankarstvo (EBA) u izdavanju općih smjernica za upravljanje neprihodonosnim kreditima koje su dosljedne za sve banke na području EU-a. Nadalje, nadzor banaka ESB-a surađuje s EBA-om u promicanju poboljšanja standarda odobravanja novih kredita.

Općenitije govoreći, nadzor banaka ESB-a aktivno pridonosi brojnim drugim inicijativama u vezi s neprihodonosnim kreditima u trima navedenim područjima, uključujući one koje su dio akcijskog plana EU-a (koji je Vijeće EU-a dogovorilo u srpnju 2017.), u bliskoj suradnji s dionicima odgovornima za inicijative.

1.2.3. Ključni elementi nadzornog pristupa u vezi s neprihodonosnim kreditima

1.2.3.1. Analiza nacionalnih praksi

Provedena je analiza trenutanih nadzornih i regulatornih praksi kao i prepreka u vezi s rješavanjem problema neprihodonosnih kredita.

U lipnju 2017. ESB je objavio najnoviju analizu stanja nacionalnih nadzornih praksi i pravnih okvira koji se odnose na neprihodonosne kredite. U izvješću se prikazuje analiza praksi u svih 19 država europodručja u prosincu 2016.⁷ Osim utvrđivanja najboljih nadzornih praksi, njegova je svrha utvrditi (i) trenutne regulatorne i nadzorne prakse i (ii) prepreke povezane s rješavanjem problema neprihodonosnih kredita. Ta posuđena i proširena analiza nastavlja se na prethodnu analizu nacionalnih nadzornih praksi i pravnih okvira koji se odnose na neprihodonosne kredite. Njome je obuhvaćeno osam država europodručja (Cipar, Grčka, Irska, Italija, Portugal, Slovenija, Španjolska i Njemačka) i objavljena je u rujnu 2016. Bila je usmjerena na utvrđivanje najboljih praksi u državama s razmjerno visokim razinama neprihodonosnih kredita, odnosno s problemom „sektorskih” neprihodonosnih kredita, te postojećih okvira za upravljanje neprihodonosnim kreditima.⁸

Među najvažnijim je poukama: svi dionici moraju biti pripremljeni kako bi pravodobno i učinkovito upravljali pravnim aspektima.

Analiza iz 2017. pokazuje da je u cijelom europodručju postignut određen napredak u rješavanju problema neprihodonosnih kredita s gledišta nadzora. U kombinaciji s iskustvima država s visokim razinama neprihodonosnih kredita, analiza otkriva jednu ključnu pouku: potrebno je da svi dionici budu proaktivni i pripremljeni prije nego što neprihodonosni krediti dosegnu previsoke razine. Mnoge države s niskim razinama neprihodonosnih kredita nisu izmijenile svoje odgovarajuće pravne okvire od početka krize. Sve u svemu, trebale bi biti bolje pripremljene za pravodobno i učinkovito upravljanje pravnim aspektima koji bi mogli proizaći iz mogućeg budućeg povećanja razina neprihodonosnih kredita. To, na primjer, podrazumijeva ubrzanje izvanjudskih mehanizama (npr. u naplati kolaterala ili obradi zahtjeva povezanih sa stečajem poduzeća i insolventnošću kućanstva).

Što se tiče nadzornog režima i praksi za rješavanje problema neprihodonosnih kredita, analiza pokazuje da alati kao što je posebno usmjeren nadzor na licu mjesta dospjelih neplaćenih obveza i upravljanja neprihodonosnim kreditima imaju odlučujuću ulogu u otkrivanju novih problema u ranoj fazi. U tom pogledu ESB-ove upute bankama o neprihodonosnim kreditima, koje su primjenjive na sve značajne institucije, važan su element nadzorne procjene u budućem razdoblju (vidi odjeljak 1.1.2.).

Kada je riječ o manje značajnim institucijama, države europodručja u trenutku objave analize nacionalnih praksi uglavnom nisu imale točne upute o neprihodonosnim kreditima. Međutim, više nacionalnim nadležnim tijela naznačilo je da razmatra hoće li ESB-ove upute o neprihodonosnim kreditima primijeniti i na manje značajne

⁷ Vidi ESB, [Stocktake of national supervisory practices and legal frameworks related to NPLs](#), lipanj 2017.

⁸ Vidi ESB, [Stocktake of national supervisory practices and legal frameworks related to NPLs](#), rujan 2016.

institucije. Nadalje, u svojim zaključcima iz srpnja 2017. Vijeće EU-a zatražilo je od EBA-e da do ljeta 2018. izda opće smjernice o upravljanju neprihodonosnim kreditima, u skladu sa spomenutim uputama, koje će imati šire područje primjene te će se odnositi na sve banke u cijelom EU-u.

Što se tiče pravnih okvira, analiza pokazuje da su se oni (uz poneku iznimku) u državama s visokim iznosima neprihodonosnih kredita tek neznatno poboljšali od prve analize. U svakom slučaju, još je prerano za ocjenu učinkovitosti tih promjena. Što se tiče pravosudnih sustava (uključujući zapošljavanje stručnjaka za nesolventnost), promjene ne prate zakonodavna kretanja.

Kad je riječ o informacijskim okvirima za neprihodonosne kredite, analiza pokazuje da većina država europodručja ima uspostavljene središnje kreditne registre, kojima obično upravljaju nacionalne središnje banke. Takvi registri općenito se smatraju vrijednim nadzornim alatom za analize na licu mjesta i izvan njega, kao i za razmjenu informacija između banaka.

1.2.3.2. Upute o neprihodonosnim kreditima i povezane daljnje aktivnosti

Objava uputa bankama o neprihodonosnim kreditima bila je važan korak u rješavanju problema neprihodonosnih kredita u cijelom europodručju.

Nadzor banaka ESB-a objavio je u ožujku 2017. kvalitativne upute bankama o postupanju s neprihodonosnim kreditima⁹ (u nastavku teksta: „upute o neprihodonosnim kreditima”). Objavi je prethodilo javno savjetovanje, koje je trajalo od 12. rujna 2016. do 15. studenoga 2016. Javna rasprava održana je 7. studenoga 2016. Zaprimljeno je više od 700 pojedinačnih očitovanja na koja je odgovoreno za vrijeme savjetovanja. Izrada uputa o neprihodonosnim kreditima važan je korak prema znatnom smanjenju neprihodonosnih kredita u europodručju.

Cilj i sadržaj uputa o neprihodonosnim kreditima

U uputama o neprihodonosnim kreditima navode se nadzorna očekivanja za svaku fazu ciklusa upravljanja neprihodonosnim kreditima.

Glavna je poruka politike bankama kojima su upute o neprihodonosnim kreditima namijenjene da bi visoka razina neprihodonosnih kredita trebala biti prioritarno pitanje koje će rješavati na sveobuhvatan način, usredotočujući se na svoje unutarnje upravljanje te postavljajući vlastite operativne planove i kvantitativne ciljeve. Odgovarajući zajednički nadzorni timovi ispitat će sva tri elementa. Ne može se dopustiti da banke čekaju kako bi vidjele razvoj događaja, što je bio čest pristup u prošlosti. Vlastite ciljeve banaka treba primjereno ugraditi u programe poticaja za vodstvo, a upravljačka ih tijela moraju pažljivo pratiti.

Upute o neprihodonosnim kreditima praktičan su dokument koji sadržava nadzorna očekivanja o svim relevantnim područjima kojima bi se banka trebala baviti prilikom rješavanja pitanja neprihodonosnih kredita. Temelje se na EBA-inoj zajedničkoj definiciji neprihodonosnih izloženosti¹⁰. Međutim, one također obuhvaćaju aspekte izvršene imovine i prihodonosnih izloženosti s visokim rizikom pretvaranja u

⁹ ESB, [Guidance to banks on non-performing loans](#), ožujak 2017.

¹⁰ Vidi Prilog V. Provedbene uredbe Komisije (EU) br. 680/2014.

neprihodonosne, uključujući izloženosti na popisu posebnog praćenja i prihodonosne restrukturirane izloženosti.

Upute o neprihodonosnim kreditima izrađene su na temelju postojećih najboljih praksi nekoliko država europodručja. Njihova struktura prati cijeli ciklus upravljanja neprihodonosnim kreditima: od povezanih nadzornih očekivanja o strategijama u vezi s neprihodonosnim kreditima, preko upravljanja i transakcija neprihodonosnim kreditima, postupanja pri restrukturiranju izloženosti, izdvajanju rezervacija i otpisu neprihodonosnih kredita do vrednovanja kolateralala.

Daljnji rad na strategijama za neprihodonosne kredite i ovršenu imovinu

Banke s visokim udjelima neprihodonosnih kredita dostavile su svoje strategije i operativne planove za smanjenje neprihodonosnih kredita na ocjenu ESB-u.

Nakon objave uputa o neprihodonosnim kreditima od značajnih institucija s visokim udjelima neprihodonosnih kredita zatraženo je da svoje strategije i operativne planove za smanjenje neprihodonosnih kredita podnesu nadzoru banaka ESB-a. Kako bi se osiguralo usporedive informacije i jednaki uvjeti, smišljen je poseban predložak koji su banke trebale ispuniti i u njemu, na razini portfelja, pokazati kako i u kojem vremenskom razdoblju planiraju smanjiti svoje neprihodonosne kredite i ovršenu imovinu.

Od ožujka do lipnja 2017. banke su dostavile svoje strategije, a nadzor banaka ESB-a procijenio ih je u skladu s nadzornim očekivanjima. Procjenu su provodili zajednički nadzorni timovi za svaku banku zasebno uz podršku horizontalnog tima za neprihodonosne kredite. Tijekom postupka zajednički nadzorni timovi sastali su se sa svojim bankama kako bi razgovarali o strategijama.

Premda su strategije, operativni planovi i kvantitativni ciljevi za neprihodonosne kredite odgovornost svake pojedinačne banke, nadzor banaka ESB-a očekuje da oni budu ambiciozni i vjerodostojni kako bi se osiguralo pravodobno i dostatno smanjenje neprihodonosnih kredita i ovršene imovine.

Procjena strategija u vezi s neprihodonosnim kreditima

Strategije moraju biti ambiciozne i vjerodostojne, a upravljački okviri koji ih podupiru moraju odgovarati svrsi.

U skladu s uputama o neprihodonosnim kreditima, upravljački okvir treba osigurati da se strategija za neprihodonosne kredite može nesmetano izvršavati. Imajući to u vidu, zajednički nadzorni timovi procjenjuju strategije za svaku banku zasebno, s naglaskom na tri temeljne sastavnice: (i) razinu ambicije, (ii) vjerodostojnost strategije i (iii) aspekte upravljanja.

Razina ambicije mjeri se bruto i neto smanjenjem neprihodonosnih izloženosti i ovršene imovine, koje banka očekuje da će postići u trogodišnjem razdoblju. Za svaku se banku utvrđuje primjerena „razina ambicija”. Uzima se u obzir veći broj elemenata, kao što su financijska situacija banke, profil rizika banke, karakteristike nezina neprihodonosnog portfelja i makroekonomsko okruženje. Nadzor banaka

ESB-a proveo je analize razina ambicije banaka s visokim udjelima neprihodonosnih kredita na razini država i u odnosu na banke usporedivih značajki.

Pri procjeni jesu li strategije banaka vjerodostojne, nadzor banaka ESB-a služi se širokom lepezom analiza kako bi utvrdio odgovaraju li njihove predviđene razine ambicija onome što je moguće postići. U relevantne pokazatelje ubrajaju se: kapitalna sposobnost, pokrivenost rezervacijama i njezini trendovi, značajnost strategija koje se temelje na imovini, analiza razdoblja neprihodonosne izloženosti, prepostavke o priljevima u neprihodonosni portfelj i odljevima iz njega, gotovinska naplata i resursi koji je podupiru, vremenski rokovi i diverzifikacija strateških opcija.

Što je ambiciozna i vjerodostojna strategija u vezi s neprihodonosnim kreditima?

- nadgledanje i odgovornost upravljačkih tijela
- jasni i nedvosmisleni ciljevi smanjenja koje su banke utvrdile odozdo prema gore na dovoljno malim segmentima
- detaljna procjena učinka pojedinačnih elemenata strategije smanjenja na kapital, rizikom ponderiranu imovinu i rezervacije s detaljnim obrazloženjem koje podupire izvršenje strategije i ciljeve
- diverzifikacija u skladu s različitim strateškim opcijama sa snažnim naglaskom na razdoblja neprihodonosne izloženosti dulja od 2 godine od dospijeca.
- snažno strateško upravljanje, uključujući dobro definirane poticaje za osoblje na višoj i operativno razini, kako bi učinkovito provodili ciljeve smanjenja neprihodonosnih kredita u svim fazama lanca rješavanja pitanja neprihodonosnih kredita
- pouzdani unutarnji operativni kapaciteti i okviri za ostvarenje učinkovitog smanjenja neprihodonosnih kredita, uključujući sposobnost ranog uključivanja dužnika kako bi se smanjila razina izloženosti koje mogu postati neprihodonosne
- ako je primjenjivo na banku, snažno usmjerenje na pravodobnu prodaju ovršene imovine ili na veće rezerviranje ako se prodaja ne provede u kratkom roku
- detaljan operativni plan kojim se utvrđuju najvažniji rezultati, ključni koraci, postupci i rokovi potrebni za uspješno izvršenje strategije
- snažan naglasak na dobro restrukturiranje, tj. utvrđivanje održivih dužnika kojima će se ponuditi izvedive mogućnosti restrukturiranja kako bi njihovi krediti opet postali prihodonosni
- dobro osmišljen alat za restrukturiranje, uz praćenje njegove učinkovitosti na razini dužnika i kredita

- okvir za detaljno praćenje provedbe strategije koji omogućava utvrđivanje pokretača za ostvarivanje lošijih/boljih rezultata od planiranih
-

Procjena upravljanja usmjerena je na niz područja, među kojima su: i) postupak samoprocjene banaka, ii) razina nadgledanja i praćenja strateškog plana od strane upravljačkog tijela, iii) uspostavljeni programi poticaja za izvršenje strategije, iv) načini ugradnje strategije u svakodnevne poslove, v) razina (unutarnjih i vanjskih) resursa koje je banka dodijelila za poslove naplate kredita i vi) strategije na kojima se temelje operativni planovi

1.2.3.3. Kvantitativna nadzorna očekivanja o pravodobnom rezerviranju

Nacrt dodatka uputama o neprihodonosnim kreditima sadržava nadzorna očekivanja o razinama i trenutku bonitetnog rezerviranja i primjenjivat će se na svaku banku zasebno.

U skladu sa svojim mandatom, ESB mora primijeniti pristup okrenut budućnosti kako bi proaktivno rješavao pitanje rizika. Od objave uputa o neprihodonosnim kreditima i na temelju dosadašnjih iskustava nadzor banaka ESB-a nastavio je rad na dodatnim mjerama za rješavanje pitanja neprihodonosnih kredita. Radi savjetovanja objavio je 4. listopada 2017. nacrt dodatka uputama o neprihodonosnim kreditima. Dodatkom se nastoje poticati pravodobnije prakse rezerviranja za nove neprihodonosne kredite kako bi se izbjeglo njihovo gomilanje u budućnosti. Tijekom javnog savjetovanja, koje je završilo 8. prosinca 2017., nadzor banaka ESB-a dobio je 458 pojedinačnih primjedbi od 36 sudionika. To su vrijedne povratne informacije, koje su pomno procijenjene prilikom dovršavanja dokumenta.

Nadzorna očekivanja poboljšat će nadzornu konvergenciju i osigurati jednake uvjete za sve. Naravno, očekivanja se procjenjuju za svaki slučaj zasebno. S tim u vezi, opće nadzorno očekivanje navedeno u dodatku da se za neosigurane kredite treba postići 100-postotno pokriće u roku od dvije godine otkad je kredit klasificiran kao neprihodonosni. Za osigurane je kredite taj vremenski okvir sedam godina. Kako bi se izbjegao učinak litice, važan je prikladno postupan put ostvarivanja tih nadzornih očekivanja, počevši od trenutka klasifikacije neprihodonosnih izloženosti.

Razina bonitetnih odredbi procjenjuje se u sklopu uobičajenog dijaloga o nadzoru. Za početak, nadzorno tijelo utvrđuje jesu li računovodstveni ispravci vrijednosti primjereni za pokriće očekivanih gubitaka zbog kreditnog rizika. Nakon toga se računovodstvene rezervacije uspoređuju s nadzornim očekivanjima iz dodatka.

Naime, za vrijeme dijaloga o nadzoru ESB će s bankama razgovarati o svim odstupanjima od očekivanja u vezi s bonitetnim rezerviranjem. Tada će ESB razmotriti odstupanja za svaku banku zasebno i, nakon temeljite analize koja bi mogla uključiti dubinske analize, provjere na licu mjesta ili oboje, odlučiti je li za banku potrebna posebna mjera nadzora. U tom postupku nema automatizma. Ta nadzorna očekivanja, za razliku od pravila prvog stupa, nisu obvezujući zahtjevi koji za sobom automatski povlače mjere.

1.2.3.4. Nadzori neprihodonosnih kredita na licu mjesta

Tijekom 2017. dovršeno je 57 nadzora kreditnog rizika, od kojih je šest predvodio ESB, a 51 nacionalna nadležna tijela. Upravljanje neprihodonosnim kreditima i njihovo vrednovanje bilo je glavna tema u ovim nadzorima kojom su se bavila 54 od 57 izvješća o nadzoru na licu mjesta. U takvim su okolnostima glavni aspekti rada bili procjena strategija, politika i postupaka u slučaju neprihodonosnih kredita (54 izvješća) i kvantitativna procjena učinka (37 izvješća).

Strategije, politike i postupci u slučaju neprihodonosnih kredita

Upotrebljavajući upute o neprihodonosnim kreditima kao mjerilo, utvrđene su sljedeće najvažnije strategije, politike i postupci u vezi s neprihodonosnim kreditima.

Strategija za neprihodonosne kredite i upravljanje tim kreditima: u ovom području opažen je trend aktivnijeg upravljanja neprihodonosnim kreditima. To se uglavnom može zahvaliti pokušajima banaka da zadovolje nadzorna očekivanja utvrđena u uputama o neprihodonosnim kreditima. Međutim, u većini se izvješća o nadzorima na licu mjesta ističe da informacije koje se dostavljaju upravljačkim tijelima banaka još nisu dovoljno detaljne. To utječe, na primjer, na rizike koji proizlaze iz nefunkcioniranja mehanizma ranog upozorenja i rizike koji su nastali u različitim subjektima bankovne grupe ili koji proizlaze iz primjene određenih modela restrukturiranja.

Restrukturiranje neprihodonosnih kredita: kod većine banaka pronađena je nedostatak učinkovitih politika restrukturiranja, bilo da je riječ o točki ulaska ili izlaska iz statusa restrukturiranja. Pri ulasku nije precizno definiran kriterij održivog u odnosu na problematično restrukturiranje te se određene mjere restrukturiranja navedene u uputama o neprihodonosnim kreditima ne priznaju kao takve (npr. odobravanje dodatnih kredita, zahtjev za dodatnim vrijednosnim papirima / kolateralom). Istodobno, često se događa da se u izvješćima o klijentima koji se suočavaju s financijskim poteškoćama usprkos klasičnim mjerama restrukturiranja (smanjenje kamatnih stopa, produljenje roka) kreditima ne daje status neprihodonosnih kredita. Pravila za prepoznavanje financijskih poteškoća i dalje su vrlo raznolika i previše restriktivna, uglavnom zbog nedostatnih podataka. Kriteriji za izlazak iz restrukturiranja, osobito kad je riječ o restrukturiranju tijekom probnog razdoblja, nedovoljno se prate.

Priznavanje/klasifikacija neprihodonosnih kredita: većina nalaza tiče se (i) nedostatnih kriterija male vjerojatnosti podmirenja, osobito kad je riječ o određenim sektorima (brodarstvo, poslovne nekretnine, nafta i plin) ili tehnikama financiranja (financiranje financijskom polugom) i (ii) nepotrebno oslanjanje isključivo na minimalne razine prema kriterijima koji su izričito navedeni u propisima.

Rezerviranje i procjena kolaterala za neprihodonosne kredite: iako postupke rezerviranja sve više podupiru informatički (IT) alati i preciznije politike, glavna su područja daljnjeg poboljšanja nerealnog vrednovanja kolaterala (ponekad se kolateral indeksira naviše umjesto da se revalorizira), pretjerano optimistične

Unatoč poboljšanju upravljanja neprihodonosnim kreditima i dalje zabrinjavaju nedostaci u priznavanju neprihodonosnih kredita, osobito za restrukturirane neprihodonosne kredite.

Rezultati za postojeće neprihodonosne kredite odnose se na primjerenost rezervacija za kreditne gubitke te na primjenu dostatnih korektivnih faktora za kolateral i vrijeme do naplate.

korektivne mjere za kolateral i rokovi naplate. Osim toga, stanovite banke još imaju neprimjerene prakse u pogledu postupanja s obračunanom, ali još nenaplaćenom kamatom.

Cjelovitost podataka o neprihodonosnim kreditima: među mnogim nalazima u ovom području je i nedostatak postupka agregiranja podataka o rizicima, za podatke koji su važni za otkrivanje financijskih poteškoća (npr. podatci iz računa dobiti i gubitka, iznos dobiti prije kamate, poreza, vrijednosnih usklađenja i amortizacije, omjer pokrivenosti otplate duga). Osim toga, ključni parametri (npr. korektivni faktori za kolateral, vrijeme do naplate, stope oporavka) često su krivo procijenjeni, a i kriteriji za otpis (npr. izraženi kao vrijeme neispunjavanja obveza) u mnogim slučajevima nisu jasno utvrđeni.

Kvantitativna procjena

Nakon nadzora zatražena su značajna kvantitativna usklađenja – uglavnom radi nadoknade nedostataka rezervacija.

Osim uobičajene procjene politika i postupaka, timovi za nadzor na licu mjesta pregledali su i opsežne uzorke kreditnih spisa. S tim u vezi su za ocjenu dijelova kreditnog portfelja ponekad upotrebljavane statističke tehnike kako bi se provjerilo je li razina rezervacija dovoljno usklađena s bonitetnim zahtjevima (članak 24. CRR-a i članak 74. CRD-a IV kako su preneseni u nacionalno zakonodavstvo) i međunarodnim računovodstvenim standardima (osobito MRS-om 39. i MRS-om 8.). Iako zbog većine tih pregleda nisu nastale znatnije promjene ili su usklađenja uglavnom podnošljiva, u nekim su nadzorima na licu mjesta utvrđeni slučajevi vrlo bitnih kvantitativnih nedostataka zbog kojih su poduzete pojedinačne nadzorne mjere.

1.2.3.5. Tromjesečno prikupljanje podataka ESB-a za banke s visokom razinom neprihodonosnih kredita

Dodatno tromjesečno prikupljanje podataka uvedeno je za značajne institucije sa značajnim izloženostima neprihodonosnim kreditima.

U rujnu 2016. Nadzorni odbor ESB-a odobrio je pokretanje tromjesečnog prikupljanja podataka o neprihodonosnim kreditima za značajne institucije koje imaju bitne izloženosti tim kreditima (banke s visokim udjelom neprihodonosnih kredita).¹¹ Cilj je dopuniti informacije koje su nadzorna tijela prikupila u skladu s usklađenim izvještajnim okvirom (provedbenog tehničkog standarda EBA-e o nadzornom izvješćivanju) dodatnim i granularnijim podacima. Takvi su podatci nužni za učinkovito praćenje rizika povezanih s neprihodonosnim kreditima banaka s visokom razinom neprihodonosnih kredita.

Predlošci ESB-a za dostavu podataka upotrebljavani u cijelom ciklusu izvješćivanja u 2017.¹² dopunjuju postojeće obrasce FINREP-a za neprihodonosne i restrukturirane izloženosti. Među ostalim uključuju raščlambu neprihodonosnih kredita po razdoblju

¹¹ Kao što je navedeno u uputama o neprihodonosnim kreditima, nadzor banaka ESB-a definira banke s visokom razinom neprihodonosnih kredita kao „banke kojima je razina neprihodonosnih kredita znatno viša od prosječne razine u EU-u”.

¹² Tromjesečna izvješća od 31. prosinca 2016. do 31. prosinca 2017.

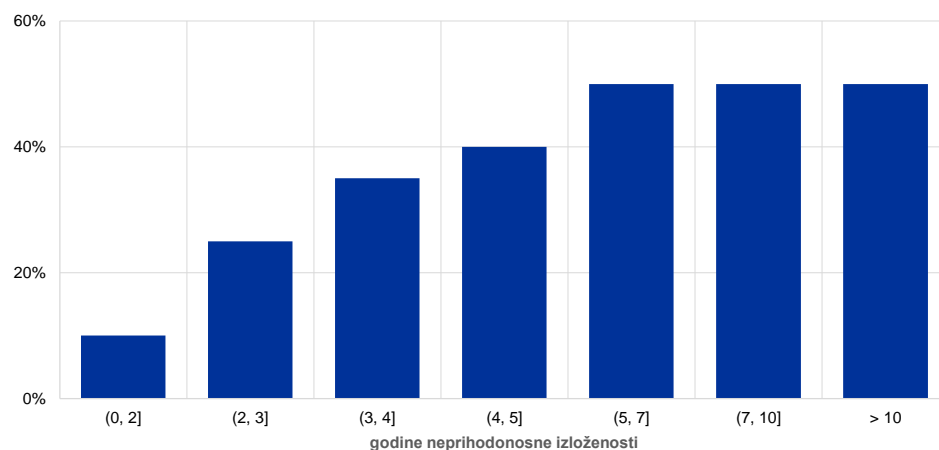
neprihodonosne izloženosti kao i informacije o kolateralu (koje obuhvaćaju i ovršenu imovinu), priljevu i odljevu neprihodonosnih kredita te podatke o restrukturiranju.

Podatci iz tromjesečnog prikupljanja uspoređeni su s referentnim vrijednostima te su ih zajednički nadzorni timovi unijeli u procjenu strategija banaka, postupaka i organizacije u vezi s upravljanjem neprihodonosnim kreditima. Primjer u nastavku prikazuje neprihodonosne izloženosti za koje su pokrenuti sudski postupci kao postotak izvještajnog uzorka banaka s visokim udjelom neprihodonosnih kredita na kraju lipnja 2017.

Grafikon 5.

Udio neprihodonosnih kredita za koje je pokrenut sudski postupak, redosljed po razdoblju neprihodonosne izloženosti

(postotci)



Izvor: ESB

Napomene: na temelju uzorka banaka s visokom razinom neprihodonosnih kredita, koji obuhvaća ~ 50 % neprihodonosnih kredita svih značajnih institucija, zaokruženi podatci

Banke koje sudjeluju u prikupljanju podataka obaviještene su o relevantnim zahtjevima u odgovarajućim dopisima u sklopu SREP-a.¹³

Koristeći se iskustvom stečenim tijekom ciklusa izvješćivanja u 2017., ESB je izmijenio i pojednostavio skup predložaka koji se upotrebljavaju za tromjesečno prikupljanje podataka te je izvještajnim institucijama dostavio revidiranu verziju zahtjeva koji će se primjenjivati od 31. ožujka 2018.

ESB i EBA trenutačno raspravljaju o mogućnosti uključivanja tih predložaka o neprihodonosnim kreditima u usklađeni okvir za izvješćivanje.

¹³ Pravnu osnovu za tromjesečno prikupljanje podataka o neprihodonosnim kreditima za banke s visokim udjelom neprihodonosnih kredita čine članak 10. Uredbe o SSM-u i članak 141. Okvirne uredbe o SSM-u. ESB može zahtijevati od kreditnih institucija osnovanih u državama članicama sudionicama da dostavljaju sve informacije potrebne za obavljanje njegovih zadaća bonitetnog nadzora, uključujući informacije koje trebaju dostavljati redovito i u određenim oblicima u nadzorne svrhe. ESB se tim ovlastima poslužio u granicama načela maksimalne usklađenosti kojima teže provedbeni tehnički standardi EBA-e. Taj pristup ESB-u omogućuje fleksibilnost potrebnu za prikupljanje podataka od banaka kako bi mogao obavljati svoje nadzorne zadaće i redovito prilagođavati/posuvremenjivati zahtjeve za podatke, pod uvjetom da se ti podatci ne prikupljaju u skladu s provedbenim tehničkim standardom EBA-e.

1.2.4. Izgledi i sljedeći koraci

Kontinuirana nastojanja da riješi problem neprihodonosnih kredita u značajnim institucijama i dalje su jedan od glavnih nadzornih prioriteta za nadzor banaka ESB-a. Zajednički nadzorni timovi i dalje će biti u bliskom kontaktu s bankama s visokom razinom neprihodonosnih kredita, a osobito će se usredotočiti na njihove strategije za rješavanje problema neprihodonosnih kredita. Očekuje se da će se te strategije pomno pratiti i posuvremenjivati najmanje jednom na godinu.

Konačan dodatak uputama o neprihodonosnim kreditima objavljen je 15. ožujka 2018. No, s obzirom na naglasak na novim neprihodonosnim kreditima u dodatku, sve daljnje aktivnosti povezane sa značajnim institucijama početi će se provoditi postupno tijekom vremena.

Naposlijetku, budući da se od mnogih dionika zahtijeva djelovanje kad su u pitanju neprihodonosni krediti, nadzor banaka ESB-a i dalje će blisko surađivati s drugim europskim i nacionalnim dionicima kako bi se riješila preostala pitanja okvira u vezi s neprihodonosnim kreditima, kako je navedeno u izvješću o analizi objavljenom u lipnju 2017.

1.3. Rad na tematskim provjerama

1.3.1. Poslovni modeli i pokretači profitabilnosti

U 2016. je europski nadzor banaka pokrenuo tematsku provjeru radi dubinske procjene poslovnih modela i pokretača profitabilnosti većine značajnih institucija. Tematska provjera bit će zaključena u 2018. godini.

Procjena poslovnih modela i pokretača profitabilnosti banaka i dalje je glavni prioritet europskog nadzora banaka. Profitabilnim bankama svojstveno je stvarati kapital organskim putem i tako izgraditi adekvatne zaštitne slojeve, pri čemu zadržavaju razumnu sklonost riziku i odobravaju kredite realnom gospodarstvu. Banke koje se bore za postizanje održive profitabilnosti, s druge strane, mogu zalutati u rizičnije aktivnosti.

U trenutačnom je okružju profitabilnost banaka u europodručju pod pritiskom niskih kamatnih stopa i kontinuirano visoke razine umanjenja vrijednosti u nekim državama i sektorima. Štoviše, profitabilnost ugrožavaju i strukturni čimbenici, kao što su preveliki kapaciteti na nekim tržištima, konkurencija nebankovnih institucija zbog koje se povećava potražnja klijenata za digitalnim uslugama i potreba prilagodbe novim regulatornim zahtjevima.

Tematska provjera odnosi se na pokretače profitabilnosti banaka na razini organizacije i na razini poslovnih modela. Na taj se način ostvaruje nekoliko ciljeva. Osim procjene sposobnosti banaka da ublaže slabosti svojih poslovnih modela, tematskom provjerom pratit će se i kako slaba profitabilnost utječe na ponašanje banaka te će se njome proširiti horizontalna analiza, osobito objedinjavanjem

Profitabilnost je pod pritiskom s različitih strana.

Prva godina tematske provjere bila je pripremna faza: izrađeni su alati i osmišljene upute za zajedničke nadzorne timove.

spoznaja koje su stekli zajednički nadzorni timovi i usklađivanjem njihove primjene u svim bankama. Tijekom prve godine tematske provjere izrađeni su potrebni analitički alati te su osmišljene opsežne upute za podršku zajedničkim nadzornim timovima u analizi.

U prvom tromjesečju 2017. ESB je prikupljao podatke o prognozama dobiti i gubitka banaka kao i o temeljnim pretpostavkama za njih. Sveukupno, u sljedeće dvije godine banke očekuju postupno poboljšanje profitabilnosti zbog dobrog rasta kredita i nižih umanjenja vrijednosti, dok će se pritisak na neto kamatne marže i dalje zadržati.

Tijekom drugog i trećeg tromjesečja 2017. naglasak tematske provjere prešao je na analize određenih banaka koje su provodili zajednički nadzorni timovi. Timovi su bili u izravnom kontaktu s bankama kako bi sagledali sve aspekte njihovih poslovnih modela i pokretače profitabilnosti. Ispitani aspekti kretali su se od temeljne sposobnosti banaka za ostvarivanje prihoda do sposobnosti razumijevanja i usmjeravanja svojih aktivnosti te provedbe odabranih strategija.

Nalazi zajedničkih nadzornih timova kombiniraju se s analitičkim rezultatima glavne uprave ESB-a Mikrobonitetni nadzor IV koji se koriste unutarnjim i vanjskim izvorima podataka. Provodi se temeljita analiza najprofitabilnijih banaka radi razumijevanja pokretača njihove uspješnosti i utvrđivanja jesu li oni održivi. Strategije banaka za rješavanje pitanja niske profitabilnosti znatno se razlikuju: među njima su strategije rasta za jačanje neto kamatnih prihoda, povećanje poslova za koje se naplaćuju naknade i provizije, smanjenje troškova i digitalizaciju.

Bankama je u sklopu dijaloga o nadzoru skrenuta pozornost na manjkavosti unutarnje organizacije institucija pri upravljanju profitabilnošću te probleme povezane s poslovnim planovima, kao što je prekomjerno preuzimanje rizika. Utvrđivanje manjkavosti rezultirat će i izradom planova za smanjenje rizika za pogođene banke koji će biti objavljeni početkom 2018.

Konačno, rezultati tematske provjere bit će uključeni u SREP u 2018. i mogu dovesti do nadzora na licu mjesta, ali i dubinskih analiza u područjima s utvrđenim „mrtvim kutovima”. Na temelju analiza također će se moći usporediti prakse banaka u usporedivim institucijama.

1.3.2. Utjecaj MSFI-ja 9 na rezerviranje

Novi računovodstveni standard za financijske instrumente (MSFI 9), koji je stupio na snagu u siječnju 2018., ima za cilj primjenu pouka iz iskustva financijske krize u kojoj su rezervacije utemeljene na modelima nastalih gubitaka često bile nedostatne i zakašnjele. U tim okolnostima svrha MSFI-ja 9 bila je osigurati adekvatnije i pravodobnije rezerviranje uvođenjem modela očekivanog kreditnog gubitka koji obuhvaća prospektivne informacije.

Nove značajke koje se uvode MSFI-jem 9 velika su promjena računovodstvenog režima za financijske instrumente jer povećavaju ulogu prosudbe u provedbi i

U drugoj godini provođenja tematske provjere zajednički nadzorni timovi provjeravali su poslovne modele i pokretače profitabilnosti svojih banaka.

MSFI 9 ima za cilj osigurati adekvatnije i pravodobnije prakse rezerviranja.

kasnijoj primjeni standarda. Budući da računovodstveni podatci čine osnovu za izračun bonitetnih kapitalnih zahtjeva, SSM ih je postavio kao jedan od svojih nadzornih prioriteta za 2016. i 2017. kako bi mogao (i) procijeniti koliko su značajne i manje značajne institucije spremne za uvođenje MSFI-ja 9, (ii) izmjeriti mogući utjecaj na rezerviranje i (iii) promicati dosljednu primjenu novog standarda. Procjena se temeljila uglavnom na onim praksama koje se smatraju najboljima na međunarodnoj razini, kako je navedeno u uputama koje su izdali BCBS i EBA. U provedbi te nadzorne procjene ESB je blisko surađivao s nacionalnim nadležnim tijelima, EBA-om i BCBS-om. Ta će suradnja trajati i tijekom daljnjih aktivnosti koje se planiraju za 2018.

Uvođenjem prijelaznog razdoblja smanjit će se mogući negativni utjecaj MSFI-ja 9 na regulatorni kapital banaka.

Kad je riječ o utjecaju na bonitetne vrijednosti, važno je napomenuti da su suzakonodavci EU-a već donijeli prijelazne mjere. Tim se mjerama nastoji smanjiti mogući negativni utjecaj MSFI-ja 9 na regulatorni kapital banaka. One se provode u skladu s Uredbom (EU) 2017/2395¹⁴, koja je objavljena u Službenom listu 27. prosinca 2017.

Izvrješće s rezultatima tematske provjere objavljeno je na mrežnim stranicama ESB-a o nadzoru banaka. U njemu se daje sažeti prikaz glavnih kvalitativnih i kvantitativnih rezultata za značajne i manje značajne institucije. Što se tiče kvalitativnih rezultata, opći je zaključak da za neke institucije još ima prostora za poboljšanje ako se namjerava postići cilj visokokvalitetne provedbe MSFI-ja 9. Sve u svemu, nadzorna su tijela primijetila da su najveće značajne institucije bolje napredovale u svojoj pripremi za novi standard od onih manjih. Za značajne institucije najzahtjevniji je aspekt MSFI-ja 9 mjerenje umanjjenja vrijednosti jer se od institucija zahtijeva da znatno promijene svoje interne postupke i sustave. Za manje značajne institucije najzahtjevniji su aspekti modeliranje očekivanih kreditnih gubitaka i dostupnost podataka. Tematska provjera pokazala je da velika većina institucija intenzivno radi na provedbi MSFI-ja 9.

Puni prosječni negativni utjecaj MSFI-ja 9 na stopu redovnog osnovnog kapitala procjenjuje se na 40 baznih bodova.

S kvantitativnog gledišta, izvrješće pokazuje da se puni prosječni negativni učinak MSFI-ja 9 na stopu regulatornog redovnog osnovnog kapitala procjenjuje na 40 baznih bodova. Taj rezultat temelji se na informacijama dobivenim od značajnih institucija koje su u naprednoj fazi provedbe MSFI-ja 9 i zato mogu dostaviti najpouzdanije podatke. Isto tako, očekuje se da će puni prosječni negativni utjecaj na stopu regulatornog redovnog osnovnog kapitala manje značajnih institucija iznositi 59 baznih bodova. Uzimajući u obzir prijelazne odredbe, očekuje se da će prosječni negativni utjecaj MSFI-ja 9 na redovni osnovni kapital na dan prijelaza iznositi oko 10 baznih bodova za značajne institucije i 25 baznih bodova za manje značajne institucije.¹⁵

¹⁴ Uredba (EU) 2017/2395 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2017. o izmjeni Uredbe (EU) br. 575/2013 u pogledu prijelaznih uređenja za ublažavanje učinka uvođenja MSFI-ja 9 na regulatorni kapital te za tretman velikih izloženosti u slučaju određenih izloženosti javnog sektora koje su nominirane u domaćoj valuti bilo koje države članice (SL L 345, 27.12.2017., str.27.).

¹⁵ Taj je učinak izračunan imajući u vidu da se na prvi dan 95 % utjecaja koji proizlazi iz očekivanih kreditnih gubitaka ponovno dodaje redovnom osnovnom kapitalu. Utjecaj koji proizlazi iz klasifikacije i mjerenja ne podliježe nikakvim prijelaznim mjerama.

Prva faza provjere za značajne institucije provedena je za one institucije koje su bile spremne za procjenu u prvom tromjesečju 2017. O svim nalazima i potrebi za korektivnim mjerama obaviještene su nadležne institucije, a zajednički nadzorni timovi pratit će otvorena pitanja tijekom 2018. Institucije koje nisu bile potpuno spremne za procjenu primile su pismo upozorenja u prvom tromjesečju 2017., a zajednički nadzorni timovi procijenili su ih do 30. studenoga 2017. Provedena je horizontalna ocjena spremnosti na uzorku manje značajnih institucija. ESB i nacionalna nadležna tijela imaju namjeru provoditi daljnje aktivnosti u vezi s provedbom MSFI-ja 9 u manje značajnim institucijama u 2018.

1.3.3. Agregiranje podataka o rizicima i izvješćivanje o rizicima

Tematska provjera agregiranja podataka o rizicima i izvješćivanja o rizicima bila je jedan od nadzornih prioriteta SSM-a u 2016. i 2017.

Dobro upravljanje rizicima u bankama počiva na kvaliteti podataka na razini organizacije te učinkovitim agregiranjem podataka o rizicima i internoj izvještajnoj praksi. Međutim, ključna pouka iz iskustva s financijskom krizom bila je da neke banke nisu mogle u potpunosti utvrditi izloženosti riziku. Razlog za to bio je nedostatak odgovarajućih informacija o rizicima kao i slaba praksa agregiranja podataka o rizicima. Sposobnost tih banaka da donose pravodobne odluke bila je ozbiljno narušena, što je imalo dalekosežne posljedice za same banke i za cijeli financijski sektor.

U takvim okolnostima tematska provjera agregiranja podataka o rizicima i izvješćivanja o rizicima bila je jedan od nadzornih prioriteta SSM-a za 2016. i 2017.

Tematska provjera započela je 2016. te obuhvatila uzorak od 25 značajnih institucija. Proveli su je odgovarajući zajednički nadzorni timovi uz potporu centralizirane radne skupine, u kojoj su sudjelovali zaposlenici ESB-a i nacionalnih nadležnih tijela. Nacionalna nadležna tijela dala su operativne upute i osigurala njihovu dosljednu primjenu na cijelom uzorku. Provjera je obavljena u skladu s načelom proporcionalnosti, uzimajući u obzir veličinu, poslovne modele i složenost provjeravanih banaka.

Rezultati provjere priopćeni su bankama, a zahtjevi za korektivne mjere podneseni su u drugom tromjesečju 2017.

Ishod pokazuje da je stanje primjene načela BCBS-a 239 za značajne institucije koje su bile obuhvaćene i dalje u znatnoj mjeri nezadovoljavajuće. Rezultati provjere priopćeni su bankama uključenima u uzorak u sklopu pojedinačnih dijaloga o nadzoru. Zahtjevi za korektivne mjere uključeni su u konačna pisma o daljnjim aktivnostima koja je ESB poslao u drugom tromjesečju 2017. Ti su zahtjevi bili usmjereni osobito na banke koje su pokazale bitne slabosti koje bi mogle znatno utjecati na njihove profile rizika.

U tom je kontekstu od banaka zatraženo i da podnesu jasne, točne i detaljne akcijske planove. Centralizirana radna skupina, koju su poduprli zajednički nadzorni timovi, procijenila je akcijske planove kako bi se osigurala horizontalna dosljednost.

Metodologija koju je izradila centralizirana radna skupina proširit će metodologiju nadzorne procjene o agregiranju podataka o rizicima i izvješćivanju o rizicima. Općenitije govoreći, za sve značajne institucije glavni ishodi provjere bit će uključeni u procjenu sposobnosti agregiranja podataka i izvješćivanja u sklopu SREP-a.

Provjera se temeljila na načelima za učinkovito agregiranje podataka o rizicima i izvješćivanje o rizicima¹⁶ koje je donio BCBS. ESB prati kako se u institucijama poboljšavaju sposobnosti agregiranja podataka o rizicima i izvješćivanja o rizicima te redovito izvješćuje BCBS-ovu mrežu podataka o rizicima o novim važnim spoznajama.

1.3.4. Eksternalizacija

Tehnološki razvoj tijekom proteklog desetljeća nije samo promijenio očekivanja klijenata o bankovnim uslugama, nego je promijenio i način na koji banke posluju i pružaju svoje usluge. Pojava računalstva u oblaku (engl. *cloud computing*) imala je osobito važan utjecaj na način na koji banke strukturiraju svoje poslovanje, odnosno na ono što još obavljaju interno, a što eksternaliziraju vanjskim pružateljima usluga.¹⁷ Takva kretanja bankama pružaju nove poslovne mogućnosti i jednostavan pristup uslugama i stručnim znanjima izvan područja uobičajenog bankarstva. No, te mogućnosti podrazumijevaju i izazov za način upravljanja povezanim rizicima, tako da je sasvim prirodno da nadzor banaka ESB-a tako nečemu posvećuje posebnu pozornost. Jedan je od razloga za zabrinutost što bi eksternalizacija banke u europodručju mogla učiniti pukim fiktivnim poduzećima ili stvoriti prepreke učinkovitom nadzoru banaka, primjerice s obzirom na Brexit i moguće preseljenje banaka iz Ujedinjene Kraljevine u europodručje.

Eksternalizacija je prepoznata kao jedan od nadzornih prioriteta SSM-a za 2017. te je pokrenuta ciljana tematska provjera upravljanja eksternalizacijom i same eksternalizacije u bankama.

ESB je obaviješten o određenim modalitetima eksternalizacije za koje je propisan nacionalnim okvirom odgovarajući postupak. Općenitije govoreći, utvrđivanje jesu li modaliteti eksternalizacije primjereni obavlja se prilikom procjenjivanja profila rizika institucije, uključujući i modalitete njezina upravljanja rizicima za potrebe SREP-a¹⁸. U takvim okolnostima eksternalizacija je prepoznata kao jedan od nadzornih prioriteta SSM-a za 2017. te je pokrenuta ciljana tematska provjera upravljanja eksternalizacijom i same eksternalizacije u bankama. Cilj je provjere steći uvid u politike, strategije i pravila upravljanja kojima se banke služe kada rješavaju rizike eksternalizacije, te u način na koji procjenjuju i prate eksternalizirane rizike.

U sklopu tematske provjere je horizontalni tim, koji je surađivao s odgovarajućim zajedničkim nadzornim timovima, prikupljao informacije o tome kako reprezentativni uzorak značajnih banaka upravlja rizicima povezanim s eksternaliziranim aktivnostima. Tematskom provjerom utvrđeno je da se, u trenutačnoj situaciji, pristup banaka eksternalizaciji dosta razlikuje u smislu upravljanja kao i praćenja. Istaknuta je i nesigurnost banaka s obzirom na utvrđivanje eksternalizacije i eksternalizacije bitnih aktivnosti. Osim toga, tim je prepoznao koje su najbolje prakse i utvrdio da dodatne upute za banke o upravljanju eksternaliziranim aktivnostima nisu potrebne samo s gledišta nadzora, već bi bile dobrodošle i za same banke.

¹⁶ Vidi BCBS, [Principles for effective risk data aggregation and risk reporting](#), siječanj 2013.

¹⁷ EBA je to prepoznala te je nedavno objavila smjernice [Recommendation on outsourcing to Cloud Service Providers](#).

¹⁸ Vidi brošuru [SSM SREP Methodology Booklet](#).

Kretanja u vezi s eksternalizacijom utječu na bankarski sektor u cijelom svijetu. Međutim, pravni okvir za njih – čak i unutar država obuhvaćenih europskim nadzorom banaka – veoma se razlikuje.

Tematska provjera obuhvatila je i mapiranje te procjenu okružja za eksternalizaciju u cijelom europodručju, uključujući postupovne aspekte (npr. obavješćivanje i odobrenja). Usporedba nacionalnih regulatornih okvira potvrdila je da je okružje vrlo raznoliko. Premda su države SSM-a u svoje zakonodavstvo u nekom obliku prenijele Smjernice o eksternalizaciji¹⁹ CEBS-a²⁰, velike su razlike u formalnosti i detaljnosti odredbi koje su tako uvele. Za potpunu sliku te uzimajući u obzir međunarodnu narav mnogih značajnih institucija, ESB je također razmijenio mišljenja o nadzornim pristupima s nekoliko nadzornih tijela izvan europodručja. Nastojao je bolje razumjeti očekivanja tih nadzornih tijela povezana s upravljanjem eksternaliziranim aktivnostima i, na temelju toga, ujednačiti uvjete na međunarodnoj razini.

Provjera pokazuje jasnu potrebu za daljnjim konkretiziranjem nadzornih očekivanja u vezi s modalitetima eksternalizacije u bankama. Time bi se bankama pružilo više jasnoće, a istodobno bi se pridonijelo usklađivanju nadzornog pristupa eksternalizaciji. Rad na tome započet će u uskoj suradnji s nacionalnim nadležnim tijelima i EBA-om.

1.4. Nadzor koji se provodi na licu mjesta

Za 2017. odobreno je ukupno 157 nadzora.

Treći ciklus nadzora na licu mjesta bio je dio programa nadzornog ispitivanja u 2017. Za 2017. odobreno je ukupno 157 nadzora (u odnosu na 185 nadzora u 2016.). Pad broja planiranih nadzora na licu mjesta u usporedbi s 2016. rezultat je postavljanja nadzora u sklopu TRIM-a kao prioriteta te prijelaza na složenije i dugotrajnije nadzore na licu mjesta, osobito nadzore kreditnog rizika.²¹

Na dan 31. prosinca 2017. pokrenuti su svi osim jednog planiranog nadzora na licu mjesta (njih 156 od 157). Od njih su 64 završena u 2017., a konačna izvješća dostavljena su nadziranim institucijama. U ukupan broj nadzora na licu mjesta dovršenih u 2017. uključeno je i 98 nadzora provedenih u sklopu programa nadzornog ispitivanja za 2016., koji je započeo u 2016. i dovršen je u 2017., kao i 18 nadzora na licu mjesta izvan država SSM-a.

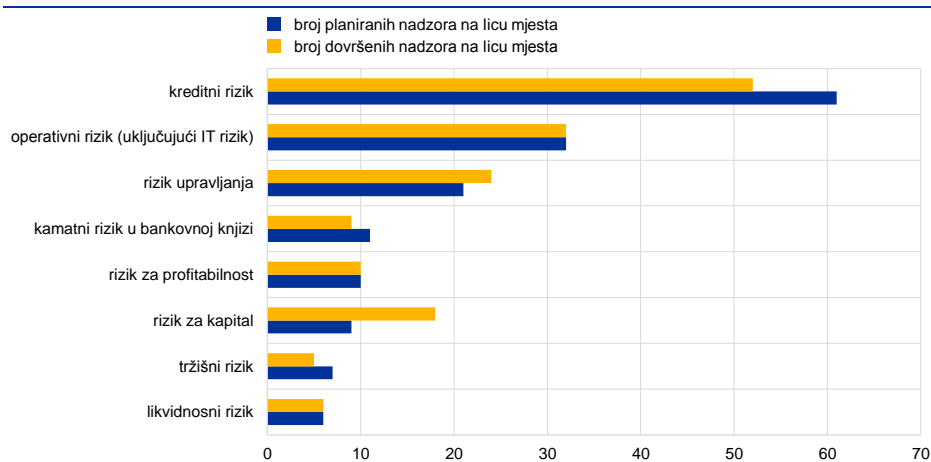
¹⁹ CEBS Guidelines on outsourcing od 14. prosinca 2006.

²⁰ Odbor europskih nadzornih tijela za bankarstvo.

²¹ Udio nadzora kreditnog rizika od 2016. do 2017. povećao se za osam postotnih bodova, a zahtjevi se sve više usredotočuju na preglede kreditnih spisa, koji zahtijevaju dosta vremena. Trajanje terenskih istraživanja na licu mjesta za nadzore kreditnog rizika u prosjeku je za oko trećinu dulje od ukupnog prosjeka.

Grafikon 6.

Nadzori na licu mjesta u 2017.: raščlamba prema vrsti rizika



Napomene: Tijekom 2017. dovršeni su nadzori iz programa nadzornog ispitivanja za 2016. kao i za 2017. Time se objašnjava veći broj dovršenih nadzora kapitala u 2017. nego što je uključeno u program nadzornog ispitivanja za 2017.

Nadzori na licu mjesta planiraju se i za njih se angažiraju zaposlenici u bliskoj suradnji s nacionalnim nadležnim tijelima, koja i dalje u većini slučajeva daju voditelje misija i članove timova. Na dan 31. prosinca 2017. 90 % nadzora vodila su nacionalna nadležna tijela, s naglaskom uglavnom na grupama s glavnim uredom u državama dotičnih nacionalnih nadležnih tijela. Preostalih 10 % nadzora vodio je odjel ESB-a Centralizirani nadzori na licu mjesta (COI).

U 2017. je europski nadzor banaka uveo sistemski pristup za povećanje broja nadzora koje će provoditi prekogranični i mješoviti timovi sljedećih godina.

U 2017. je europski nadzor banaka uveo potpuni sistemski pristup s ciljem povećanja broja pregleda koje će provoditi prekogranični i mješoviti timovi sljedećih godina. Radi toga je uvedena preciznija definicija mješovitih/prekograničnih timova i Nadzorni odbor ESB-a osmislio je akcijski plan. Timovi se smatraju „prekograničnima” kada voditelj misije i barem jedan član tima ne dolaze iz relevantnog matičnog nacionalnog nadležnog tijela odnosno iz nacionalnog nadležnog tijela domaćina. Tim se smatra „mješovitim” kada voditelj misije dolazi, a barem dva člana tima ne dolaze iz relevantnog matičnog nacionalnog nadležnog tijela odnosno iz nacionalnog nadležnog tijela domaćina.

Prema toj novoj definiciji, 29 od 157 nadzora na licu mjesta planiranih za 2017. (18,5 %) proveli su mješoviti/prekogranični timovi, što je blagi pad u odnosu na 2016. Očekuje se da će provedba novog akcijskog plana promijeniti taj trend: u 2018. će oko 25 % planiranih nadzora na licu mjesta provesti mješoviti / prekogranični timovi.

Tablica 2.

Sastav timovima za nadzore na licu mjesta: Nacionalna nadležna tijela i ESB

	Prekogranični i mješoviti timovi	
	Broj nadzora na licu mjesta u 2016.	Broj nadzora na licu mjesta u 2017.
ESB-ov COI + nacionalno nadležno tijelo	18	16
Prekogranični timovi	6	6
Mješoviti timovi	8	7
Ukupno	32	29

Nakon više od dvije godine iskustva, Nadzorni odbor ESB-a odlučio je izmijeniti postupak „od polazišta do odredišta“²² za nadzore na licu mjesta. Te izmjene usmjerene su na poboljšanje ukupne kvalitete, brzine i odgovornosti nadzora. Banke sada imaju mogućnost pismeno komentirati nalaze u prilogu izvješća o nadzoru. Tim revidiranim postupkom omogućuje se potpuna transparentnost i osigurava da odgovarajući zajednički nadzorni tim može uzeti u obzir primjedbe banke u pripremi aktivnosti koje proizlaze iz nadzora.

U srpnju 2017. ESB je izdao vodič za nadzore na licu mjesta i provjere internih modela za javno savjetovanje.

U srpnju 2017. ESB je izdao vodič za nadzore na licu mjesta i provjere internih modela za javno savjetovanje. Cilj je vodiča objasniti kako nadzor banaka ESB-a provodi nadzore na licu mjesta i pružiti koristan referentni materijal nadziranim bankama. Nacrt vodiča trenutačno se revidira i bit će objavljen nakon odobrenja Nadzornog odbora ESB-a i postupka neisticanja prigovora Upravnog vijeća.

U 2018. će se nekoliko nadzora koji obuhvaćaju gotovo istovjetne teme uskladiti u svom opsegu i vremenski. To će omogućiti intenziviranje razgovora između voditelja misija i ESB-ovih timova za praćenje. Cilj je daljnje poboljšanje učinkovitosti nadzora i dosljednosti pristupa.

Ključni rezultati nadzora na licu mjesta

Sljedeća analiza obuhvaća osam kategorija rizika i 137 nadzora za koje je izvješće o nadzoru na licu mjesta objavljeno između 1. siječnja i 31. listopada 2017.

Kreditni rizik

Više od polovice nadzora kreditnog rizika usmjereno je isključivo na kvalitativne aspekte postupka upravljanja kreditnim rizikom. Preostalih 45 % bilo je usmjereno na kvalitetu imovine provođenjem pregleda kreditnih spisa i otkrilo je financijske utjecaje rizika u iznosu većem od 10 mlrd. EUR. Podrobnije, najproblematičniji su nalazi bili:

- **Neprimjerena klasifikacija dužnika:** nedostaci definiranja i/ili utvrđivanja statusa neispunjavanja obveza ili neprihodonosnih izloženosti, slabi procesi

²² Od imenovanja voditelja misije do dostavljanja pisma o daljnjim aktivnostima banci.

praćenja visokorizičnih dužnika (sustav ranog upozoravanja, utvrđivanje restrukturiranja, interna ocjena). Zbog toga postoji potreba za dodatnim rezervacijama.

- **Netočan izračun rezervacija:** korektivni faktori kolaterala, vrijeme potrebno za naplatu, stope oporavka, procjene novčanog toka i parametri skupnog rezerviranja.
- **Slabi postupci za odobravanje kredita:** neadekvatna analiza dužnika, neutvrđene iznimke u odnosu na mehanizam banke za delegiranje i ograničavanje.
- **Pitanja povezana s upravljanjem:** manjkavosti modela unutarnje kontrole s „tri crte obrane”, npr. slaba druga crta obrane: slaba funkcija upravljanja rizicima, nedostatak uključenosti uprave ili najvažnijih voditelja, nedovoljno snažna funkcija unutarnje revizije, prekomjerna centralizacija odlučivanja.
- **Regulatorne stope:** netočna procjena imovine ponderirane rizikom, kršenje propisa o velikim izloženostima.

Rizik upravljanja

Najčešće teme obuhvaćene nadzorima na licu mjesta unutarnjeg upravljanja i upravljanja rizicima bile su organizacijska struktura, uloge i odgovornosti upravljačkog tijela i funkcija unutarnje revizije. Nalazi su često bili ozbiljni u sljedećim područjima:

- **Organizacijska struktura:** manjkavosti okvira unutarnje kontrole, neprikladne/nejasne linije izvješćivanja, nedostatak koordinacije unutar grupe.
- **Uloge i odgovornosti upravljačkog tijela:** sukob interesa, nedostatna definicija/posuvremenjivanje strateških pristupa, manjkavosti delegiranja ovlasti.
- **Funkcija unutarnje revizije:** nedostatna revizija i daljnje aktivnosti.
- **Funkcija usklađenosti:** manjkavosti procjene rizika koji proizlazi iz neusklađenosti, nedostatni resursi, zastarjele politike i postupci.
- **Funkcija upravljanja rizicima:** nedostatci u vezi s mjerenjem rizika, praćenjem/kontrolom i izvješćivanjem, nedostatak postupaka eskalacije.
- **Postupci upravljanja:** manjkavosti u postavljanju strategija i postupaka odobravanja novih proizvoda.

Operativni rizik

Najčešće teme obuhvaćene nadzorima operativnog rizika u bankama bile su organizacijski okviri, politike i postupci, mjerenje rizika i upravljanje njima, obuhvat

upravljanja rizicima u bankama i utvrđivanje rizika. Većina najvažnijih nalaza odnosila se na sljedeća područja:

- **Organizacijski okvir, politike i postupci:** manjkavosti procesa odlučivanja o operativnim rizicima, neadekvatno razdvajanje dužnosti, slabosti sustava izvješćivanja.
- **Mjerenje rizika i upravljanje rizicima:** neadekvatno praćenje izloženosti operativnim rizicima, manjkavosti postupaka prikupljanja podataka o operativnim rizicima, nedostatak mjera sprječavanja rizika za upravljanje događajima povezanim s operativnim rizikom.
- **Opseg upravljanja rizicima i utvrđivanje rizika:** nepotpun obuhvat znatnih operativnih rizika, manjkavosti upravljanja operativnim rizicima na razini grupe, neadekvatna procjena operativnog rizika u postupcima odobrenja novih projekata i proizvoda.
- **Profil rizika, strategija na području rizika i sklonosti preuzimanju rizika:** neadekvatna procjena profila operativnog rizika, nedostatak strategija za operativni rizik.

Rizik IT sustava

Nadzori rizika IT sustava obično obuhvaćaju: (i) organizacijski okvir, strategiju, politike, postupke i arhitekturu sustava, (ii) organizaciju i eksternalizaciju, (iii) upravljanje rizicima, (iv) upravljanje sigurnošću, (v) upravljanje kvalitetom podataka i (vi) upravljanje IT operacijama.

Oko trećine nalaza odnosi se na sigurnost IT sustava. Preostali nalazi u vezi s IT-om odnose se na organizaciju i eksternalizaciju, upravljanje rizicima, upravljanje kvalitetom podataka, upravljanje kontinuitetom IT-a i upravljanje softverom.

Primjeri najproblematičnijih nalaza u vezi s IT rizikom su:

- za dio IT infrastrukture nema podrške dobavljača
- nedostatak razdvajanja dužnosti između programera i IT operacija
- nema sveobuhvatne posuvremenjene sigurnosne politike
- nema odgovarajuće segmentacije mreže
- ograničena zbirka zapisa pomoću alata za upravljanje događajima u vezi sa sigurnosnim incidentima
- nedostatan postupak ponovne certifikacije prava pristupa
- nema sveobuhvatnog testiranja neprekinutog poslovanja.

Rizik kapitala

Nadzori povezani s regulatornim kapitalom (prvi stup) uglavnom su obuhvatili sljedeća područja: upravljanje, interne politike i kontrole, postupak usklađivanja, osiguranje kvalitete podataka i kapitalne zahtjeve za kreditni rizik. Osim toga, nadzori u postupku procjene adekvatnosti internog kapitala (ICAAP) bili su usmjereni na organizacijsku strukturu, utvrđivanje i agregaciju rizika, planiranje kapitala i testiranje na stres.

Među najproblematičnijim su nalazima utvrđenima u nadzorima prvog stupa:

- nedostatci otkrivanja i rješavanja problema povezanih s kvalitetom podataka, što dovodi do pogrešaka pri izračunu regulatornog kapitala i imovine ponderirane rizikom
- nedostatne politike, postupci i kontrole za procjenu zahtjeva koji se odnose na tehnike smanjenja kreditnog rizika

Među najproblematičnijim su problemima utvrđenim u nadzorima u sklopu ICAAP-a:

- slabosti kvantificiranja, osobito pri modeliranju kreditnog rizika (npr. u vezi s upotrijebljenim pretpostavkama, neopravdanim pojednostavnjenjima, određivanjem parametara itd.)
- nerazvijen okvir testiranja na stres (problemi povezani s definiranjem scenarija, nedostatak povratnog testiranja na stres)
- postupak ICAAP nije ugrađen u upravljački okvir banke.

Kamatni rizik u bankovnoj knjizi

U svim nadzorima kamatnog rizika u bankovnoj knjizi pregledani su mjerenje i upravljanje rizicima te njihovo praćenje. U gotovo svim su nadzorima također pregledani popisi rizika, sklonost preuzimanju rizika i strategija na području rizika kao i opseg upravljanje rizicima i utvrđivanje rizika. Nalazi velikog utjecaja uglavnom se odnose na mjerenje, upravljanje i praćenje kamatnog rizika u bankovnoj knjizi. Među najčešćim utvrđenim problemima su:

- nemogućnost da modeli rizika obrade negativne kamatne stope
- nedostatak konsolidiranog gledišta na razini holdinga o modelima ponašanja koje su izradile različite pravne osobe
- nedostatak čvrste osnove za glavne pretpostavke modela prijevremene otplate
- nedostatno prikupljanje podataka
- neadekvatna definicija okvira ograničenja.

Likvidnosni rizik

Svi nadzori likvidnosnog rizika obuhvatili su upravljanje, mjerenje, praćenje i upravljanje rizicima, stresne scenarije, tehnike smanjenja rizika te izvještajne zahtjeve i zahtjeve za objavu. Većina nalaza bavi se mjerenjem rizika i upravljanjem rizicima, uz znatan udio nalaza od kritične važnosti, osobito:

- **Neadekvatnost modeliranja rizika:** slabosti u procjeni profila odljeva (engl. *run-off*) financijskih proizvoda iz portfelja, nepotkrijepljenost scenarija koji se upotrebljavaju u svrhu testiranja na stres, nedostatna kvaliteta podataka.
- **Pitanja povezana s upravljanjem:** neadekvatno upravljanje holdingom, nedostatna aktivnost funkcije provjere, neučinkovitost sustava ranog upozoravanja.

Poslovni modeli i profitabilnost

Osim ostvarenja i raspodjele dobiti, nadzori na licu mjesta često su obuhvatili vjerodostojnost strateških pretpostavki institucije, operativne sposobnosti za izvršenje i financijske projekcije. Važni nalazi najčešće su se odnosili na sljedeća područja:

- **Vjerodostojnost strateških pretpostavki institucije:** nedostatak odobrenja uprave za strategije banaka, ograničeno uključivanje uprave u osmišljavanje strategija, manjkavosti kada je riječ o vjerodostojnosti strateških pretpostavki.
- **Operativne sposobnosti izvršenja:** ograničenost operativnih sposobnosti i resursa za provedbu poslovne strategije, nedosljednosti financijskog izvješćivanja institucije.
- **Ostvarenje i raspodjela o dobiti te svijest o njoj:** manjkavosti alata za određivanje cijena u smislu uključivanja svih troškova i rizika, nepotpuni postupci za određivanje minimalne donje granice cijena, nedostatna analiza i praćenje pokazatelja profitabilnosti i proračuna.
- **Analiza financijskih projekcija (scenariji, osjetljivost):** pretjerano optimistične financijske prognoze, nepotpuna dokumentacija o alatima za financijsko prognoziranje.

Tržišni rizik

Nadzori tržišnog rizika uglavnom su obuhvaćali sljedeće teme: upravljanje, organizacijske okvire, politike i postupke, popis rizika, sklonost preuzimanju rizika i strategiju na području rizika, organizacijsku strukturu, smanjenje rizika i unutarnju reviziju te klasifikaciju imovine prvog, drugog i trećeg stupnja. Najproblematičniji ozbiljni nalazi odnosili su se na mjerenje rizika. Među najčešćim utvrđenim problemima su:

- **Hijerarhija i vrednovanje fer vrijednosti:** neprimjerena klasifikacija (prvi, drugi ili treći stupanj), osobito između drugog i trećeg stupnja, priznavanje dobiti na prvi dan te neadekvatna usklađenja vrednovanja.
- **Organizacijska pitanja:** nedostatne mjere koje poduzima uprava, neadekvatna aktivnost funkcije unutarnje revizije, neučinkovitost informacijsko-tehnološke infrastrukture.

1.5. Ciljana provjera internih modela (TRIM)

TRIM dobro napreduje te su banke već obaviještene o prvim rezultatima u vezi s općim temama.

Ciljana provjera internih modela (TRIM) opsežan je višegodišnji projekt, koji je započeo u 2017. nakon obavljenog rada na njegovu osmišljavanju u 2016. Cilj mu je procijeniti trenutačnu adekvatnost i prikladnost odobrenih internih modela prvog stupa koje upotrebljavaju značajne institucije europodručja, čime se povećava njihova vjerodostojnost. TRIM je usmjeren na pravilnu i dosljednu provedbu regulatornih zahtjeva koji se odnose na interne modele te dopunjava mjere utvrđene najnovijim sporazumom o Baselu III. Projekt TRIM provodi se u bliskoj suradnji s nacionalnim nadležnim tijelima.

Početakom 2017. započeli su prvi nadzori na licu mjesta u sklopu TRIM-a te je tako projekt ušao u svoju provedbenu fazu, koja se nastavlja tijekom cijele 2018. i 2019. Zahvaljujući suradnji nadziranih institucija i visokoj razini predanosti timova za procjenu, projekt do sada napreduje prema planu. Ukupno su tijekom 2017. uspješno pokrenute 92 ciljane provjere internih modela na licu mjesta. Provjere su obuhvatile interne modele kreditnog rizika (s naglaskom na portfeljima kredita za stanovništvo te mala i srednja poduzeća), tržišnog rizika i rizika druge ugovorne strane. Kako bi se izbjeglo ometanje održavanja uobičajenih modela u institucijama, značajne promjene modela i početna odobrenja za modele također su procijenjeni na licu mjesta, uz nadzore u sklopu TRIM-a, a ponekad i zajedno s njima.

Prvi rezultati TRIM-a već su dostupni. Opći aspekti internih modela, kao što su upravljanje modelima i provjera modela, provjeravani su od samog početka projekta. Za slučajeve neusklađenosti s postojećim regulatornim okvirom utvrđene u tim provjerama već su donesene nadzorne odluke. To će pomoći osiguravanju dobrog i prikladnog okružja za upotrebu internih modela i pridonijet će stvaranju jednakih uvjeta za nadzirane subjekte.

Kako bi se osigurali jednaki uvjeti, od timova za procjenu u sklopu TRIM-a traži se da dosljedno primijene zajedničke nadzorne tehnike i alate. Istodobno se sustavno provjerava dosljednost rezultata provjera te oni prolaze horizontalnu analizu i istorazinsko ocjenjivanje. U odlukama koje prate nadzore u sklopu TRIM-a ESB ne predviđa nikakvo buduće uređivanje internih modela, nego primjenjuje trenutačne regulatorne zahtjeve. Dodatne preporuke i odluke mogle bi uslijediti nakon što završe horizontalne analize i istorazinsko ocjenjivanje.

Središnji projektni timovi pripremili su i poseban vodič kako bi se jasno izložilo na koji način ESB razumije najvažnije aspekte postojećih propisa o internim modelima koji podliježu TRIM-u. Prva verzija vodiča poslana je institucijama obuhvaćenima

TRIM-om radi prikupljanja povratnih informacija o vodiču prije početka provedbene faze. Nakon toga je vodič objavljen i može se pronaći na mrežnim stranicama ESB-a o nadzoru banaka.

Primljene povratne informacije o vodiču znatno su pridonijele TRIM-u, a pokazale su i snažnu predanost bankarskog sektora ciljevima projekta. Uz povratne informacije, dobru osnovu za posuvremenjivanje vodiča čine i iskustvo stečeno u provjerama koje su do sada provedene na licu mjesta te nove regulatorne promjene.

Europski nadzor banaka imat će koristi od ESB-ova vodiča te metodologija i alata izrađenih u sklopu projekta TRIM. Sve u svemu, to će znatno pridonijeti dosljednoj i usporedivoj upotrebi internih modela u cijelom europodručju te će pomoći da se osiguraju jednaki uvjeti.

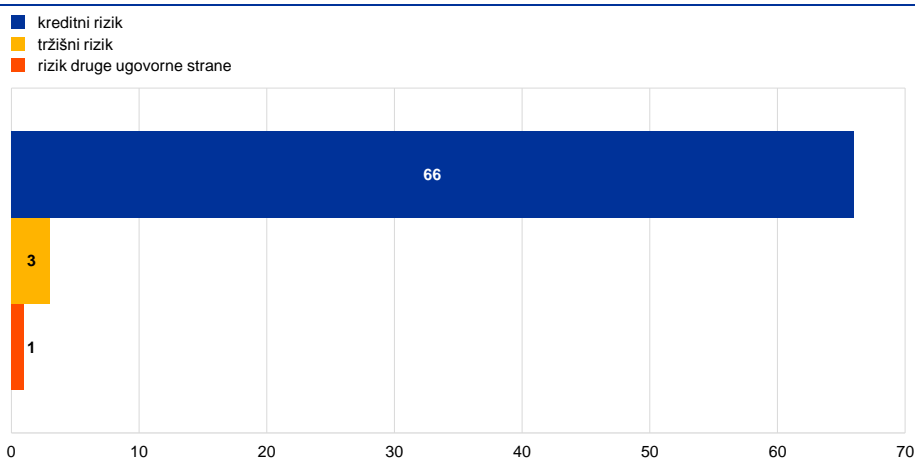
Namjera je projekta TRIM omogućiti održavanje trajnog dijaloga s bankarskim sektorom. Osim posebne konferencije u veljači 2017., redovite informacije o općem statusu TRIM-a i o sljedećim koracima dostavljene su u dopisima institucijama koje su sudjelovale u projektu u kolovozu i prosincu 2017. Članovi projekta TRIM redovito su sudjelovali u sektorskim događajima.

Tijekom 2017. je osim 92 provjere na licu mjesta pokrenute u sklopu projekta TRIM pokrenuto još 70 provjera internih modela u značajnim institucijama (od čega je 37 obavljeno na licu mjesta). Sveukupno su do kraja godine dovršene 133 provjere koje nisu povezane s TRIM-om, a za 123 je donesena odluka ESB-a (ne računajući doprinose ESB-a zajedničkim odlukama s drugim nadležnim tijelima u svojstvu matičnog nadzornog tijela).

TRIM će znatno pridonijeti dosljednoj i usporedivoj upotrebi internih modela u cijelom europodručju i tako će pridonijeti osiguravanju jednakih uvjeta.

Grafikon 7.

Broj provjera internih modela u 2017. prema kategoriji rizika (bez TRIM-a)



Izvor: ESB

1.6. Neizravni nadzor manje značajnih institucija i nadgledanje nadzora

Uredbom o SSM-u daje se zadaća ESB-u da osigura učinkovito i dosljedno funkcioniranje SSM-a i stoga mu se dodjeljuje funkcija nadgledanja nadzora, dok nacionalna nadležna tijela zadržavaju glavnu odgovornost za nadzor manje značajnih institucija. Na temelju glavnog cilja te funkcije, odnosno osiguravanja dosljedne primjene visokih nadzornih standarda u cijelom europodručju, nadzor banaka ESB-a blisko surađuje s nacionalnim nadležnim tijelima u razvoju operativnog okvira za nadgledanje neizravnog nadzora manje značajnih institucija. U ovom se odjeljku mogu pronaći primjeri određenih inicijativa poduzetih u 2017.

1.6.1. Zajednički nadzorni standard i zajedničke metodologije

Zajedničke nadzorne standarde izrađuje ESB u bliskoj suradnji s nacionalnim nadležnim tijelima.

Zajednički nadzorni standard i zajedničke metodologije za nadzor manje značajnih institucija, koje zajednički utvrđuju ESB i nacionalna nadležna tijela, i dalje su glavni alati za promicanje nadzornih praksi kojima se osigurava dosljedan i visokokvalitetan nadzor manje značajnih institucija. Nakon sastavljanja zajedničkih standarda i metodologija prethodnih godina, naglasak u 2017. bio je na provedbi.²³ Nacionalna nadležna tijela i dalje su primjenjivala prethodno dovršeni zajednički nadzorni standard (npr. zajednički nadzorni standard o **nadzornom planiranju i planiranju oporavka**) i počela su provoditi nove, kao što je zajednički nadzorni standard za **obavljanje nadzora na licu mjesta u manje značajnim institucijama**. Taj zajednički nadzorni standard ponajprije ima za cilj poticati usklađivanje u planiranju nadzora i postavljanje minimalnih razina nadzornih aktivnosti. Trenutačno se dodatno radi na podupiranju praktične provedbe zajedničkih nadzornih standarda od strane nacionalnih nadležnih tijela (npr. putem posebnih radionica).

Osim usklađivanja nadzornih postupaka, drugi projekti imaju za cilj promicanje zajedničkih pristupa nadzoru rizika koji proizlaze iz specifičnih poslovnih modela. Primjer je **zajednički nadzorni standard o institucijama za financiranje kupnje automobila**, dovršen u 2016., a kojem je cilj osigurati dosljedan, visokokvalitetan i razmjern pristup nadzoru institucija za financiranje kupnje automobila (značajnih i manje značajnih institucija) u cijelom europodručju. U 2017. organizirane su tematske radionice s predstavnicima bankarskog sektora, usmjerene na analizu poslovnih modela i specifičnog profila rizika institucija za financiranje kupnje automobila.

Nakon razvoja okvira za suradnju između ESB-a i nacionalnih nadležnih tijela u području **upravljanja krizama**, u 2017. su sastavljena dva relevantna zajednička nadzorna standarda i bit će dovršena u 2018.: jedan *o nadzornim praksama nacionalnih nadležnih tijela za upravljanje krizama manje značajnih institucija i suradnju sa sanacijskim tijelima*, i drugi *o nadzornim postupcima nacionalnih*

²³ Za opis inicijativa koje se poduzimaju radi promicanja zajedničkog nadzornog pristupa za nadzor manje značajnih institucija vidi [nadzor manje značajnih institucija u sklopu SSM-a](#).

nadležnih tijela za manje značajne institucije koje ne ispunjavaju minimalne kapitalne zahtjeve.²⁴

U vezi s **institucionalnim sustavom zaštite**, rad započet 2016. dovršen je u 2017. daljnjim praćenjem tzv. „hibridnih“ institucionalnih sustava zaštite, koje su članice značajne institucije kao i manje značajne institucije. Rad su zajednički provodili ESB i nacionalna nadležna tijela u Austriji i Njemačkoj, koje su trenutačno jedine države europodručja u kojima su uspostavljeni „hibridni“ institucionalni sustavi zaštite. Opseg rada usklađen je sa zahtjevima za institucionalne sustave zaštite utvrđenima u članku 113. stavku 7. i članku 49. stavku 3. CRR-a. Ispunjavanje tih zahtjeva redovito se prati. Tomu će sljedećih godina pogodovati postupna provedba specifikacije za dostavu podataka iz Vodiča ESB-a o mogućnostima i diskrecijskim pravima, što će povećati dostupnost podataka u vezi s institucionalnim sustavima zaštite.

Tematska provjera o **MSFI-ju 9** za manje značajne institucije i značajne institucije provodi se u bliskoj suradnji s nacionalnim nadležnim tijelima. Cilj je osigurati dosljednu provedbu novog standarda MSFI 9 u svim bankama iz europodručja. Između ostaloga, izrađeni su alati koji će nadzornim tijelima pomoći procijeniti koliko dobro su manje značajne institucije spremne za MSFI 9 (vidi odjeljak 1.3.2.).

Nadalje, u jesen 2017. objavljen je za savjetovanje **Vodič o ocjenama zahtjeva za odobrenje za rad financijskotehnoških kreditnih institucija**²⁵. Konačna verzija vodiča trebala bi biti objavljena početkom 2018. Svrha je vodiča povećati transparentnost za moguće podnositelje zahtjeva među financijskotehnoškim kreditnim institucijama (tj. subjektima s poslovnim modelom u kojem se proizvodnja i isporuka bankovnih proizvoda i usluga temelji na inovacijama koje omogućuje tehnologija). Rad koji je u tijeku usmjeren je na implikacije financijskih tehnologija (npr. velikih podataka, tehnologije distribuirane glavne knjige) za nadzor banaka te pobliže ispituje ulogu probnih rješenja koje regulator odobri na ograničeno vrijeme (engl. *regulatory sandbox*).

ESB također radi na nadzoru infrastruktura financijskih tržišta koje posjeduju odobrenje za pružanje bankovnih usluga u skladu s CRR-om, a glavne im se poslovne djelatnosti sastoje od pružanja usluga središnje druge ugovorne strane (CCP) ili središnjeg depozitorija vrijednosnih papira (CSD) sudionicima na tržištu, uključujući banke unutar SSM-a. Kako bi osigurao dosljedan, visokokvalitetan i razmjern pristup nadzoru tih posebnih institucija, ESB u bliskoj suradnji s nekoliko nacionalnih nadležnih tijela upravo dovršava **zajednički nadzorni standard o procjenama u sklopu SREP-a za financijskotehnoške institucije**.

²⁴ Za više pojedinosti vidi odjeljak **Error! Reference source not found.**

²⁵ Vidi [Guide to assessments of fintech credit institution licence applications](#).

Mogućnosti i nacionalne diskrecije za sektor manje značajnih institucija

Kako bi osigurao jednake uvjete svim kreditnim institucijama, u vrlo bliskoj suradnji s nacionalnim nadležnim tijelima ESB je odlučio uskladiti upotrebu mogućnosti i nacionalnih diskrecija za sektor manje značajnih institucija. Nakon javnog savjetovanja koje je završilo u siječnju 2017. objavljene su Smjernica²⁶ i Preporuka²⁷ nacionalnim nadležnim tijelima u travnju 2017.

Premda su prijedlozi politike u odnosu na manje značajne institucije u većini slučajeva isti kao i oni koji se donose za značajne institucije, za stanovite mogućnosti i nacionalne diskrecije primijenjen je razmjern pristup nadzoru manje značajnih institucija koji se razlikuje od stajališta politike za značajne institucije (npr. kombinacija odbora za rizike i reviziju). Štoviše, u nekim slučajevima kada nije potrebno usklađivanje da bi se osigurao pouzdan nadzor ili jednaki uvjeti, nacionalnim nadležnim tijelima dopušteno je zauzeti fleksibilan pristup primjeni nekih mogućnosti i nacionalnih diskrecija. Osim toga, neke će se razlike postupno smanjivati sljedećih godina kako prijelazne odredbe budu izlazile iz primjene.

Dovršetak rada na mogućnostima i nacionalnim diskrecijama važan je korak prema dosljednom nadzoru i većoj usklađenosti te znači da su uvelike prevladane znatne razlike u nacionalnoj primjeni mogućnosti i diskrecijskih prava.

1.6.2. Metodologija SREP-a za manje značajne institucije

Metodologija SREP-a za manje značajne institucije temelji se na metodologiji koja se primjenjuje na značajne institucije. Uzima u obzir načelo proporcionalnosti i fleksibilnosti nacionalnih nadležnih tijela koja su odgovorna za odluke donesene na temelju SREP-a.

Dovršetak zajedničkog rada ESB-a i nacionalnih nadležnih tijela na zajedničkoj metodologiji za **postupak nadzorne provjere i ocjene (SREP) za manje značajne institucije** bio je važan korak u 2017. Metodologija se temelji na onoj koja se primjenjuje na značajne institucije i služi se istim strukturnim elementima u skladu s načelom proporcionalnosti. Njom se također uvode neka pojednostavnjenja i prilagodbe, što nacionalnim nadležnim tijelima daje stanovitu fleksibilnost da uzmu u obzir specifičnosti manje značajnih institucija kao i različitosti računovodstvenih načela. SREP za manje značajne institucije promicat će nadzornu konvergenciju u sektoru manje značajnih institucija te će osigurati minimalnu razinu usklađenosti i kontinuiteta u procjeni značajnih institucija i manje značajnih institucija. Nacionalna nadležna tijela, u svojstvu tijela za izravni nadzor, zadržat će punu odgovornost za provedbu procjena i odlučivanje o kapitalnim, likvidnosnim i kvalitativnim mjerama.

Rad na SREP-u za manje značajne institucije započeo je 2015., kada je definirana zajednička metodologija sustava procjene rizika. Nastavljen je u 2016. s usmjerenjem na kvantificiranje kapitala i likvidnosti. U 2017. su nacionalna nadležna tijela ispitala metodologiju SREP-a za manje značajne institucije (uključujući i

²⁶ Smjernica Europske središnje banke (EU) 2017/697 od 4. travnja 2017. o uporabi mogućnosti i diskrecijskih prava koja su dostupna prema pravu Unije od strane nacionalnih nadležnih tijela u odnosu na manje značajne institucije (ESB/2017/9).

²⁷ Preporuka Europske središnje banke od 4. travnja 2017. o zajedničkim specifikacijama za uporabu mogućnosti i diskrecijskih prava koja su dostupna prema pravu Unije od strane nacionalnih nadležnih tijela u odnosu na manje značajne institucije (ESB/2017/10).

revidiranu metodologiju sustava procjene rizika). Sva su nacionalna nadležna tijela aktivno sudjelovala u ispitivanju i dala korisne primjedbe, koje su bile osnova za nužne prilagodbe metodologije.

Načelo proporcionalnosti ugrađeno je u metodologiju putem modela minimalnih nadzornih aktivnosti koji ovisi o prioritetu dodijeljenom manje značajnim institucijama. Stoga se aspekti kao što su potreba za informacijama, intenzitet procjene i nadzorna očekivanja razlikuju ovisno o kategoriji manje značajne institucije i naravi njezine djelatnosti. Metodologija nudi i stanovitu **fleksibilnost** nacionalnim nadležnim tijelima. Fleksibilnost u sklopu SREP-a ima važnu ulogu kada je riječ o procjenjivanju ICAAP-a, postupaka procjene adekvatnosti interne likvidnosti (ILAAP) te testiranja na stres manje značajnih institucija.

Metodologiju će provoditi nacionalna nadležna tijela u sklopu nadzornog ciklusa u 2018. Za potporu glatkom prijelazu s nacionalne metodologije SREP-a na SSM-ovu metodologiju SREP-a, nacionalna nadležna tijela primijenit će tu metodologiju barem na prioritetne manje značajne institucije u prvoj godini. To će im omogućiti da dodatno testiraju metodologiju, osobito u odnosu na manje institucije, prije dana konačne primjene u 2020. Metodologija će se, po potrebi, dodatno provjeravati i razvijati. Pritom će se uzimati u obzir iskustvo stečeno u sklopu SSM-a i šira kretanja (na primjer, u regulatornom okviru i u eventualnom daljnjem radu EBA-e i unutar SSM-a na tom području).

1.6.3. Suradnja u nadzoru pojedinačnih manje značajnih institucija

Stručnjaci ESB-a u trajnom su dijalogu sa svojim partnerima u nacionalnim nadležnim tijelima.

Za učinkovito funkcioniranje nadgledanja nadzora proporcionalnost je od primarne važnosti. Praktična primjena načela proporcionalnosti temelji se na **okviru za određivanje razine prioriteta**. U tom okviru uzima se u obzir intrinzična rizičnost određene manje značajne institucije kao i njezin ukupan utjecaj na nacionalni financijski sustav.

U 2017. su nacionalna nadležna tijela i dalje, putem **središnjeg mjesta za obavješćavanje**, dostavljala (i) *ex ante* obavijesti o značajnim nadzornim postupcima i nacrtima značajnih nadzornih odluka u vezi s manje značajnim institucijama koje su razvrstane kao prioritetne (oko 100 manje značajnih institucija), i (ii) *ad hoc* obavijesti o svim pogoršanjima financijskog stanja manje značajnih institucija. Iskustvo stečeno proteklih godina uključeno je u **revidirane upute o obavješćajnim zahtjevima za manje značajne institucije**, koje se primjenjuju od 2018. U uputama se pojašnjavaju kriteriji za utvrđivanje značajnosti odluka o kojima je potrebno obavijestiti ESB i daje se niz kriterija i pokazatelja za promicanje pravodobnosti slanja obavijesti. ESB je primio 67 obavijesti u 2017., uglavnom u vezi s pitanjima kapitala i upravljanja.

Na temelju obavijesti primljenih od nacionalnih nadležnih tijela, kao i drugih dostupnih informacija, stručnjaci iz ESB-ovih specijaliziranih **timova za pojedinačne države i dalje prate** manje značajne institucije u tim državama, osobito one institucije koje se suočavaju s pogoršanjem financijskog stanja. Stručnjaci ESB-a također su u trajnom dijalogu sa svojim partnerima iz nacionalnih nadležnih tijela radi

praćenja provedbe preporuka i daljnjih mjera povezanih s odlukama o zajedničkim postupcima. Suradnja u vezi s pojedinačnim manje značajnim institucijama u nekim je slučajevima poprimila oblik zajedničkih nadzora na licu mjesta i tehničkih misija.

1.7. Makrobonitetne zadaće

U 2017. je ESB i dalje aktivno surađivao s nacionalnim tijelima u vezi s makrobonitetnom politikom u europodručju u skladu sa zadaćama koje su mu dodijeljene na temelju članka 5. Uredbe o SSM-u. Makrobonitetni forum služi kao platforma putem koje članovi Upravnog vijeća i Nadzornog odbora razmjenjuju mikrobonitetna i makrobonitetna gledišta iz svih područja SSM-a.²⁸ Time se osigurava međusobno učinkovito dopunjavanje mikrobonitetnih i makrobonitetnih mjera.



više od 100

makrobonitetnih obavijesti primljeno od nacionalnih tijela

ESB je u 2017. od nacionalnih tijela primio više od 100 obavijesti o makrobonitetnoj politici. Većina se obavijesti ticala (i) tromjesečnih odluka o utvrđivanju protucikličkih zaštitnih slojeva kapitala i (ii) odluka o utvrđivanju i tretmanu kapitala globalnih i drugih sistemski važnih kreditnih institucija.²⁹

Na temelju metodologije BCBS-a ESB i nacionalna tijela utvrdili su sedam globalnih sistemski važnih banaka³⁰ – jednu manje nego prethodne godine.³¹ Te su institucije raspoređene u razrede s postupnim uvođenjem stope zaštitnog sloja kapitala od 0,75 % do 1,5 % u 2018. (po završetku postupnog uvođenja, u 2019., konačne razine zaštitnog sloja za te banke iznosit će između 1,0 % i 2,0 %).

ESB je također primio obavijesti o stopama zaštitnog sloja kapitala za 109 ostalih sistemski važnih institucija. Te stope bile su u skladu s metodologijom ESB-a za procjenu ostalih sistemski važnih institucija i utvrđivanje njihovih zaštitnih slojeva.

Nadalje, ESB je od više nacionalnih tijela primio obavijesti o primjeni zaštitnih slojeva za sistemski rizik i strožih zahtjeva za pondere rizika te obavijesti o recipročnosti primjene makrobonitetnih mjera poduzetih u drugim državama članicama.

ESB je bio uključen i u rad koji je provodio Europski odbor za sistemske rizike (ESRB), koji je odgovaran za makrobonitetni nadzor financijskog sustava EU-a. ESRB utvrđuje sistemske rizike i određuje razine njihovih prioriteta te, po potrebi, izdaje upozorenja ili preporuke za korektivne mjere. Zajednički nadzorni timovi

²⁸ Za više pojedinosti vidi [Godišnje izvješće ESB-a o nadzornim aktivnostima 2015.](#)

²⁹ Službene obavijesti o protucikličkim zaštitnim slojevima kapitala primaju se tromjesečno, dok se obavijesti u vezi s ostalim sistemski važnim institucijama i globalnim sistemski važnim institucijama primaju jednom godišnje. Osim toga, neka nacionalna tijela dostavila su i obavijesti o drugim mjerama, na primjer onima koje su uvedene na temelju članka 458. CRR-a. Tim se člankom dopušta tijelima da uvedu makrobonitetne mjere na nacionalnoj razini kako bi se uhvatila u koštac sa sistemskim rizikom kada se pomoću drugih alata taj rizik ne može adekvatno riješiti (između ostaloga, kao onima predviđenima u članku 124. i 164.). Belgijska i finska tijela, uvela su, na primjer, mjere za rješavanje rizika na tržištu stambenih hipotekarnih kredita.

³⁰ Utvrđene globalne sistemski važne institucije (za koje će od 2019. vrijediti puni zahtjevi za zaštitni sloj kapitala) su BNP Paribas (FR), Group Crédit Agricole (FR), Deutsche Bank (DE), ING Bank (NL), Banco Santander (ES), Société Générale (FR) i UniCredit Group (IT).

³¹ Groupe BCPE (FR) skinut je s popisa u 2017.

koristili su se informacijama ESRB-a zajedno s makrobonitetnom analizom ESB-a, koja je dostupna javnosti kao i interno, kako bi osigurali da svi relevantni rizici budu uzeti u obzir. Isto tako, ESRB i druga makrobonitetna tijela služe se ulaznim informacijama koje dostavljaju zajednički nadzorni timovi kako bi se pobrinuli da informacije o pojedinačnim institucijama budu uključene u analizu rizika za cijeli sustav i da bi se utvrdile moguće mjere za njihovo smanjenje.

Osim toga, ESB zagovara preinaku metodologija procjene globalnih sistemski značajnih banaka, što bi omogućilo da se europska bankovna unija smatra jedinstvenim zemljopisnim područjem.

2. Doprinos SSM-a okviru EU-a za upravljanje krizama i sanaciju

2.1. Sanacije u 2017.

Okvir EU-a za oporavak i sanaciju važno je uporište stabilnog bankarskog sektora. Nadzor banaka ESB-a ima važnu ulogu u tom okviru.

U prvoj polovici 2017. nadzor banaka ESB-a prvi je puta donio odluku kojom će proglasiti da tri banke koje izravno nadzire „propadaju ili je vjerojatno da će propasti”.

[Uredbom o jedinstvenom sanacijskom mehanizmu](#) propisuje se da, nakon što se objavi da značajna institucija propada ili je vjerojatno da će propasti, Jedinствeni sanacijski odbor (SRB) mora procijeniti jesu li ispunjeni i drugi uvjeti za sanaciju. SRB mora osobito procijeniti je li: (i) uzimajući u obzir vrijeme i druge relevantne okolnosti, razumno očekivati da bi neke alternativne mjere privatnog sektora poduzete u odnosu na subjekt spriječile njegovo propadanje u razumnom vremenskom razdoblju i jesu li (ii) sanacijske mjere nužne radi javnog interesa.

Ako drugi uvjet nije ispunjen, banka ne bi bila sanirana, nego bi podlijegala relevantnom nacionalnom postupku u slučaju insolventnosti.

Za jednu od triju banaka, Banco Popular Español, SRB je odlučio da su ispunjeni uvjeti za sanaciju te je donio sanacijski program. Za druge dvije, Veneto Banca i Banca Popolare di Vicenza, SRB je zaključio da sanacijska mjera nije nužna radi javnog interesa, a banke su naposljetku likvidirane u skladu s talijanskim postupkom u slučaju insolventnosti.

2.1.1. Slučaj banke Banco Popular Español

U lipnju 2017. Banco Popular Español postao je prva banka za koju je nadzor banaka ESB-a proglasio da propada ili je vjerojatno da će propasti.

Nadzor banaka ESB-a utvrdio je 6. lipnja 2017. da Banco Popular Español propada ili je vjerojatno da će propasti u skladu s člankom 18. stavkom 1. točkom (a) i stavkom 4. točkom (c) Uredbe o jedinstvenom sanacijskom mehanizmu jer u skoroj budućnosti zbog idiosinkratične krize likvidnosti ne bi bio u stanju otplaćivati svoje dugove i druge obveze u trenutku njihova dospjeća. Zbog toga je SRB zaključio da su ispunjeni uvjeti za sanaciju te je odlučio donijeti sanacijski program, koji je uključivao otpis instrumenata kapitala i prodaju banke drugoj, Banco Santander.

Banco Popular Español imao je neke strukturne probleme, kao što je visoka razina neprihodonosnih kredita, niska pokrivenost u odnosu na usporedive banke, visoka razina ovršene imovine i niska profitabilnost.

Banka je od 2012. provela tri povećanja kapitala u iznosu 5,5 mlrd. EUR, ali ipak nije uspjela bitno smanjiti 37 mlrd. EUR (bruto) izloženosti problematičnim nekretninama. Štoviše, pogoršanje tog portfelja dodatno je ugrozilo kapital banke. Njezina objava u

veljači 2017. o dodatnim rezervacijama i o gubitcima na kraju godine kao i objava 10. travnja da će, zbog nedostatne kapitalne pozicije, možda trebati dokapitalizaciju ili korporativnu transakciju kako bi mogla podnijeti moguće dodatno umanjenje vrijednosti portfelja neprihodonosne imovine, dovela je do smanjenja rejtinga i prouzročila znatnu zabrinutost klijenata banke. To je dovelo do znatnog odljeva novca i ozbiljnog pogoršanja depozitne baze banke, koja više nije mogla osigurati likvidnost ni iz drugih izvora.

Suradnja i razmjena informacija sa SRB-om

Bliska suradnja između nadzora banaka ESB-a i SRB-a pridonijela je uspješnosti postupka upravljanja krizom.

Nadzor banaka ESB-a obavijestio je SRB o pogoršanju stanja u banci Banco Popular Español početkom travnja 2017. O tome se detaljno raspravljalo na sastancima u vezi s upravljanjem krizom koje je organizirao ESB, a na kojima su sudjelovali i predstavnici SRB-a. Razmjena informacija pojačala se tijekom svibnja 2017. i to je pomoglo da se svi dionici dovoljno rano pripreme. SRB je pozvan da sudjeluje kao promatrač na sastancima Nadzornog odbora ESB-a na kojima su članovi Nadzornog odbora dobivali nove informacije o razvoju situacije i donosili odluke o banci Banka Banco Popular Español. Kao promatrač na sjednici proširenog izvršnog saziva SRB-a ESB je dobio informacije i o procjeni koju je SRB proveo u vezi s ostalim uvjetima za sanaciju. ESB je također dostavljao nadzorne informacije relevantne za zadaću SRB-a.

Ukupno gledajući, bliska suradnja i razmjena informacija između ESB-a i SRB-a znatno je pridonijela učinkovitom upravljanju krizom.

Postupovni koraci koji su prethodili procjeni o propadanju ili vjerojatnoj propasti banke

S obzirom na žurnost situacije, postupovni koraci za procjenu o propadanju ili vjerojatnoj propasti banke obavljani su za manje od jednog dana.

Nadzorni odbor ESB-a 6. lipnja 2017. odlučio je pokrenuti postupak za slučaj propadanja ili vjerojatne propasti te je započeo službeno savjetovanje sa SRB-om.

Nakon provedenog savjetovanja Nadzorni odbor donio je procjenu o propadanju ili vjerojatnoj propasti banke Banco Popular Español, koja je potom dostavljena Upravnom vijeću ESB-a na odobrenje u skladu s postupkom neisticanja prigovora.

Upravno vijeće nije imalo prigovor na procjenu Nadzornog odbora te je ona poslana i SRB-u i Europskoj komisiji u skladu s člankom 18. Uredbe o jedinstvenom sanacijskom mehanizmu 6. lipnja. Nadzor banaka ESB-a također je o svojoj odluci obavijestio sva relevantna tijela u skladu s člankom 81. [Direktive o oporavku i sanaciji banaka](#) (BRRD) i CRD-a IV.

Mjere nakon procjene o propadanju ili vjerojatnoj propasti

SRB je 7. lipnja 2017. donio sanacijski program, koji je uključivao prodaju banke Banco Popular Español banci Banco Santander za 1 EUR te otpis i konverziju instrumenata kapitala.

Dana 7. lipnja 2017. SRB je utvrdio da su svi uvjeti za sanaciju ispunjeni te je odlučio donijeti sanacijski program, koji je Europska komisija istog dana prihvatila na temelju članka 18. stavka 7. Uredbe o jedinstvenom sanacijskom mehanizmu. Odluka o sanaciji uključila je sljedeće elemente: (i) otpis dionica, (ii) otpis i konverziju instrumenata dodatnog osnovnog kapitala u dionice (iii) konverziju izdanih instrumenata dopunskog kapitala u dionice nominalne vrijednosti 1 EUR i (iv) prijenos nastalih dionica banci Banco Santander.

2.1.2. Banke Banca Popolare di Vicenza i Veneto Banca

U lipnju 2017. nadzor banaka ESB-a utvrdio je da banke Banca Popolare di Vicenza i Veneto Banca propadaju ili je vjerojatno da će propasti.

Nadzor banaka ESB-a 23. lipnja 2017. utvrdio je da banke Banca Popolare di Vicenza i Veneto Banca propadaju ili je vjerojatno da će propasti u skladu s člankom 18. stavkom 1. točkom (a) i stavkom 4. točkom (a) Uredbe o jedinstvenom sanacijskom mehanizmu.

SRB je zaključio da ni u jednom od tih dvaju slučajeva nisu ispunjeni uvjeti za sanaciju. Banke su zatim stavljene u prinudnu administrativnu likvidaciju u skladu s talijanskim zakonom o insolventnosti.

Banke Banca Popolare di Vicenza i Veneto Banca, smještene u sjeveroistočnom dijelu Italije i sa sličnim poslovnim modelom te tržišnim udjelom, privlačile su pozornost nadzora od 2014. zbog svoje (i) niske profitabilnosti, (ii) visokih troškova poslovanja u odnosu na temeljne prihode, (iii) visokog troška financiranja povezanog s umanjenom vrijednošću franšize i (iv) niske kvalitete imovine.

Unatoč uzastopnim povećanjima kapitala provedenima na zahtjev nadzora banaka ESB-a, obje su banke tijekom triju godina prije svoje propasti iscrpile znatan iznos regulatornog kapitala. Bio je to jasan znak da njihovi poslovni modeli nisu prikladni za osiguranje profitabilnosti i održivosti.

U 2017. su te dvije banke ESB-u podnijele kombinirani poslovni plan („Projekt Tiepolo”) kojim se predviđalo njihovo spajanje do kraja 2017. U planu je utvrđena ukupna potreba za kapitalom u iznosu 4,7 mlrd. EUR.

ESB je zaključio da učinkovita i pravodobna provedba plana kako bi se te dvije banke dokapitalizirale i spojile radi stvaranja uvjeta za nov, održiv budući poslovni model nije moguća. ESB je također smatrao da nisu dostupne ni druge učinkovite nadzorne mjere kao ni mjere rane intervencije.

Suradnja i razmjena informacija sa SRB-om

Bliska suradnja i razmjena informacija između ESB-a i SRB-a znatno je pridonijela učinkovitom upravljanju krizom.

Nadzor banaka ESB-a već je u ranoj fazi obavijestio SRB o pogoršanju stanja banaka Banca Popolare di Vicenza i Veneto Banca, a od kraja 2016. se razmjena informacija intenzivirala

te još više pojačala tijekom prve polovice 2017. Temeljita i opsežna razmjena informacija pomogla je pripremi svih dionika u ranoj fazi.

Osim toga, radi bolje pripreme za mogućnost procjene o propadanju ili vjerojatnoj propasti u posljednjoj fazi eskalacije krize o stanju u tim dvjema bankama detaljno se raspravljalo na sastancima u vezi s upravljanjem krizom, na kojima su sudjelovali i odgovarajući članovi Odbora i zaposlenici SRB-a.

SRB je također pozvan da sudjeluje kao promatrač na sastancima Nadzornog odbora ESB-a, na kojima su članovi Nadzornog odbora dobivali nove informacije o razvoju situacije u bankama Banca Popolare di Vicenza i Veneto Banca i na kojima su se donosile odluke o njima. SRB je istodobno dobivao iste informacije kao i članovi Nadzornog odbora. Isto tako je ESB, kao promatrač na sjednici izvršnog saziva SRB-a, dobio informacije o procjeni koju je SRB proveo u vezi s ostalim uvjetima za sanaciju. Ukupno gledajući, bliska suradnja i razmjena informacija između ESB-a i SRB-a bila je nužna za rješavanje stanja tih banaka i znatno je pridonijela učinkovitom upravljanju krizom.

Postupovni koraci koji su prethodili procjeni o propadanju ili vjerojatnoj propasti

Dana 23. lipnja utvrđeno je da banke Banca Popolare di Vicenza i Veneto Banca propadaju ili je vjerojatno da će propasti.

Dana 19. lipnja ESB je dovršio procjenu druge verzije plana Tiepolo koju su dvije banke dostavile te je zaključio da plan nije vjerodostojan.

Stanje kapitala banaka Banca Popolare di Vicenza i Veneto Banca neprestano se pogoršavalo i te dvije banke nisu uspjevale ispuniti kapitalne zahtjeve unatoč mjerama koje su poduzimale da ih ispune. Od jedne i druge je u nekoliko navrata tijekom godina koje su prethodile odluci zatraženo da riješe svoje slabosti. Međutim, pokazalo se da mjere koje banke poduzimaju nisu učinkovite.

Stoga je nadzor banaka ESB-a u srijedu, 21. lipnja 2017. ocijenio da postoje materijalni dokazi da banke Banca Popolare di Vicenza i Veneto Banca propadaju ili je vjerojatno da će propasti u skladu s člankom 18. stavkom 1. točkom (a) i stavkom 4. točkom (a) Uredbe o jedinstvenom sanacijskom mehanizmu.

Nadzorni odbor ESB-a odlučio je pokrenuti postupak za slučaj propadanja ili vjerojatne propasti i započeo službeno savjetovanje sa SRB-om koje je trajalo do podneva u četvrtak, 22. lipnja. Dana 23. lipnja procjena o propadanju ili vjerojatnoj propasti dostavljena je Upravnom vijeću ESB-a na odobrenje u skladu s postupkom neisticanja prigovora.

Upravno vijeće nije imalo prigovor na procjenu Nadzornog odbora te je ona poslana i SRB-u i Europskoj komisiji u skladu s člankom 18. Uredbe o jedinstvenom sanacijskom mehanizmu. ESB-a je o svojoj odluci obavijestio i sva relevantna tijela u skladu s člankom 81. Direktive o kapitalnim zahtjevima (BRRD) i CRD-om IV.

Mjere nakon procjene o propadanju ili vjerojatnoj propasti

SRB je 23. lipnja 2017. odlučio da neće poduzeti sanacijske mjere za banke Banca Popolare di Vicenza i Veneto Banca. Zaključio je da, premda su ispunjeni uvjeti za sanaciju navedeni u članku 18. stavku 1. točkama (a) i (b) Uredbe o jedinstvenom sanacijskom mehanizmu, uvjet iz članka 18. stavka 1. točke (c) koji se odnosi na javni interes nije ispunjen.³²

Stoga su te dvije banke likvidirane u skladu s talijanskim postupkom u slučaju insolventnosti.

Talijanska vlada 25. lipnja 2017. donijela je Uredbu sa zakonskom snagom³³, koja je odmah stupila na snagu. Dekretom se uređivala (i) prinudna administrativna likvidacija dviju banaka i (ii) likvidacijska potpora koju je vlada odobrila kako bi poduprla prijenos imovine i obveza banci Intesa Sanpaolo u skladu s europskim okvirom za državne potpore s obzirom na regionalni rizik za financijsku stabilnost.

Istog dana, prema pravilima EU-a, Europska komisija objavila je odobrenje talijanskih mjera kojima se olakšava likvidacija banaka Banca Popolare di Vicenza i Veneto Banca u skladu s nacionalnim zakonom o insolventnosti.³⁴

Talijansko Ministarstvo financija, na prijedlog središnje banke Banca d'Italia, podvrglo je dvije banke prinudnoj administrativnoj likvidaciji te su imenovani likvidatori.

Zdrava imovina i obveze prenesene su banci Intesa Sanpaolo, koja je banke zamijenila u odnosima s klijentima. U skladu s europskim okvirom za državne potpore, podjela obveza primijenjena je na vlasnički kapital i podređeni dug. Planira se da neprihodonosni krediti budu preneseni na društvo Società di Gestione degli Attivi u vlasništvu talijanskog Ministarstva financija koji je sudjelovao i u likvidaciji banke Banco di Napoli. Plan je da se neprihodonosni krediti postupno uklone s ciljem maksimalnog oporavka te imovine.

Zbog likvidacijskog postupka 19. srpnja 2017. objema su bankama oduzeta odobrenja za pružanje bankovnih usluga. Nakon toga su dva društva kćeri, koja nisu bila prenesena banci Sanpaolo (Banca Intermobiliare di Investimenti e Gestioni i Farbanca), procijenjena kao manje značajne institucije. Stoga je u rujnu 2017. izravni nadzor nad njima predan središnjoj banci Banca d'Italia.

³² Vidi sažetke [Notice summarising the effects of the decision taken in respect of Banca Popolare di Vicenza S.p.A](#) i [Notice summarising the effects of the decision taken in respect of Veneto Banca S.p.A](#), objavljene na mrežnim stranicama SRB-a.

³³ Uredba sa zakonskom snagom br. 99 od 25. lipnja 2017., objavljena u talijanskom Službenom listu br. 146 od 25. lipnja 2017.

³⁴ [priopćenje za javnost Europske komisije: State aid: Commission approves aid for market exit of Banca Popolare di Vicenza and Veneto Banca under Italian insolvency law, involving sale of some parts to Intesa Sanpaolo.](#)

2.1.3. Izvučene ključne pouke

Nedavni slučajevi postupaka kada banka propada ili je vjerojatno da će propasti izvor su korisnih pouka za upravljanje krizama.

Banke Banco Popular Español, Veneto Banca and Banca Popolare di Vicenza bile su prve banke za koje je nadzor banaka ESB-a proglasio da propadaju ili je vjerojatno da će propasti. Stoga su ti slučajevi bili izvor korisnih pouka za kontinuirani nadzor i za funkcioniranje okvira za upravljanja krizama.

Jedna je pouka izvučena iz svih tih slučajeva da je bliska suradnja i sveobuhvatna **razmjena informacija** između svih dionika³⁵ znatno pridonijela nesmetanom postupku u tijesnim rokovima te omogućila svim tijelima da djeluju brzo i rješavaju situaciju u propisanim vremenskim okvirima.

Usklađivanje i razmjena informacija između nadzora banaka ESB-a i SRB-a u oba krizna slučaja bili su osigurani i sudjelovanjem odgovarajućih tijela odlučivanja u radu drugih. Predstavnici SRB-a sudjelovali su na sastancima Nadzornog odbora ESB-a i na sastancima timova za upravljanje krizama koje je ustrojio ESB. Isto tako je nadzor banaka ESB-a, zajedno s Europskom komisijom, sudjelovao u svojstvu promatrača na sjednicama izvršnog saziva SRB-a. To je omogućilo neprestano usklađivanje i razumijevanje gledišta druge strane.

Memorandum o razumijevanju služi kao osnova za suradnju nadzora banaka ESB-a i SRB-a od prosinca 2015. Tim se memorandum o razumijevanju uspostavlja opći uvjeti suradnje, uključujući razmjenu informacija, između dva tijela kako bi se osigurala učinkovita suradnja u izvršavanju njihovih zadaća. U skladu s odredbama memoranduma o razumijevanju, upravo je u tijeku njegovo preispitivanje kako bi se uzelo u obzir iskustvo stečeno u prve dvije godine njegove provedbe. Dovršetak se planira u prvoj polovici 2018. (vidi i odjeljak 2.2.).

Još jedna važna pouka odnosi se na **važnost trenutka u kojem se proglašava da banka propada ili je vjerojatno da će propasti**. Pravodobno postupanje u slučaju krize od ključne je važnosti da bi se izbjeglo daljnje pogoršanje stanja banke, a time i ukupan trošak propasti sveo na najmanju moguću mjeru. Istodobno se procjena o propadanju ili vjerojatoj propasti ne smije obaviti preuranjeno. U protivnom se nepotrebno može uništiti vrijednost dok još ima mogućnosti za oporavak. U tom je pogledu važno diskrecijsko pravo u vezi s nadzorom koje je ugrađeno u trenutačni okvir i trebalo bi ga zadržati.

Osim toga, stečeno je iskustvo pokazalo koliko je važna učinkovita primjena **mjera rane intervencije**, što se prema trenutačnom pravnom okviru pokazalo teškim. Utvrđena su dva glavna područja u kojima su potrebne izmjene pravnog okvira. Povezane izmjene preporučuju se u **Mišljenju ESB-a o reviziji okvira Unije za upravljanje kriznim situacijama** (CON/2017/47).

Prvo, postoji znatno preklapanje između nadzornih mjera prema CRD-u IV i Uredbi o jedinstvenom sanacijskom mehanizmu te mjera rane intervencije propisanih u BRRD-u. Preklapaju se odredbe u pogledu sadržaja, ali i uvjeta za primjenu tih mjera

³⁵ To su osobito nadzor banaka ESB-a i SRB, kao i nacionalna sanacijska tijela, nadležna tijela i središnje banke.

Zbog toga je praktična provedba okvira za ranu intervenciju znatno otežana, osobito s obzirom na nejasnoću u vezi s uvjetima za ranu intervenciju.

Drugo, ESB se svojim ovlastima za ranu intervenciju mora služiti na temelju odredbi BRRD-a prenesenih u nacionalna zakonodavstva. To stvara nesigurnost i nedosljednost u pogledu dostupnih mjera i uvjeta za njihovu primjenu u različitim državama članicama.

Stoga ESB preporučuje: (i) uklanjanje iz BRRD-a onih mjera rane intervencije koje su već dostupne u CRD-u IV i Uredbi o jedinstvenom sanacijskom mehanizmu te (ii) izmjene Uredbe o jedinstvenom sanacijskom mehanizmu radi stvaranja izravnog pravnog temelja za ovlasti ESB-a za ranu intervenciju kako bi se olakšala njihova dosljedna primjena.

Dodatna pouka odnosi se na potrebu osiguranja **pristupa likvidnosti tijekom sanacije**. U nekim slučajevima to se pitanje rješava zahvaljujući sposobnosti kupca da osigura likvidnost. U drugim slučajevima važno se pobrinuti da, nakon primjene sanacijskih instrumenata, banka ima pristup likvidnosti dok ne povрати povjerenje tržišta. S tim u vezi važna je uloga Jedinstvenog fonda za sanaciju te ESB snažno zagovara uspostavu zajedničke minimalne razine doprinosa u Jedinstveni fond za sanaciju. Ta zajednička minimalna razina trebala bi potpuno pokriti zaduženje jedinstvenog fonda za sanaciju, odnosno treba bi biti dostupna za potrebe likvidnosti, ali i solventnosti. S obzirom na važnost dostatnog financiranja za uredan postupak sanacije, trebalo bi čim prije uspostaviti zajedničku minimalnu razinu, a idealno bi bilo da ona bude uspostavljena prije završetka prijelaznog razdoblja za potpuno objedinjavanje sredstava tog fonda.

Štoviše, iskustvo je pokazalo da se s gledišta financijske stabilnosti provedivost sanacije može smanjiti ako imatelji instrumenata podređenog duga budu **mali ulagači**. Stoga treba razmotriti mogućnost uspostave jasnih i lako razumljivih zahtjeva za objavu i zaštitnih mehanizama kako bi se podigla svijest ulagača o rizicima povezanim s takvim instrumentima. U istom duhu bi bilo prikladno razmotriti zahtjev da minimalna nominalna vrijednost po jedinici svakog instrumenta bude barem 100 000 EUR. Time bi se povisio prag ulaganja i podigla bi se ulagačka svijest te tako ograničilo izravno ulaganje malih ulagača. Trebalo bi poraditi na zajedničkom okviru za ta pitanja na razini EU-a kako bi se izbjegli različiti pristupi država članica, što bi vodilo u fragmentaciju unutar europskog tržišta tih instrumenata.

2.1.4. **Komunikacija o slučajevima propadanja ili vjerojatne propasti**

Komunikacija je ključna za uspješno upravljanje krizama.

Komunikacija ima važnu ulogu u upravljanju krizom. Kada banka propada, važno je ne samo pronaći rješenje za nošenje s krizom, nego i učinkovito priopćiti to rješenje javnosti kako bi se osiguralo da ne dođe do zaraze i da se očuva financijska stabilnost. U tom smislu nužna je koordinacija između različitih dionika radi slanja jasne i razumljive poruke javnosti.

Za razliku od sanacijskih mjera, za koje je opseg objave od strane SRB-a određen Uredbom o jedinstvenom sanacijskom mehanizmu (Uredba o SRM-u)³⁶ i BRRD-om, ništa nije navedeno kada je riječ o procjenama o propadanju ili vjerojatnoj propasti. Čini se poželjnim pojasniti postupanje u pogledu objave tih procjena.

Usklađena komunikacija nakon procjene o propadanju ili vjerojatnoj propasti

Pri obraćanju javnosti nužni su priprema komunikacije i usklađivanje među dionicima.

Rana priprema komunikacije i referentnog okvira kao i usklađenost među svim dionicima ključni su u slučaju krize. Kako bi se osigurala usklađenost, timovi za odnose s javnošću SRB-a, ESB-a i Europske komisije počeli su zajednički raditi već u ranoj fazi, znatno prije odluka o propadanju ili vjerojatnoj propasti. To je omogućilo sveobuhvatnu komunikacijsku strategiju koja je pridonijela uspješnom rješavanju krize.

Osim toga, vrlo je važno **vrijeme obavještanja javnosti** i zato ga treba pažljivo planirati. Kada je riječ o banci Banco Popular Español, odluka o propadanju ili vjerojatnoj propasti donesena je u utorak kasno navečer, a slijedile su obavijesti svim relevantnim tijelima u skladu s člankom 81. stavkom 3. BRRD-a. Javnost je obaviještena sljedećeg jutra, kada je SRB objavio prodaju banke banci Banco Santander S.A.³⁷ te je nakon toga nadzor banaka ESB-a objavio odluku o propadanju ili vjerojatnoj propasti³⁸. Pri određivanju trenutka obavještanja uzeta je u obzir potreba da se zajedno s problemom (propast banke) priopći i rješenje (sanacija, prijenos poslova u likvidaciji itd.).

Usklađen komunikacijski proces bio je usmjeren pružanju sveobuhvatnih informacija javnosti o stanju banke i mjerama koje poduzimaju relevantna tijela.

U slučajevima banaka Veneto Banca i Banca Popolare di Vicenza nadzor banaka ESB-a u petak 23. lipnja 2017. na svojim službenim mrežnim stranicama objavio je informaciju da je obavljena procjena o propadanju ili vjerojatnoj propasti.³⁹ Istog dana je SRB obavijestio javnost o svojoj odluci da sanacija dviju banaka nije opravdana, tako da će one biti likvidirane uobičajenim talijanskim postupkom u slučaju insolventnosti.⁴⁰ I talijansko Ministarstvo financija istog dana izdalo je priopćenje za javnost o tome da se za vikend planira sastanak radi donošenja mjera potrebnih kako bi se osigurao kontinuitet svih aktivnosti banaka te zaštitili svi imatelji depozita i obveznika.⁴¹

³⁶ članak 29. stavak 5. Uredbe o SRM-u i članak 83. stavak 4. BRRD-a.

³⁷ [vidi priopćenje za javnost SRB-a od 7. lipnja 2017.](#)

³⁸ [priopćenje za javnost ESB-a: ECB determined Banco Popular Español S.A. was failing or likely to fail.](#)

³⁹ [priopćenje za javnost ESB-a: ECB deemed Veneto Banca and Banca Popolare di Vicenza failing or likely to fail.](#)

⁴⁰ [vidi priopćenje za javnost SRB-a od 23. lipnja 2017.](#)

⁴¹ [Comunicato Stampa N° 109 del 23/06/2017.](#)

Zahtjevi za javni pristup

ESB je primio nekoliko zahtjeva za javni pristup u vezi s procjenama o propadanju ili vjerojatnoj propasti.

ESB je primio veći broj zahtjeva za javni pristup, podnesenih na temelju Odluke ESB/2004/3 o javnom pristupu dokumentima ESB-a⁴², za objavu svojih procjena o propadanju ili vjerojatnoj propasti. Europska komisija i SRB također su primili zahtjeve za pristup procjenama ESB-a o propadanju ili vjerojatnoj propasti.

Osim toga, zahtjeve za informacijama podnijeli su nacionalni parlamenti i ministarstva financija. Nekoliko zastupnika u Europskom parlamentu podnijelo je pisana pitanja kako o sanaciji banke Banco Popular Español tako i o likvidaciji banaka Veneto Banca i Banca Popolare di Vicenza.

ESB je odgovorio na ta pitanja i zahtjeve za informacijama u skladu s pravilima o povjerljivosti podataka koja se primjenjuju u području nadzora banaka. Odgovori na pisana pitanja zastupnika u Europskom parlamentu objavljeni su na mrežnim stranicama ESB-a o nadzoru banaka.

Objava verzije procjena o propadanju ili vjerojatnoj propasti koja nije povjerljiva

U kolovozu 2017. ESB je odlučio na mrežnim stranicama o nadzoru banaka objaviti verzije svojih procjena o propadanju ili vjerojatnoj propasti koje nisu povjerljive.

Procjena o propadanju ili vjerojatnoj propasti nadzorna je procjena ESB-a o pojedinačnoj banci. Upućena je SRB-u koji treba procijeniti jesu li zadovoljeni uvjeti za pokretanje postupka sanacije banke. Procjena o propadanju ili vjerojatnoj propasti međukorak je u postupku sanacije, a obavijesti o njoj daju se Europskoj komisiji i drugim relevantnim tijelima u skladu s odredbama članka 18. stavka 1. Uredbe o jedinstvenom sanacijskom mehanizmu i članka 81. stavak 3. BRRD-a. Procjene o propadanju ili vjerojatnoj propasti dio su nadzornih zadaća ESB-a u sklopu nadzora banaka. Stoga podliježu obvezi čuvanja profesionalne tajne i pravilima o povjerljivosti primjenjivima na sve odluke koje ESB donosi u svojoj ulozi nadzornog tijela.

Ipak, u svrhu transparentnosti i odgovornosti i s obzirom na opći interes javnosti, ESB je odlučio na svojim mrežnim stranicama o nadzoru banaka objaviti verzije svojih procjena o propadanju ili vjerojatnoj propasti koje nisu povjerljive. Radi obveze čuvanja profesionalne tajne nisu objavljeni povjerljivi podatci. Objava procjena o propadanju ili vjerojatnoj propasti koje nisu povjerljive naravi izuzetak je od opće komunikacijske politike ESB-a koja, u skladu sa zakonom⁴³, ne predviđa mogućnost objave pojedinačnih nadzornih odluka koje štite pravila čuvanja profesionalne tajne.

Ubuduće će biti potrebno pojasniti pravni okvir u vezi s objavom procjena o propadanju ili vjerojatnoj propasti. Premda se u BRRD-u i Uredbi o SSM-u trenutno ne predviđa objavljivanje procjena o propadanju ili vjerojatnoj propasti, predviđa se objavljivanje naloga ili instrumenta na temelju kojeg se sanacijska mjera

⁴² Decision of the European Central Bank of 4 March 2004 on public access to European Central Bank documents (ECB/2004/3), OJ L 80, 18.3.2004, p. 42, as last amended by Decision ECB/2015/1 (OJ L 84, 28.3.2015, p. 64).

⁴³ članak 27. Uredbe o SSM-u, koji treba čitati u vezi s člankom 53. i sljedećim člancima CRD-a IV.

poduzima. Ta činjenica, u kombinaciji s velikim brojem zahtjeva za davanjem informacija nakon takve procjene od strane nadležnog tijela, stvara komunikacijsku neravnotežu.

2.1.5. Revizija Europskog revizorskog suda

Europski revizorski sud 2017. proveo je reviziju o „operativnoj učinkovitosti ESB-a u upravljanju kriznim situacijama u bankama”. ESB je blisko surađivao s Europskim revizorskim sudom tijekom revizije, a konačno je izvješće objavljeno 16. siječnja 2018.⁴⁴ U izvješću se daju konstruktivne preporuke o nizu tema u vezi sa suradnjom, utvrđivanjem kriznih situacija i planiranjem odgovora i oporavka kako bi se dodatno poboljšala učinkovitost upravljanja krizama SSM-a. Od osam danih preporuka, ESB je prihvatio šest. Već je u tijeku rad na provedbi preporuka, koje se, između ostalog, tiču suradnje sa SRB-om, dodatnih uputa o planovima oporavka i uputa o procjenama u vezi s ranim intervencijama. Od dvije preporuke koje je ESB odbio jedna nije prihvaćena jer je već sastavio upute za operativnu provedbu procjena o propadanju ili vjerojatoj propasti, a druga je odbijena zato što je ESB smatrao da je u potpunosti surađivao s Revizorskim sudom za vrijeme revizije, pritom poštujući njegovu zadaću procjene operativne učinkovitosti upravljanja ESB-om.⁴⁵

2.2. Interakcija s Jedinstvenim sanacijskim odborom

ESB i SRB nastavili su blisku suradnju u skladu s uvjetima memoranduma o razumijevanju.

ESB i SRB i u 2017. su blisko surađivali u skladu s uvjetima bilateralnog memoranduma o razumijevanju. Memorandum o razumijevanju zaključen je krajem 2015. godine, a njime se uspostavljaju pravila za suradnju i razmjenu informacija. Tijekom godine redovito su, ali i *ad hoc* razmjenjivane informacije.

Na kraju 2016. SRB-u je odobren izravan pristup relevantnim informacijama o nadzoru i podacima pohranjenim u informacijskom sustavu ESB-a za nadzor, a opseg tog pristupa dogovoren je u memorandumu o razumijevanju. Zahvaljujući tomu, pojednostavljena je i automatizirana stalna razmjena informacija, a teret izvješćivanja koji snose banke zadržan je na minimumu. Osim toga, ESB je prilagodio nadzorni IT sustav tako da se njime u sanacijske svrhe od 2018. može koristiti i SRB.

Suradnja između nadzora banaka ESB-a i SRB-a, u skladu s memorandumom o razumijevanju, povećala se kada se pogoršalo stanje jedne značajne institucije. Osobito je (ali ne i isključivo) suradnja i razmjena informacija poboljšana u pogledu banaka za koje je utvrđeno da propadaju ili je vjerojatno da će propasti u 2017. (a to su Banco Popular Español, Veneto Banca i Banca Popolare di Vicenza).

⁴⁴ Operativna učinkovitost ESB-a u upravljanju kriznim situacijama u bankama.

⁴⁵ To je zadaća procjene operativne učinkovitosti upravljanja ESB-om, kako je utvrđena u članku 27. stavku 2. Statuta ESSB-a i u članku 20. stavku 7. Uredbe o SSM-u.

U skladu s odredbama memoranduma o razumijevanju, u 2017. su nadzor banaka ESB-a i SRB pristupili preispitivanju memoranduma o razumijevanju. Cilj je revidirati određene dijelove memoranduma o razumijevanju kako bi se uzelo u obzir iskustvo stečeno u prvim dvjema godinama njegove provedbe radi rješavanja praktičnih izazova. Završetak revizije planira se u prvom dijelu 2018., a time će se dodatno unaprijediti suradnja i razmjena informacija između nadzora banaka ESB-a i SRB-a.

Osim razmjenu informacija, bliska suradnja između nadzora banaka ESB-a i SRB-a poduprta je i drugim rješenjima. Predstavnik ESB-a sudjeluje na izvršnim i plenarnim sjednicama SRB-a. Isto tako, predsjednik SRB-a poziva se na sve važne sastanke koje održava Nadzorni odbor ESB-a. Cilj je poticati razmjenu između dvaju odbora na visokoj razini. Konstruktivna i povećana suradnja između nadzora banaka ESB-a i SRB-a odvija se i na tehničkoj razini unutar struktura njihovih odbora. Osim toga, zajednički nadzorni timovi i interni sanacijski timovi surađuju u vezi s pojedinačnim bankama. Štoviše, između horizontalnih funkcija nadzora banaka ESB-a i SRB-a obavlja se redovita razmjena na razini zaposlenika. Te dvije institucije u bliskim su odnosima i u vezi s područjima politike koja su važna s nadzornog i sanacijskoga gledišta.

Kao što je bio slučaj i u prethodne dvije godine, nadzor banaka ESB-a savjetovao se sa SRB-om o planovima oporavka koje je dobio od značajnih institucija za koje je konsolidirajuće nadzorno tijelo. Nadzor banaka ESB-a naknadno je uzeo u obzir povratne informacije primljene od SRB-a prilikom procjena planova oporavka.

Isto tako se SRB u 2017. savjetovao s nadzorom banaka ESB-a o nacrtima sanacijskih planova za velik broj značajnih institucija. Za manji skup institucija za koje je dan sanacijski plan provedeno je savjetovanje s nadzorom banaka ESB-a i o minimalnim zahtjevima za regulatorni kapital i prihvatljive obveze (MREL) koje postavlja SRB. Nadzor banaka ESB-a procjenjivao je nacрте sanacijskih planova kao i MREL s gledišta nadzora te je SRB-u dao povratne informacije. SRB je također tražio savjet nadzora banaka ESB-a u vezi s izračunom *ex ante* doprinosa u Jedinstveni fond za sanaciju. Nadzor banaka ESB-a procijenio je mogući utjecaj na značajne institucije iz perspektive trajnosti poslovanja te je SRB-u dao povratne informacije.

Provedeno je savjetovanje s nadzorom banaka ESB-a u vezi s nacrtima sanacijskih planova i MREL-om.

2.3. Rad na planiranju oporavka

U BRRD-u se od institucija zahtijeva da sastave i održavaju plan oporavka kojim se utvrđuju mjere koje bi te institucije mogle poduzeti za obnovu svojeg financijskog položaja u slučaju znatnog pogoršanja.

Procjena planova oporavka značajnih institucija utvrđena je, među ostalim, u BRRD-u, Delegiranoj uredbi 2016/1075⁴⁶ i smjernicama EBA-e⁴⁷, a sastavni je dio cjelokupne lepeze nadzornih aktivnosti. Svrha je ovog zadatka da se u razdobljima pojačanog stresa obnovi održivost banaka. Na temelju Smjernica EBA-e o zajedničkim postupcima i metodologijama nadzorne provjere i ocjenjivanja za SREP⁴⁸, ukupni ishodi procjene planova oporavka uključuju se u procjene na temelju SREP-a.

2.3.1. Ciklus planova oporavka iz 2016.: procjena i usporedba

Ciklus procjene planova oporavka iz 2016. za značajne institucije – koji je već drugi od pokretanja SSM-a – započeo je u rujnu 2016., a trajao je do kraja kolovoza 2017. Značajne institucije dostavile su ukupno 109 planova. Dio banaka kojima je ESB konsolidirajuće nadzorno tijelo dostavilo je planove u rujnu, a dio u prosincu 2016., što je omogućilo provedbu procjene izvan razdoblja najvećeg opterećenja zajedničkih nadzornih timova radom na SREP-u i povećane ograničenosti resursa. Velika većina planova oporavka podnesena je nadzoru banaka ESB-a u prosincu 2016. Cijeli postupak procjene planova oporavka i uzastopno donošenje zajedničkih odluka o procjeni s drugim nadležnim tijelima, gdje je to potrebno⁴⁹, može trajati i do šest mjeseci.

Ciklus planova oporavka iz 2016. omogućio je prvu cjelovitu usporedbu planova jer su svi dostavljeni u skladu s BRRD-om. U prethodnom ciklusu znatan dio planova oporavka dostavljen je u skladu s nacionalnim pravom koje je prethodile BRRD-u zbog kasnog prenošenja BRRD-a u nacionalno zakonodavstvo nekih država članica. Osim toga, u Delegiranoj Uredbi 2016/1075 donesenoj 23. ožujka 2016. sve su značajne institucije bile obaviještene o očekivanom sadržaju i minimalnim kriterijima koje primjenjuju nadležna tijela pri procjeni planova oporavka.

Usporedba planova oporavka podnesenih u 2016. s referentnim vrijednostima pokazala je znatna poboljšanja u pogledu potpunosti i kvalitete. Bez obzira na poboljšanja, za oko 20 % procijenjenih planova izrađen je poseban akcijski plan, što znači da je ESB od dotičnih značajnih institucija zatražio da poprave svoje planove

⁴⁶ Delegirana uredba Komisije (EU) 2016/1075 od 23. ožujka 2016. o dopuni Direktive 2014/59/EU Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu regulatornih tehničkih standarda kojima se pobliže određuju sadržaj planova oporavka, planova sanacije i planova sanacije grupe, minimalni kriteriji koje nadležno tijelo treba procijeniti u pogledu planova oporavka i planova oporavka grupe, uvjeti za financijsku potporu grupe, zahtjevi za neovisne procjenitelje, ugovorno priznavanje ovlasti otpisa i konverzije, postupci i sadržaj zahtjeva u pogledu obavješćivanja i obavijesti o suspenziji te operativno funkcioniranje sanacijskih kolegija (SL L 184, 8.7.2016., str. 1.).

⁴⁷ Smjernice EBA-e o minimalnom popisu kvalitativnih i kvantitativnih pokazatelja plana oporavka (EBA/GL/2015/02) i Smjernice EBA-e o nizu scenarija koji se trebaju primijeniti u planovima oporavka (EBA/GL/2014/06).

⁴⁸ Smjernice EBA-e o zajedničkim postupcima i metodologijama za postupak nadzorne provjere i ocjene (SREP) (EBA/GL/2014/13).

⁴⁹ U skladu s člankom 8. stavkom 2. BRRD-a, konsolidirajuće nadzorno tijelo i nadležna tijela društava kćeri nastojat će donijeti zajedničku odluku o, među ostalim, procjeni plana oporavka grupe.

oporavka, ili su utvrđeni bitni nedostaci na temelju članka 6. stavka 5. BRRD-a. U potonjem slučaju značajna institucija dužna je podnijeti revidirani plan oporavka u roku od dva mjeseca (koji se može produžiti do tri mjeseca).

Usporedba s referentnim vrijednostima također je pokazala da odgovarajuće planiranje oporavka (tj. dobra priprema za krizne situacije) povećava vjerojatnost da se opcije oporavka mogu pravodobno i učinkovito provesti.

Dva su glavna zaključka proizašla iz procjene i usporedbe planova s referentnim vrijednostima. Prvo, planovi oporavka moraju biti primjenjivi u praksi. Drugo, čini se da značajne institucije preuveličavaju sposobnost za mogući oporavak. Oba su pitanja utvrđena kao prioriteta za procjenu planova oporavka koje će nadzor banaka ESB-a provoditi u budućem razdoblju.

2.3.2. Ciklus planova oporavka iz 2017.: rok i standardizirani predlošci

U ciklusu procjene planova oporavka iz 2017. za značajne institucije dio planova podnesen je u rujnu, a dio u prosincu 2017. Očekuje se da će ciklus trajati do ljeta 2018. Ukupno 107 značajnih institucija dostavilo je svoje planove oporavka u sklopu ciklusa procjene planova iz 2017.

Već drugu godinu zaredom banke će uz planove oporavka dostaviti standardizirani predložak za izvješćivanje. Upotreba tog predloška olakšala je prikaz potrebnih podataka za planove oporavka i njihovu procjenu te je znatno povećala kvalitetu prikazanih podataka.

2.3.3. Nadolazeće razdoblje: naglasak na upotrebljivost planova oporavka i poveznica s upravljanjem krizama.

Kao što je navedeno u rezultatima usporedbe s referentnim vrijednostima u ciklusu procjene planova iz 2016., glavni je cilj koji se nastoji ostvariti u trenutačnim procjenama i interakcijama sa značajnim institucijama povećanje operativne provedivosti i upotrebljivosti planova oporavka.

Na temelju dvogodišnjeg iskustva, nadzor banaka ESB-a došao je do zaključka da se ne bi svi planovi mogli učinkovito provesti ni operativno primijeniti u kriznim situacijama. Razlog tomu leži u samoj njihovoj veličini i složenosti (neki planovi imaju gotovo 2000 stranica) te u nedostatku jasnih postupaka i konkretnih koraka za učinkovitu primjenu u stresnim okolnostima. To je znatan nedostatak s obzirom na to da je svrha plana oporavka vodstvu banaka pružiti dostatan skup opcija koje je moguće pravodobno i učinkovito provesti, osobito u situacijama velikog stresa.

Nadzor banaka ESB-a tijekom 2018. namjerava podijeliti informacije o najboljim praksama koje provode neke značajne institucije kako bi pomogao bankama da se poveća operativna provedivost njihovih planova za oporavak.

Osim toga, uz poboljšane planove oporavka nadzor banaka ESB-a moći će se sustavno koristiti ishodom procjene planova oporavka u utvrđivanju kriza i upravljanju njima te ugraditi taj ishod u procjenu na temelju SREP-a.

2.4. Upravljanje krizama za manje značajne institucije

Upravljanje krizom koja se tiče manje značajne institucije zahtijeva visoku razinu razmjene informacija i usklađivanja između odgovarajućeg nacionalnog nadležnog tijela, u njegovu svojstvu izravnog nadzornog tijela manje značajne institucije, i ESB-a u funkciji nadgledanja nadzora i u svojstvu nadležnog tijela za odluke o zajedničkim postupcima.

Nacionalno nadležno tijelo odgovorno je za nadzorne odluke, mjere i postupke povezane s manje značajnom institucijom u krizi. Potreba za bližom suradnjom javlja se kada se manje značajna institucija približava trenutku neodrživosti. U tom trenutku potrebno je razmotriti likvidaciju ili sanaciju manje značajne institucije, što može obuhvaćati zajedničke postupke kao što su oduzimanje odobrenja za rad, procjenu pripajanja ili povećanja kvalificiranih udjela te izdavanje novih odobrenja za rad (na primjer, za prijelaznu instituciju).

U takvim okolnostima ESB prati situaciju manje značajnih institucija u krizi, podupire aktivnosti upravljanja krizama nacionalnih nadležnih tijela i priprema nacрте odluka o zajedničkim postupcima na temelju prijedloga nacionalnih nadležnih tijela. Te odluke odobrava Nadzorni odbor, a donosi ih Upravno vijeće.

2.4.1. Okvir za upravljanje krizama za manje značajne institucije

U 2017. je počela primjena okvira za suradnju u upravljanju krizama za manje značajne institucije. Osim toga, izrađena su dva dodatna zajednička nadzorna standarda kako bi se osigurala dosljednost postupaka nacionalnih nadležnih tijela za postupanje s manje značajnim institucijama u krizi.

U 2017. je počela primjena okvira za suradnju u upravljanju krizama za ESB i nacionalna nadležna tijela koji je primijenjen u nekoliko navrata. Svrha je okvira za suradnju u upravljanju krizama za manje značajne institucije pomoći nacionalnim nadležnim tijelima i ESB-u u njihovim zadacima povezanim s upravljanjem krizama. Njime je obuhvaćena i suradnja te razmjena informacija kako između ESB-a i nacionalnih nadležnih tijela tako i sa svim drugim dionicima koji mogu biti uključeni (na primjer, odgovorna sanacijska tijela). Suradnja između nacionalnih nadležnih tijela i ESB-a u nekoliko kriznih slučajeva manje značajnih institucija tijekom cijele 2017. bila je obilježena redovitom, plodnom komunikacijskom razmjenom koja je omogućila donošenje odluka u razmjerno kratkim vremenskim rokovima.

Kao dodatni korak, u 2017. su ESB i nacionalna nadležna tijela izradili zajednički nadzorni standard koji se primjenjuje na nadzorne prakse nacionalnih nadležnih tijela za upravljanje krizama manje značajnih institucija i suradnju sa sanacijskim tijelima, a koji će biti dovršen u 2018. Tim zajedničkim nadzornim standardom osigurat će se primjena dosljedne prakse upravljanja krizama manje značajnih institucija na nacionalnoj razini i tako poticati zajednički ishodi nadzora unutar SSM-a. Zajednički nadzorni standard obuhvatit će suradnju i razmjenu informacija između nacionalnih

nadležnih tijela i tijela jedinstvenog sanacijskog mehanizma (Jedinstveni sanacijski odbor i nacionalna sanacijska tijela) kada je to važno za izvršavanje njihovih odgovarajućih zadaća.

Usporedno s time ESB i nacionalna nadležna tijela u 2017. izradili su zajednički nadzorni standard za nadzorne postupke nacionalnih nadležnih tijela povezane s manje značajnim institucije koje ne ispunjavaju minimalne kapitalne zahtjeve koji treba biti dovršen u 2018. Tim zajedničkim nadzornim standardom promicat će se zajedničko razumijevanje upravnih postupaka za rješavanje problema pogoršanog financijskog stanja manje značajnih institucija, osobito u pogledu trenutka upućivanja zahtjeva za korektivne mjere i uvjeta koji mogu dovesti do oduzimanja odobrenja za rad.

3. SSM kao dio europske i svjetske nadzorne strukture

3.1. Europska i međunarodna suradnja

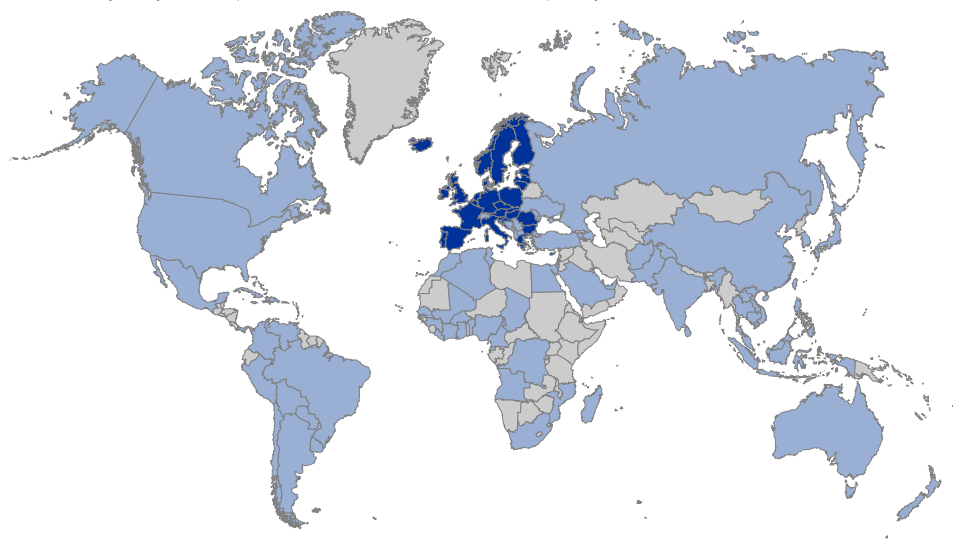
Banke europodručja imaju svoje podružnice i društva kćeri u 94 države izvan EU-a (podatci na dan 31. prosinca 2016.).

Budući da banke iz europodručja posluju u više od 90 država izvan Europe (vidi Sliku 4. u nastavku), SSM u velikoj mjeri surađuje s drugim nadzornim tijelima izvan kao i unutar EU-a. Stoga je ESB predan olakšavanju suradnje bilo putem doprinosa nadzornim kolegijima ili izradom alata za suradnju kao što su memorandumi o razumijevanju. Memorandumi o razumijevanju dogovoreni su s partnerima kao što su nadzorna tijela država članica EU-a izvan europodručja, nadzorna tijela trećih zemalja i nacionalna tržišna tijela.

Slika 4.

Društva kćeri i podružnice banaka europodručja izvan EU-a

- EU i EGP
- treće zemlje u kojima se nalaze podružnice ili društva kćeri banaka iz europodručja
- treće zemlje u kojima nema podružnica ni društava kćeri banaka iz europodručja

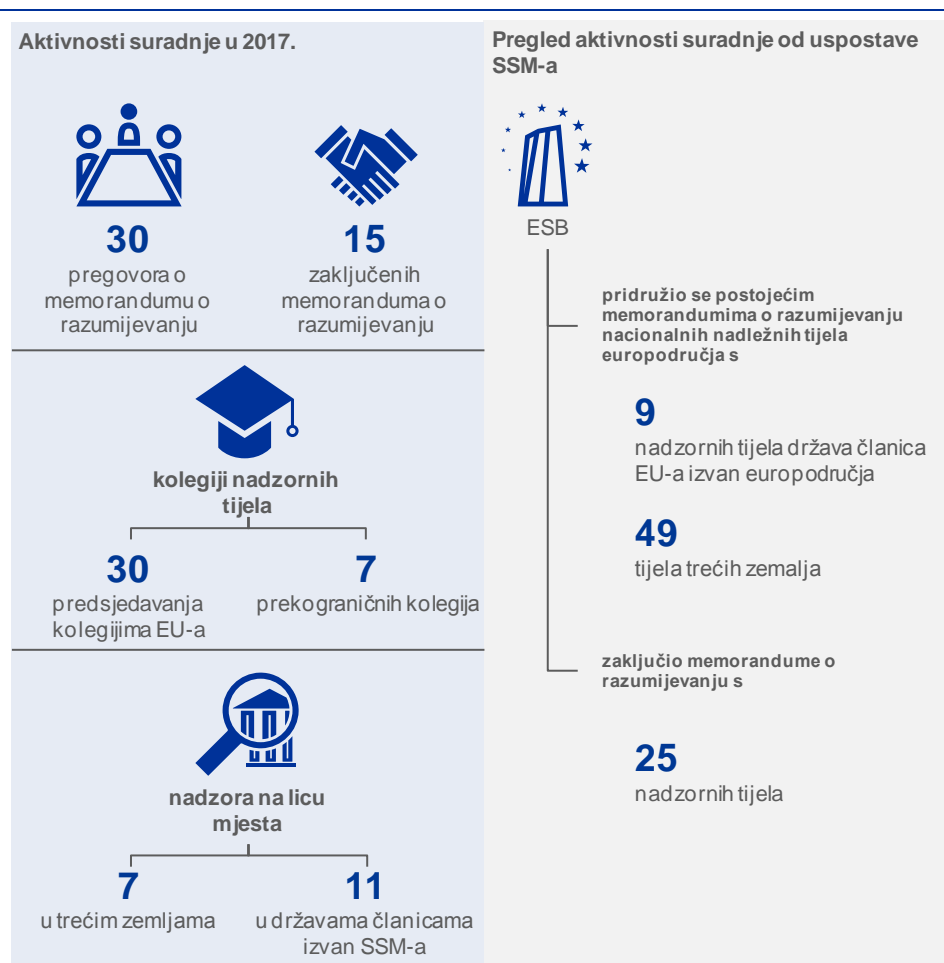


Izvor: FINREP i Registar baze podataka institucija i povezanih društava

Nadzor banaka ESB-a općenito surađuje s drugim tijelima za bonitetni nadzor na temelju memoranduma o razumijevanju, sudjelovanjem u kolegijima nadzornih tijela ili na temelju sporazuma zaključenih u pojedinačnim slučajevima.

Slika 5.

Pregled aktivnosti ESB-a u međunarodnoj i europskoj suradnji



3.1.1. Memorandumi o razumijevanju za suradnju s drugim nadzornim tijelima

Suradnja s tijelima trećih zemalja

Postojeće memorandume o razumijevanju između nacionalnih nadležnih tijela europodručja i nadzornih tijela trećih zemalja s vremenom će zamijeniti memorandumi o razumijevanju između ESB-a i trećih zemalja.

ESB nastoji održavati plodnu suradnju s nadzornim tijelima trećih zemalja i olakšati trajni prekogranični nadzor. Kada je bilo moguće, nadzor banaka ESB-a pridružio se postojećim memorandumima o razumijevanju koje su nacionalna nadležna tijela iz država europodručja potpisala s nadzornim tijelima iz trećih zemalja prije osnivanja SSM-a. U nekim je slučajevima nadzor banaka ESB-a trebao izraditi prilagođena rješenja za suradnju. ESB s vremenom zaključuje vlastite memorandume o razumijevanju s nadzornim tijelima trećih zemalja kako se ne bi morao oslanjati na postojeće memorandume o razumijevanju s nacionalnim nadležnim tijelima europodručja i nadzornim tijelima trećih zemalja.

Suradnja s Europskim gospodarskim područjem

U skladu s odredbama CRD-a IV o suradnji i razmjeni informacija između nadležnih tijela unutar EU-a, ESB često surađuje s nacionalnim nadležnim tijelima država EU-a izvan europodručja. U svrhu propisivanja dodatnih pojedinosti i daljnjeg jačanja suradnje, u skladu s člankom 3. stavkom 6. Uredbe o SSM-u, ESB trenutačno vodi pregovore s tim nacionalnim nadležnim tijelima o memorandumu o razumijevanju. Osim toga, pet dodatnih tijela potpisalo je memorandum o razumijevanju EU-a i/ili EGP-a o bonitetnom nadzoru značajnih podružnica u nordijskim zemljama⁵⁰ koji je ESB zaključio 2016.

Nadzor banaka ESB-a također je zaključio dva memoranduma o razumijevanju s nacionalnim tržišnim tijelima. Ti memorandumi o razumijevanju temelje se na predlošku koji je ESB pripremio u suradnji s ESMA-om.

Kako bi osigurao dosljednost na razini EU-a, nadzor banaka ESB-a blisko surađuje s EBA-inom mrežom istovjetnih sustava povjerljivosti, koja provodi procjene istovjetnosti sustava povjerljivosti nadzornih tijela trećih zemalja. Memorandumima o razumijevanju za pitanja suradnje u području nadzora mogu se zaključiti samo ako je zadovoljen uvjet istovjetnosti čuvanja poslovne tajne.

Do sada su u sklopu EBA-ine mreže istovjetnih sustava povjerljivosti istovjetnima ocijenjeni sustavi povjerljivosti 35 nadzornih tijela trećih zemalja.

3.1.2. Kolegiji nadzornih tijela

Kolegiji nadzornih tijela stalne su, no fleksibilne koordinacijske strukture, koje okupljaju nadležna tijela uključena u nadzor prekograničnih bankovnih grupa. Imaju važnu ulogu za banke iz europodručja koje posluju u državama izvan europodručja.

U skladu s europskim zakonodavstvom, kolegiji nadzornih tijela imaju ovlasti relevantnih foruma u kojima matična nadzorna tijela i nadzorna tijela domaćini razmjenjuju relevantne informacije i dogovaraju se o procjeni rizika te o kapitalnim i likvidnosnim zahtjevima za banke iz EU-a. Dok zajednički nadzorni timovi nadziru banke u europodručju, kolegiji nadzornih tijela olakšavaju konsolidirani nadzor u državama izvan europodručja.

U 2017. je nadzor banaka ESB-a djelovao kao konsolidirajuće nadzorno tijelo u 30 kolegija unutar EU-a kojima je stoga predsjedavao odgovarajući zajednički nadzorni tim. U svim tim kolegijima zastupljena su nacionalna nadležna tijela iz odgovarajućih država članica EU-a, EBA-u i ESB. Tijela iz trećih zemalja u kojima institucija ima značajna društva kćeri ili podružnice mogu se pridružiti kolegijima kao promatrači.

Učinkoviti kolegiji nadzornih tijela temelj su konsolidiranog nadzora za prekogranične međunarodne institucije.

⁵⁰ Svrha je tog memoranduma o razumijevanju olakšati suradnju u pitanjima značajnih podružnica između nadzora banaka ESB-a i nordijskih tijela (kao i među samim tim tijelima) i unutar i izvan europodručja. Stoga memorandum ne obuhvaća samo subjekte iz europodručja nego i širi raspon subjekata pod nadzorom tih nordijskih tijela. Osim toga, memorandum uz zadaće nadzora banaka obuhvaća i zaštitu potrošača, platne usluge i sustave te sprječavanje pranja novca. Stoga se područje njegove primjene proteže i izvan zadaća nadzora banaka ESB-a. Međutim, stupanj suradnje među tijelima koja su potpisala memorandum i dalje podliježe pravu EU-a. Stoga će nadzor banaka ESB-a sudjelovati u memorandumu o razumijevanju samo u dijelu koji se odnosi na nadzorne zadaće.

Sedam prekograničnih institucija sa sjedištem u državama članicama EU-a izvan europodručja posluje preko značajnih institucija u europodručju. Prema zahtjevima europskog zakonodavstva, nadzor banaka ESB-a aktivan je član tih kolegija, kojima predsjedaju odgovarajuće nacionalno nadležno tijelo. ESB u tim kolegijima predstavlja i njegove dužnosti izvršava zajednički nadzorni tim zadužen za društvo kćer ili podružnicu u europodručju.

Osim toga, samo četiri značajne institucije imaju značajne prekogranične poslove izvan EU-a. Za te institucije nadzor banaka ESB-a djeluje kao konsolidirajuće nadzorno tijelo i vodi kolegije za razmjenu informacija.

Naposljetku, za pet međunarodnih institucija s glavnim uredom u trećim zemljama i značajnim društvima kćerima u europodručju u kolegijima koje organizira konsolidirajuće nadzorno tijelo u trećoj zemlji kao aktivna nadzorna tijela domaćini djeluju zajednički nadzorni timovi.

3.1.3. Trenutačna situacija glede bliske suradnje

Države članice EU-a čija valuta nije euro mogu sudjelovati u SSM-u u sklopu režima bliske suradnje. Glavni uvjeti za to određeni su u članku 7. Uredbe o SSM-u, a postupovni aspekti navedeni su u [Odluci ESB/2014/5](#). U 2017. nije zaprimljen nijedan službeni zahtjev za blisku suradnju.

3.1.4. Odbor EBA-e za preglede

Nadzor banaka ESB-a i dalje je aktivno sudjelovao u radu Odbora EBA-e za preglede, koji je odgovoran za provođenje istorazinskog ocjenjivanja kojim se jača dosljednost rezultata nadzora.

U 2017. Odbor EBA-e za preglede obavio je istorazinsko ocjenjivanje Smjernica EBA-e o kriterijima za utvrđivanje uvjeta za primjenu članka 131. stavka 3. CRD-a IV u vezi s procjenom drugih sistemski važnih institucija. Cilj istorazinskog ocjenjivanja bio je procijeniti (i) stvarnu primjenu odredbi iz Smjernica i (ii) postupke koje nadležna tijela provode kako bi dobila odgovarajuću ocjenu uvjeta za utvrđivanje trebaju li institucije biti određene kao ostale sistemski važne institucije.

Budući da su za utvrđivanje ostalih sistemski važnih institucija odgovorna nacionalna nadležna tijela, uloga ESB-a u ocjenjivanju bila je razjasniti koji su zadatci SSM-a u odnosu na utvrđene ostale sistemski važne institucije. CRD IV nacionalnim nadležnim tijelima povjerava zadatak primjene dodatnih zahtjeva za zaštitni sloj kapitala na ostale sistemski važne institucije. Tada ESB, u skladu sa svojim makrobonitetnim mandatom i odgovornostima, može pojačati zaštitne slojeve nametanjem strožih zahtjeva na temelju članka 5. Uredbe o SSM-u. U lipnju 2016. ESB je uveo metodologiju donje granice za zahtjeve zaštitnog sloja koji se odnose na ostale sistemski važne institucije kako bi osigurao da se relevantni sistemski ili makrobonitetni rizici rješavaju dosljedno u cijelom europodručju. Procijenivši obavijesti nacionalnih nadležnih tijela o njihovim planiranim zaštitnim slojevima

kapitala za ostale sistemski važne institucije, ESB nije smatrao potrebnim poslužiti se svojim ovlastima uvođenja strožih zahtjeva u 2017. Ta se procjena također temeljila na činjenici da su zahtjevi zaštitnog sloja kapitala koji se odnose na ostale sistemski važne institucije koje provode nacionalna tijela za banke utvrđene kao ostale sistemski važne institucije određena na razini donje granice ESB-a ili iznad nje.

3.1.5. Programi procjene financijskog sektora MMF-a

Programi procjene financijskog sektora MMF-a sveobuhvatne su, dubinske procjene financijskog sektora neke države. Obuhvaćaju (i) utvrđivanje glavnih osjetljivosti i procjenu otpornosti financijskog sektora, (ii) procjenu okvira za politiku financijske stabilnosti države i njezina nadzornog okvira i praksi te (iii) ocjenu financijskih sigurnosnih mreža i sposobnosti financijskog sustava za upravljanje financijskom krizom i njezino rješavanje.

Program procjene financijskog sektora MMF-a za europodručje pokrenut je u 2017.

U siječnju 2017. predsjednik Gospodarskog i financijskog odbora EU-a zatražio je od MMF-a da provede program procjene financijskog sektora EU-a/europodručja s ciljem priznavanja nove arhitekture za nadzor banaka i sanaciju u europodručju. Stoga je program procjene financijskog sektora, pokrenut u lipnju 2017., usmjeren između ostalog na nadzor banaka i na upravljanje krizama značajnih institucija. U tu će svrhu MMF provesti (i) detaljnu procjenu povezanih⁵¹ Osnovnih načela djelotvornog nadzora banaka Bazelskog odbora⁵² i dodijeliti im ocjene te (ii) analizu usklađenosti s odabranim elementima Ključnih svojstava djelotvornih sanacijskih režima za financijske institucije Odbora za financijsku stabilnost. Osim toga će MMF (i) analizirati okvir za nadzor manje značajnih institucija, bez ocjena, te će (ii) procijeniti solventnost bankarskog sektora u kontekstu procjene rizika. Prije prve misije MMF-a u sklopu tog programa procjene financijskog sektora ESB je pripremio samoprocjenu na temelju Osnovnih načela Bazelskog odbora koju je Nadzorni odbor ESB-a prethodno pregledao, a Upravno vijeće ESB-a odobrilo. Nadalje, nacionalna nadležna tijela dostavila su ulazne podatke o relevantnim nacionalnim zakonskim odredbama kao odgovor na zahtjev MMF-a da ocijene utjecaj nacionalnih pravnih okvira na djelotvornost europskog nadzora banaka. Tijekom prve misije u listopadu i studenom 2017. održano je više od 60 sastanaka sa svih pet poslovnih područja nadzora banaka ESB-a i odgovarajućim zajedničkim službama.

Planira se da će program procjene financijskog sektora biti dovršen u 2018., a njegovi zaključci trebaju biti uključeni u savjetovanje s državama članicama europodručja u vezi s člankom IV. Statuta MMF-a u 2018., za koje se očekuje da će završiti u srpnju 2018.

⁵¹ Neće biti obuhvaćeno jedno od 29 osnovnih načela Bazelskog odbora, BCP 29, Zloupotreba financijskih usluga, jer ESB nije nadležan za pitanja sprječavanja pranja novca. No, u program procjene financijskog sektora europodručja bit će uključena napomena o financijskom integritetu.

⁵² Relevantnih 28 osnovnih načela Bazelskog odbora skupno pokriva 216 bitnih kriterija i 17 dodatnih kriterija.

U sveukupnoj provedbi programa procjene financijskog sektora MMF-a za pojedinačne države europodručja vodstvo preuzimaju nacionalna tijela. Međutim, i ESB je snažno uključen u skladu sa svojim mandatom, a glavni su mu ciljevi (i) osigurati usporedivost među državama i dosljednost komponente bankarskog sektora tog programa za države europodručja, (ii) u najvećoj mogućoj mjeri iskoristiti sinergije s testiranjem na stres banaka iz cijelog EU-a/europodručja te (iii) osigurati da se točno prenesu glavna obilježja mikrobonitetnog i makrobonitetnog bankovnog okvira europskog nadzora banaka. U 2017. je MMF dogovorio programe procjene financijskog sektora za Luksemburg i Španjolsku te pokrenuo program procjene financijskog sektora za Belgiju. Početak programa procjene financijskog sektora za Francusku, Italiju i Maltu planira se u drugoj polovici 2018. Očekuje se da do tada rezultati programa procjene financijskog sektora budu javni kako bi mogli biti uključeni u provedbu nacionalnih programa, osobito kada je riječ o usklađenosti s osnovnim načelom Bazelskog odbora za djelotvoran nadzor banaka.

Općenito se očekuje da se u budućim programima procjene financijskog sektora za države europodručja potpuno iskoriste zaključci i preporuke programa procjene financijskog sektora za europodručje, osobito u pogledu nadzora značajnih institucija i upravljanja krizama u njima. Taj pristup bit će u skladu s trenutačnim okvirom kreiranja politika u Europi, a potpuno će uključiti i odgovarajuće nadležnosti na razini pojedinačnih država članica, europodručja i EU-a. Istodobno će pomoći osiguravanju da nadzor i savjeti MMF-a i dalje budu učinkoviti i relevantni za sva tijela kojih se tiču.

Okvir 2.

Pripreme za Brexit

Tijekom 2017. Brexit je postao jedno od najvažnijih pitanja za nadzor banaka ESB-a. Radi promicanja dosljednog pristupa Brexitu nadzor banaka ESB-a uspostavio je projekt na razini SSM-a koji ima za cilj osigurati da banke i nadzorna tijela budu dobro pripremljeni.

U praktičnom smislu rad SSM-a na Brexitu obuhvaća zadatke povezane s politikom, ali i suradnju s pogođenim institucijama i dionicima. Razvoj stajališta politike i nadzornih očekivanja važni su za rješavanje i razjašnjavanje pitanja u vezi s nadzorom koja su se pojavila u vezi s Brexitom. Stajališta politike ESB-a daju sigurnost da će se relevantna pitanja rješavati dosljedno u cijelom SSM-u. Pružaju osnovu nadzornim tijelima unutar SSM-a za davanje jasnih uputa kreditnim institucijama, na primjer o potrebi osiguravanja primjerenog upravljanja rizicima, dobre infrastrukture i angažiranja osoblja razmjernih aktivnostima institucije. Među pitanjima koja su riješena su procjena modela knjiženja naizmjeničnih transakcija, postupanje s internim modelima prenesenima iz Ujedinjene Kraljevine u SSM te interno upravljanje i upravljanje rizicima.

ESB je organizirao radionice na kojima je banke obavijestio o nadzornim očekivanjima ESB-a i nacionalnih nadležnih tijela. Također je na stranicama ESB-a o nadzoru banaka objavio odgovore na česta pitanja kojima se daju upute, osobito onim bankama koje svoje poslovanje namjeravaju premjestiti iz Ujedinjene Kraljevine u europodručje. Česta pitanja obuhvaćaju teme kao što su odobrenja i odobrenja za pružanje bankovnih usluga kao i prethodno navedena pitanja. Svoje ključne poruke ESB je prenio i u ljetnom, jesenskom i zimskom izdanju biltena SSM (engl. *Supervision Newsletter*).

Kako bi osigurao da značajne institucije koje trenutačno posluju u Ujedinjenoj Kraljevini budu dobro pripremljene za Brexit, ESB je s njima poveo strukturirane dijaloge. Zajednički nadzorni timovi započeli su razgovore o scenarijima u vezi s Brexitom koje su banke sastavile i uključile u svoje planove za nepredvidive okolnosti. Usporedno s tim u tijeku su bile pripreme za rješavanje pitanja banaka koje se u očekivanju gubitka svoje europske putovnice planiraju preseliti iz Ujedinjene Kraljevine u europodručje. Cilj je osigurati razborit pristup izdavanju odobrenja za rad novim kreditnim institucijama i prijenosu aktivnosti postojećim kreditnim institucijama. ESB i nacionalna nadležna tijela također su u bliskom kontaktu s drugim tijelima koja nadziru subjekte bankovnih grupa iz europodručja, uključujući nadzorna tijela Ujedinjene Kraljevine i trećih zemalja. To se čini s ciljem osiguravanja da sva nadležna tijela budu međusobno usklađena u odgovoru na kretanja u bankarskom sektoru europodručja.

Brexit će ostati važan dio nadzornog programa za 2018.

Brexit će i dalje biti jedan od glavnih nadzornih prioriteta. Kako bude započela provedba planova banaka u vezi s Brexitom, naglasak njihovih aktivnosti s pripremnih radnji prijeći će na procjenu stvarnih slučajeva i na praktičnu provedbu spomenutih stajališta politike. Bez obzira na politički sporazum u vezi s pregovorima o mogućem prijelaznom razdoblju, ishod tih pregovora još je neizvjestan. ESB bankama preporučuje proaktivnost i pravodobnost u pripremanju za Brexit kako bi na vrijeme osigurala sva potrebna odobrenja za obavljanje aktivnosti u EU-u. Međutim, ovisno o razvoju političkih rasprava o prijelaznom razdoblju, banke sa svojim nadzornim tijelima mogu razgovarati o mogućnosti produljenja razdoblja za provedbu stanovitih aspekata svojih pojedinačnih planova preseljenja.

ESB će, zajedno s nacionalnim nadležnim tijelima, i dalje prilikom ocjene zahtjeva za izdavanje odobrenja za pružanje bankovnih usluga ocjenjivati i planove institucija za premještanje njihovih aktivnosti u europodručje. Nadzorna dijela posebno će se usmjeriti na usklađenost banaka sa stajalištima politike i nadzornim očekivanjima SSM-a, osobito kako bi se u europodručju izbjeglo osnivanje fiktivnih trgovačkih društava, tj. institucija s tek minimalnim resursima u europodručju koje uvelike eksternaliziraju svoje aktivnosti unutar EU-a subjektima iz trećih zemalja. ESB će izraditi i dodatna stajališta politike u slučaju potrebe te će bankarski sektor i dionike obavještavati o nadzornim očekivanjima. Obavlja pripreme kako bi za institucije koje će vjerojatno, zbog širenja svojih aktivnosti u europodručju, u kratkom ili srednjem roku postati značajne osigurao nesmetan prijenos njihova izravnog nadzora na ESB. S matičnim nadzornim tijelima i nadzornim tijelima domaćinima i dalje će surađivati kako bi pratili pripremljenost banaka iz europodručja i ESB-a, kao i banaka koje tek dolaze. ESB planira organizirati i dodatne radionice o planovima preseljenja banaka i redovito će posuđivati česta pitanja u vezi s Brexitom.

3.2. Doprinos izradi europskog i međunarodnog regulatornog okvira

3.2.1. Doprinos bazelskom procesu

U 2017. dovršen je Basel III, temelj regulatornog okvira u razdoblju poslije krize. ESB, koji je aktivno uključen u rad BCBS-a, pridonio je postupku uspostavljanja standarda pridružujući se raspravama o politikama, pružajući stručna znanja u različitim skupinama BCBS-a, surađujući s članovima BCBS-a u cijelom EU-u i diljem svijeta te dajući svoj doprinos relevantnim analizama utjecaja.

Dovršetak Basela III

Dogovorene reforme važan su korak prema vraćanju povjerenja u stope kapitala banaka ponderirane rizikom

ESB pozdravlja dovršetak Basela III, koji jača regulatorni okvir i važan je korak prema vraćanju povjerenja u stope kapitala banaka ponderirane rizikom. Aktivno je sudjelovao u raspravama o politikama. Dovršetak Basela III šalje jasan signal o kontinuiranoj međunarodnoj suradnji u vezi s bankovnim propisima. Dogovorene reforme pridonose regulatornoj sigurnosti te bankama omogućuju da donose utemeljene odluke. Zahvaljujući predviđenom razdoblju postupnog uvođenja, koje počinje 2022. a završava 2027., s utjecajem reformi moći će se nositi čak i one banke koje su njima najviše pogođene.

Naglasak na provedbi i ocjeni politike

Kako naglasak prelazi na provedbu dogovorenih reformi, ESB podupire zakonodavce i BCBS kako bi osigurao učinkovitost reformi.

ESB smatra ključnim da sve strane dosljedno prenesu dogovorene reforme u svoje zakonodavstvo. S tim ciljem je pružao tehničke savjete zakonodavcima, osobito pravnim mišljenjima o prijedlozima Europske komisije o revizijama okvira CRD-a IV/CRR-a (vidi Okvir 3.). ESB očekuje da će sličnu potporu pružati i u vezi sa samim reformama.

Sljedećih godina će BCBS i dalje raditi na utvrđivanju pitanja u vezi s provedbom Basela III s kojima se nadzorna tijela susretnu u praksi te, općenito, na promicanju snažnog nadzora banaka. Također će započeti s ocjenom reformi uvedenih od krize naovamo nakon njihove provedbe. ESB će i dalje aktivno pridonositi ostvarenju ciljeva BCBS-a.

3.2.2. Doprinosi radu EBA-e

Tijekom 2017. nadzor banaka ESB-a blisko je surađivao s EBA-om na zajedničkim ciljevima povećanja financijske stabilnosti i promicanja dosljednog nadzora u cijelom europskom bankarskom sektoru.

Nadzor banaka ESB-a aktivno pridonosi radu EBA-e na svim razinama. U 2017. su zaposlenici nadzora banaka ESB-a bili zastupljeni u ukupno 45 podstruktura EBA-e, a u četiri su imali ulogu predsjednika ili supredsjednika. Osim toga, nadzor banaka ESB-a sudjelovao je u radu Odbora nadzornih tijela EBA-e kao član bez prava glasa.

Dva primjera u nastavku pokazuju znatan napredak koji su postigle radne skupine EBA-e i način na koji se EBA i ESB međusobno dopunjuju u ostvarenju zajedničkih ciljeva.

Prvo, u 2017. je EBA, zajedno s ESMA-om, objavila svoje **smjernice o prikladnosti članova upravljačkog tijela i nositelja ključnih funkcija** kako bi (i) osigurala da banke imaju dobre upravljačke strukture i (ii) postavila zajednička pravila za procjene sposobnosti i primjerenosti koje provode nadzorna tijela. Radeći usklađeno s EBA-om, ESB je izradio i objavio svoj vodič o procjenama sposobnosti i primjerenosti, u kojem je razjasnio nadzorne kriterije i postupak za utvrđivanje prikladnosti članova odbora banaka.

Drugo, nadzor banaka ESB-a potpuno je ugradio načela iz EBA-inih **smjernica o praksama upravljanja kreditnim rizikom kreditnih institucija i obračunavanja očekivanih gubitaka po kreditima**, objavljenima u 2017., u svoju internu metodologiju za procjenu pripremljenosti banaka za provedbu MSFI-ja 9.

Tijekom 2017. ESB je slao obavijesti EBA-i u skladu s postupkom „usklađi se ili objasni”⁵³ u vezi s osam⁵⁴ smjernica EBA-e, uključujući jednu smjernicu zajedničkog odbora, i jednom preporukom EBA-e.⁵⁵ U svim je slučajevima ESB obavijestio EBA-u o svojoj usklađenosti ili namjeri da se usklađi.

Okvir 3.

Preispitivanje bankovnog zakonodavstva EU-a (CRR / CRD IV, BRRD i Uredba o jedinstvenom sanacijskom mehanizmu)

Prijedlog

U studenome 2016. Europska komisija objavila je sveobuhvatan paket izmjena zakonodavstva EU-a o kapitalnim zahtjevima (CRR i CRD IV) i o upravljanju krizama (BRRD i Uredba o jedinstvenom sanacijskom mehanizmu). Vijeće Europske unije započelo je preispitivanje prijedloga Komisije u prvom tromjesečju 2017. Odbor za ekonomsku i monetarnu politiku Europskog parlamenta objavio je povezane nacрте izvješća u studenome 2017. Konačno donošenje izmjena očekuje se između kraja 2018. i prvog tromjesečja 2019.

ESB je suzakonodavcima pružao stručne savjete o izmjenama. Na razini Vijeća EU-a stručnjaci ESB-a redovito su Radnoj skupini za financijske usluge predstavljali mišljenja ESB-a o

⁵³ članak 16. Uredbe 1093/2010 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. studenoga 2010. o osnivanju europskog nadzornog tijela (Europsko nadzorno tijelo za bankarstvo).

⁵⁴ uključuje obavijest EBA-i u vezi s EBA/GL/2016/01 koja je bila kasna obavijest ESB-a

⁵⁵ EBA/GL/2016/01, EBA/GL/2016/05, EBA/GL/2016/07, EBA/GL/2016/08, EBA/GL/2016/09, EBA/GL/2016/11, EBA/GL/2017/01 te JC/GL/2016/01 i EBA/Rec/2017/01

predloženom paketu. Na zahtjev Europskog parlamenta i Vijeća EU-a ESB je izdao tri mišljenja u kojima objašnjava stajališta svoje politike o paketu.⁵⁶

Tablica A

Pregled bonitetnih područja obuhvaćenih prijedlogom Europske komisije

Provedba bazelskih standarda	Sanacijski okvir	Nadzorni okvir
omjer neto stabilnih izvora financiranja	usklađivanje hijerarhije vjerovnika*	promjene okvira drugog stupa
omjer financijske poluge	uključenje novog alata za moratorij	uvođenje zahtjeva za posredničko matično društvo u EU-u
osnovni pregled knjige trgovanja	provedba standarda Odbora za financijsku stabilnost za ukupni kapacitet pokriva gubitaka (TLAC)	uvođenje prekograničnih kapitalnih izuzeća
standardizirani pristup kreditnom riziku druge ugovorne strane	druga usklađenja MREL-a	manja učestalost izvješćivanja za manje banke
kamatni rizik u bankovnoj knjizi		

* Rad na ovom spisu je ubrzan i dovršen u prosincu 2017. U siječnju 2018. stupile su na snagu nove odredbe.

Stajališta politike ESB-a o predloženom reformskom paketu

Mišljenja ESB-a poduprla su paket izmjena Europske komisije kojim se nastoji znatno ojačati regulatorni okvir i povećati otpornost bankarskog sektora. No, ESB je upozorio na određena pitanja i dao je prijedloge.

Kada je riječ o nadzornom okviru, ESB općenito podupire prijedlog da se nadzornim tijelima omogući da, pod stanovitim uvjetima, dopuste izuzeća od pojedinačnih kapitalnih zahtjeva društava kćeri koje se nalaze u različitim državama članicama od svojih matičnih društava, a da se pritom očuva financijska stabilnost dok se još radi na dovršetku bankovne unije. Osim toga, ESB je tvrdio da treba uspostaviti odgovarajuće prijelazne mehanizme. Također je podupro predloženi zahtjev za osnivanje posredničkog matičnog društva za bankovne grupe iz trećih zemalja s dvije ili više institucija u EU-u. radi promicanja učinkovitijeg i suvislijeg nadzora. Međutim, kako bi se izbjegla arbitraža, ESB je predložio da se taj zahtjev primijeni i na značajne podružnice.

Posebnu pozornost posvetio je izmjenama drugog stupa. Premda se prijedlogom Europske komisije nastoji ostvariti veća usklađenost, njime se ograničava i nadzorno djelovanje u bitnim područjima. ESB je istaknuo da nadzorna tijela trebaju imati dovoljno fleksibilnosti prema svakoj instituciji kako bi izmjerila njezin rizik, odredila iznos dodatnog regulatornog kapitala koji treba držati te odobriti ili odbaciti promjene njegova sastava. Štoviše, nadzorna tijela trebala bi moći fleksibilno zahtijevati *ad hoc* granularne podatke kad god je to potrebno kako bi dobro procijenila profil rizika institucije. S tim se mišljenjima složio i Odbor za ekonomsku i monetarnu politiku Europskog parlamenta u svojem [nacrtu izvješća](#) o izmjenama CRD-a IV. ESB je pozvao i na veće usklađenje bonitetnog okvira EU-a što treba postići tako što će se u pravo EU-a uključiti stanovite nadzorne ovlasti (npr. za postupke odobrenja, osobito procjene sposobnosti i primjerenosti) i ukloniti nepotrebne mogućnosti i diskrecijska prava. Takvo bi usklađenje prekinulo upotrebu različitih nacionalnih odredbi kojima se otežava učinkovit nadzor. Naposljetku, ESB je pozvao na preispitivanje nadzora velikih

⁵⁶ Mišljenje Europske središnje banke od 8. ožujka 2017. o prijedlogu direktive Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Direktive 2014/59/EU u pogledu rangiranja neosiguranih dužničkih instrumenata u insolventijskoj hijerarhiji ([CON/2017/6](#)), Mišljenje Europske središnje banke od 8. studenoga 2017. o reviziji okvira Unije za upravljanje kriznim situacijama ([CON/2017/47](#)), Mišljenje Europske središnje banke od 8. studenoga 2017. o izmjenama okvira Unije za kapitalne zahtjeve kreditnih institucija i investicijskih društava ([CON/2017/46](#)).

prekograničnih investicijskih društava koje obavljaju djelatnosti slične bankovnim, predlažući da se s takvim društvima postupa kao s kreditnim institucijama. Prijedlog za to Europska komisija donijela je u prosincu 2017.⁵⁷

Kada je riječ o provedbi bazelskih standarda kao što su omjer financijske poluge, omjer neto stabilnih izvora financiranja i osnovni pregled knjige trgovanja, ESB je naglasio da je njihovo pravilno prenošenje u pravo EU-a nužno radi osiguranja jednakih uvjeta za sve institucije i njihove usporedivosti. ESB je također predložio da se u pregled uključe odredbe za sve spomenute standarde o kojima se unutar BCBS-a još raspravljalo u trenutku objave Mišljenja.

Što se tiče okvira za upravljanja krizama, ESB je podupro predloženo uvođenje usklađene kategorije nepovlaštenog nadređenog duga kako bi se olakšala usklađenost s budućim zahtjevima TLAC-a i zahtjeva MREL. Međutim, ESB je istaknuo potrebu dodatnih reformi radi daljnjeg usklađivanja hijerarhije potraživanja vjerovnika u postupcima u slučaju insolventnosti banaka, osobito uvođenja općeg davanja prednosti deponentima.

ESB je pozdravio provedbu standarda o TLAC-u putem zahtjeva MREL. No, što se tiče kalibriranja MREL-a, ESB je preporučio da se sanacijskom tijelu omogući određivanje sigurnosne granice povećanjem iznosa dokapitalizacije u skladu s MREL-om. Time bi se osiguralo da subjekti koji nastanu sanacijom imaju dostatna sredstva za pokriće dodatnih neočekivanih gubitaka i troškova u razdoblju poslije sanacije. Predložene upute o MREL-u nakon toga bi trebalo ukinuti jer bi komplicirale okvir bez ostvarenja jasnih prednosti. ESB je podupro prijedlog za odgodu primjene ograničenja najvećeg raspodjeljivog iznosa u slučajevima kada institucije ne ispunjavaju zahtjeve za kombinirani zaštitni sloj zbog nemogućnosti zamjene obveza koje više ne ispunjavaju kriterije prihvatljivosti ili dospijeća u skladu s MREL-om. Međutim, ESB je preporučio da odgoda traje 12 mjeseci umjesto šest, koliko je predložila Europska komisija.

ESB je također preporučio da njegove ovlasti za ranu intervenciju treba ugraditi izravno u Uredbu o jedinstvenom sanacijskom mehanizmu kako bi se olakšala njihova dosljedna primjena. Naposljetku, ESB je preporučio da se iz BRRD-a uklone mjere rane intervencije koje su već dostupna na temelju CRD-a IV i Uredbe o SSM-u.

3.2.3. Doprinos radu Odbora za financijsku stabilnost

Nadzor banaka ESB-a u 2017. je aktivno pridonosio radu Odbora za financijsku stabilnost, osobito u područjima nadzorne i regulatorne suradnje, provedbe standarda kao i sanacije. Nadzor banaka ESB-a također je sudjelovao na sastancima europske regionalne savjetodavne skupine Odbora za financijsku stabilnost.

Odbor za financijsku stabilnost odnedavno je svoj naglasak preusmjerio s osmišljavanja na praćenje provedbe politike i na ocjenjivanje učinaka reformi

⁵⁷ Taj je prijedlog Europska komisija dala u sklopu šireg preispitivanja bonitetnog okvira za investicijska društva. Prema tom prijedlogu, sistemski važna investicijska društva (tj. ona čija imovina prelazi 30 mlrd. EUR) podlijegala bi istim pravilima i nadzoru kao i banke u EU-u.

financijskog sektora. S tim u vezi nadzor banaka ESB-a i dalje će pridonositi radu Odbora te će isticati pozitivne učinke financijske stabilnosti i dobrog funkcioniranja bankarskih sektora na gospodarski rast. Nadzor banaka ESB-a također će pridonijeti područjima rada na drugim važnim temama kao što su sanacija i upravljanje krizama, upravljački okviri, naknade i financijske tehnologije.

4. Odobrenja, postupci provođenja i izricanja sankcija

4.1. Kretanja u više značajnih institucija i u području zajedničkih postupaka

4.1.1. Broj značajnih institucija

Godišnja procjena, u skladu s [Okvirnom uredbom o SSM-u](#), o tome ispunjava li banka ili bankovna grupa bilo koji od kriterija značajnosti⁵⁸ provedena je u listopadu 2017. Zbog rezultata te procjene kao i promjene strukture grupa i drugih zbivanja u vezi s pet bankovnih grupa broj značajnih institucija smanjio se na 119 sa 125, koliko je iznosio početkom godine.

Podružnica banke Barclays Bank PLC u Frankfurtu novoutvrđena je značajna institucija zbog značajnog povećanja veličine te od 1. siječnja 2018. podliježe izravnom nadzoru ESB-a.

Budući da nisu ispunile nijedan od kriterija značajnosti treću kalendarsku godinu zaredom, banke Raiffeisen-Holding Niederösterreich-Wien reg. GmbH i SEB AG prestale su biti značajne te su odgovornosti za nadzor prenesene austrijskom odnosno njemačkom nacionalnom nadležnom tijelu.

Promjene strukture grupa i druga zbivanja⁵⁹ tiču se pripajanja banaka Banco BPI S.A. i Banco Popular Español S.A. od strane drugih značajnih institucija te oduzimanje odobrenja za pružanje bankovnih usluga institucijama Agence Française de Développement (dobrovoljno vraćanje odobrenja), Veneto Banca S.p.A. i Banca Popolare di Vicenza S.p.A.

Popis nadziranih subjekata posuvremenjuje se tijekom cijele godine. Najnoviji popis dostupan je na [mrežnim stranicama ESB-a o nadzoru banaka](#).

⁵⁸ Kriteriji su utvrđeni u članku 6. stavku 4. Uredbe o SSM-u.

⁵⁹ Popis značajnih i manje značajnih institucija objavljen u prosincu 2017. rezultat je (i) odluka o značajnosti dostavljenih nadziranim institucijama prije 5. prosinca 2017. i (ii) drugih promjena i zbivanja u vezi sa strukturom grupa koji su vrijedili prije 1. listopada 2017.

Tablica 3.

Značajne i manje značajne bankovne grupe ili samostalne banke u SSM-u nakon godišnje procjene 2017.

	Ukupna imovina (mild. EUR)	Broj subjekata	
		na konsolidiranoj razini	na pojedinačnoj razini
Značajne institucije	21.171,8	119	869
Manje značajne institucije	4.920,8	2.869	3.163
Ukupno	26.092,6	2.988	4.032

Izvor: ESB

Napomena: Ukupna imovina subjekata uključenih u popis nadziranih subjekata kako je objavljen u prosincu 2017. (s referentnim datumom za strukture grupa 1. listopada 2017. i 5. prosinca 2017. za odluke o značajnosti), referentni datum za ukupnu imovinu je 31. prosinca 2016. (ili najnoviji dostupan datum).

S obzirom na Brexit, ESB pomno prati planove za preseljenje banaka iz Ujedinjene Kraljevine. Cilj je osigurati pravodobno utvrđivanje statusa značajnosti tih banaka i nesmetan prijenos nadzornih odgovornosti s tijela Ujedinjene Kraljevine na ESB ili na nacionalna nadležna tijela za aktivnosti koje se prenose u europodručje.

Sveobuhvatna procjena u 2017.

Budući da nema banaka koje su tek u 2017. ispunile kriterije značajnosti, nisu provedene ni nove sveobuhvatne procjene⁶⁰. Međutim, metodologija pregleda kvalitete imovine posuvremenjena je prilikom priprema za 2018. kako bi se uzeli u obzir uvođenje računovodstvenog standarda MSFI 9 i profili rizika poslovnih modela banaka s naglaskom na investicijske usluge i aktivnosti.

4.1.2. Zajednički postupci za procjene sposobnosti i primjerenosti

U 2017. nacionalna nadležna tijela uputila su nadzoru banaka ESB-a ukupno 3026 postupaka odobrenja, koji su obuhvatili 24 zahtjeva za odobrenje za rad, 41 rješenja o oduzimanju odobrenja za rad, 52 obavijesti o prestanku važenja odobrenja za rad⁶¹, 160 postupaka stjecanja kvalificiranih udjela, 2301 imenovanja u upravne i nadzorne odbore⁶² i 448 postupaka na temelju režima putovnica.

U 2017. Nadzorni odbor i Upravno vijeće odobrili su nacрте odluka u ukupno 1673 postupka odobrenja.⁶³ Osim toga su nacрте odluka u 319 postupaka odobrenja

⁶⁰ Jedina je novoutvrđena značajna institucija u 2017. bila podružnica banke Barclays Bank PLC (osnovane u Ujedinjenoj Kraljevini). Podružnice u europodručju kreditnih institucija iz država članica nesudionica ne podliježu sveobuhvatnoj procjeni na pojedinačnoj osnovi.

⁶¹ Prestanak važenja odobrenja za rad znači da, ako je tako predviđeno nacionalnim pravom, odobrenje za rad prestaje važiti bez službene odluke o tome. To je pravna posljedica koja nastaje čim nastupi neki poseban, dobro definiran događaj, na primjer kada se subjekt izričito odrekne odobrenja za rad ili činjenica da je sama institucija prestala postojati, na primjer zbog spajanja s drugim društvom.

⁶² To uključuje ograničen broj (17) zahtjeva za dodatne direktorske položaje.

⁶³ Tih 1673 postupaka odobrenja uključeno je u 1238 pravnih akata ESB-a. Neki pravni akti obuhvaćaju više od jednog postupka odobrenja (npr. procjene sposobnosti i primjerenosti nekoliko članova upravljačkih tijela iste značajne institucije ili stjecanja kvalificiranih udjela u različitim društvima kćerima na temelju jedne transakcije).

odobrili viši voditelji u sklopu okvira za delegiranje, koji je stupio na snagu u lipnju 2017⁶⁴. Dovođeno je i 70 postupaka odobrenja koji nisu zahtijevali službenu odluku ESB-a, uključujući uglavnom postupke na temelju režima putovnica te postupke zbog prestanka važenja odobrenja za rad.

Tablica 4.

Postupci odobrenja koji su upućeni ESB-u⁶⁵

	2014.	2015.	2016.	2017.
Izdavanje odobrenja za rad	7	37	24	24
Oduzimanje odobrenja za rad ¹	5	26	42	41
Prestanak važenja odobrenja za rad	0	26	178	52
Kvalificirani udjeli	9	134	142	160
Sposobnost i primjerenost	115	2 729	2 544	2 301
Postupci na temelju režima putovnica	34	431	252	448

Izvor: ESB

1) U Godišnjem izvješću ESB-a o nadzornim aktivnostima u 2014. postupci za oduzimanje odobrenja za rad i postupci zbog prestanka važenja odobrenja za rad objavljeni su zajedno. Ti se postupci zbog prestanka važenja sve većeg broja odobrenja za rad od 2015. objavljuju zasebno.

Ukupno je broj zajedničkih postupaka (izdavanje i oduzimanje, prestanak važenja odobrenja za rad i kvalificirani udjeli) ostao prilično postojan u odnosu na prethodnu godinu. Što se tiče odluka o sposobnosti i primjerenosti, broj postupaka smanjio se za 10 % u odnosu na 2016. Uglavnom je to rezultat zakonodavne promjene u Francuskoj, zbog koje neizvršni članovi odbora od studenoga 2016. više nisu prolazili procjenu za ponovno imenovanje. Smanjenje broja postupaka zbog prestanka važenja odobrenja bilo je očekivano jer je velik broj odobrenja za rad u 2016. prestao važiti zbog slučajnog učinka (tj. spajanja grupe povezanih banaka u jedan subjekt). Znatno povećanje broja postupaka na temelju režima putovnica može imati veze s povećanjem postupaka na temelju režima putovnica za banke Ujedinjene Kraljevine (koje žele osnovati podružnicu ili pružati usluge u europodručju), osobito zato što se banke pripremaju za Brexit i zbog provedbe Zakona o reformi bankarstva u Ujedinjenoj Kraljevini koji od banaka zahtijeva da odvoje svoje osnovno bankovno poslovanje sa stanovništvom od investicijskog bankarstva (engl. *ring-fencing*).

Kretanja u zajedničkim postupcima

Većina postupaka za izdavanja odobrenja za rad (približno 80 %) odnosila se na osnivanje manje značajnih institucija. Dva su glavna pokretača za nove zahtjeve

⁶⁴ Ti se postupci odnose na procjenu članova upravnih i nadzornih odbora koji podliježu okviru za delegiranje odobrenom u Odluci (EU) 2017/935 Europske središnje banke od 16. studenoga 2016. o prenošenju ovlasti za donošenje odluka o sposobnosti i primjerenosti te procjeni zahtjeva za sposobnost i primjerenost (ESB/2016/42).

⁶⁵ Budući da je zaključni datum za 2014. bio 15. siječnja 2015., brojevi za 2014. i 2015. djelomice se preklapaju.

banaka u 2017. bila financijskotehnoška poduzeća, koja se koriste digitalnim inovacijama za pružanje usluga klijentima u EU-u, i Brexit, zbog kojeg je u europodručju u drugoj polovici 2017. došlo do povećanja broja zahtjeva za izdavanje odobrenja za pružanje bankovnih usluga. Za 2018. se očekuje nastavak tih kretanja. Na značajne institucije odnosilo se svega oko 20 % postupaka za izdavanje odobrenja za rad, uglavnom u vezi s produljenjem odobrenja za pružanje investicijskih usluga. Jedan postupak za značajnu instituciju ticao se osnivanja novog društva kćeri za usluge mobilnog bankarstva, a još jedan je pokrenut zbog namjere preseljenja postojeće banke u europodručje.

Postupci za oduzimanje odobrenja za rad i prestanak važenja odobrenja za rad u velikoj su mjeri bili posljedica toga što su kreditne institucije dobrovoljno prestale sa svojim bankovnim poslovima ili toga što su banke sudjelovale u spajanju ili restrukturiranju. Samo na značajne institucije koje su se odrekle odobrenja odnosila su se 33 od 41 postupka. Međutim, za ograničen broj oduzetih odobrenja (njih 5) odluke su donesene zato što institucije nisu ispunjavale bonitetne zahtjeve.

Nekoliko postupaka u slučaju stjecanja kvalificiranih udjela odnosilo se na većinske udjele u nadziranim institucijama od strane posebnih stjecatelja⁶⁶, pri čemu su ta stjecanja imala posebna obilježja povezana sa složenim korporativnim strukturama, mogućim kratkoročnim investicijskim razdobljima ili upotrebom financiranja uz financijsku polugu. U 2017. među značajnim su institucijama zamijećene tek ograničene aktivnosti prekogranične konsolidacije bankarskog sektora. Prema broju, većina se postupaka u slučaju stjecanja kvalificiranih udjela upućenih ESB-u u 2017. odnosila na unutarnju reorganizaciju dioničarske strukture nadziranih institucija. Takvom se reorganizacijom uglavnom pojednostavnjuje struktura grupe i/ili ostvaruju uštede troškova, ali razlog za nju može biti i optimizacija poreza.

Kretanja procjena sposobnosti i primjerenosti

Približno dvije trećine postupaka procjene sposobnosti i primjerenosti odnosile su se na neizvršne članove upravljačkog tijela, a preostala trećina na izvršne članove upravljačkog tijela. Broj procjena nositelja ključnih funkcija zanemariv je jer, s jedne strane, te procjene ne predviđaju sve države članice u svom nacionalnom pravu i, s druge strane, nositelji ključnih funkcija imenuju se rjeđe od članova odbora⁶⁷. Za oko petinu slučajeva trebalo je rješavati određena pitanja, dok je u mnogim slučajevima ESB odredio rješavanje tih pitanja kao uvjet, obvezu ili preporuku, na primjer u vezi s iskustvom i mogućnosti posvećivanja dovoljno vremena kandidata.

⁶⁶ „Posebnim stjecateljima” svojstvena je visoka razina složenosti ili nedostatak transparentnosti (npr. fondovi rizičnoga kapitala, državni fondovi).

⁶⁷ Nositelji ključnih funkcija zaposlenici su koji nisu članovi upravljačkog tijela, ali imaju znatan utjecaj na usmjerenje institucija pod sveukupnom odgovornošću upravljačkog tijela, npr. službenici za kreditni rizik, službenici za usklađenost itd. U 2017. je 12 država europodručja omogućilo procjenu nositelja ključnih funkcija prema svojem nacionalnom pravu.

Utvrđivanje stajališta politike

Nadzor banaka ESB-a i u 2017. je utvrđivao stajališta politike te osiguravao njihovu dosljednu provedbu u suradnji s nacionalnim nadležnim tijelima i EBA-om. Cilj je postići zajedničke nadzorne prakse i pojednostavniti postupke odobrenja.

U svibnju 2017. objavljen je [Vodič o procjenama sposobnosti i primjerenosti](#). Tim se vodičem povećava transparentnost politika, praksi i postupaka koje ESB primjenjuje za procjenjivanje prikladnosti članova upravljačkih tijela značajnih institucija. Te su procjene važne jer je nepravilno funkcioniranje upravljačkih tijela često uzrok kasnijih slabosti i rizika u bankama. Iako će vodič pridonijeti usklađenijoj provedbi procjena, vjerojatno će i dalje biti neusklađenosti zbog primjene nacionalnih prava, uključujući nejednako prenošenje i, u nekim slučajevima, samo djelomično prenošenje samog CRD-a IV u različitim državama. Stoga bi ESB želio veću konvergenciju u tom području kako bi načela ugrađena u CRD IV i dopunjena novom politikom ESB-a bila potpuno učinkovita (vidi Okvir 3.).

Izrađene su politike za procjenu različitih kriterija za kvalificirane udjele.

Dovršen je rad na prvom nizu stajališta politike u vezi s opsegom zahtjeva za odobrenja za rad i postupovnim pitanjima koja se tiču izdavanja odobrenja, a dobro napreduje i rad na drugoj seriji koja se bavi procjenom kriterija za izdavanje odobrenja. Također je dovršeno stajalište politike o procjeni zahtjeva financijskotehnoških poduzeća za izdavanje odobrenja za pružanje bankovnih usluga. Nakon dovršetka stajališta politike objavljena su dva vodiča u svrhu savjetovanja. U tim vodičima određuju se kriteriji koji se upotrebljavaju u procjeni zahtjeva za odobrenje za rad kreditnih institucija odnosno financijskotehnoških kreditnih institucija. Konačna objava vodiča planira se za početak 2018.

4.2. Izvješćivanje o kršenjima propisa, postupcima provedbe i postupcima izricanja sankcija

4.2.1. Provedba i izricanje sankcija

Prema Uredbi o SSM-u i Okvirnoj uredbi o SSM-u, raspodjela ovlasti između ESB-a i nacionalnih nadležnih tijela za provedbu pravila o nadzoru i izricanje sankcija prema kreditnim institucijama ovisi o prirodi navodnog kršenja, odgovornoj osobi i mjeri koju je potrebno donijeti (vidi [Godišnje izvješće ESB-a o nadzornim aktivnostima u 2014.](#)).

Radi veće učinkovitosti i dosljednosti ESB je u 2017. poboljšao svoje postupke za provedbu pravila o nadzoru i za izricanje sankcija, između ostalog, izradom i uvođenjem novih informacijskih alata.

ESB je pokrenuo deset postupaka izricanja sankcija u 2017. Uzimajući u obzir 35 postupaka koji su bili u tijeku krajem 2016., ESB je rješavao 45 postupaka u 2017.,

U 2017. je ESB rješavao 45 postupaka provedbe propisa i izricanja sankcija.

od kojih su 44 bila povezana s izricanjem sankcija i jedan s mjerama provedbe (vidi **Tablicu 5.**).

Tablica 5.

ESB-ovi postupci provedbe pravila o nadzoru i izricanja sankcija u 2017.

	Postupci izricanja sankcija	Postupci provedbe pravila o nadzoru	Ukupno
Postupci u tijeku na kraju 2016.	34	1	35
Postupci koji su započeli tijekom 2017.	10	–	10
Postupci koji su se rješavali tijekom 2017.	44	1	45
Od toga donesene odluke ESB-a ¹	4	–	4
Od toga ESB-ovi zahtjevi upućeni nacionalnim nadležnim tijelima da započnu postupak	7	–	7
Od toga završeno	9	1	10
Od toga postupci u tijeku na kraju 2017.	24	–	24

Izvor: ESB

1) Dva su postupka obuhvaćena istom odlukom ESB-a.

ESB je odredio pet kazni u iznosu od 15,3 mil. EUR u 2017. te je poboljšao svoje postupke provedbe i izricanja sankcija.

Od 44 postupaka izricanja sankcija koji su se rješavali u 2017. na sumnju u kršenja izravno primjenjivog prava EU-a (uključujući odluke i uredbe ESB-a) odnosilo se 28 postupaka. Ti su se predmeti ticali 26 značajnih institucija, a odnosili su se na područja regulatornog kapitala, izvješćivanja, javne objave, likvidnosti i velikih izloženosti. U 2017. je ESB donio tri odluke o sankcijama te izrekao pet kazni ukupnog iznosa od 15,3 mil. EUR. Kazne su izrečene trima nadziranima subjektima za kršenja u područjima likvidnosti (2), izvješćivanja i javne objave (1), velikih izloženosti (1) i regulatornoga kapitala (1). Devet postupaka zaključeno je u 2017. uglavnom zbog neznačajnosti kršenja na koja se sumnjalo ili nepostojanja pravne osnove za izricanje sankcija.

Nakon što je ESB poslao zahtjev za pokretanje postupaka, nacionalna su nadležna tijela, ocijenivši predmete u skladu s nacionalnim pravom, odredila 28 kazni ukupnog iznosa od 5,1 mil. EUR.

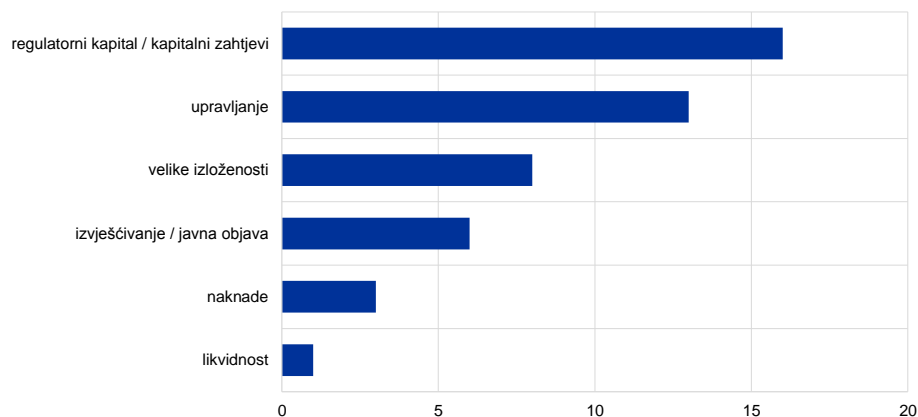
Preostalih 16 od 44 postupaka izricanja sankcija koji su se rješavali u 2017. odnose se na sumnju u kršenje nacionalnog prava kojim se prenose odredbe direktive CRD IV i tiču se značajnih institucija ili fizičkih osoba. Ti postupci uključuju sumnju u kršenja u pogledu upravljanja (uključujući mehanizme unutarnje kontrole), funkcija upravljačkog tijela i naknada. U 2017. je ESB uputio sedam zahtjeva nacionalnim nadležnim tijelima za pokretanje postupaka sankcioniranja u njihovoj nacionalnoj nadležnosti. Nakon što je ESB poslao zahtjeve, nacionalna su nadležna tijela, ocijenivši predmete u skladu s nacionalnim pravom, donijela tri odluke o izricanju sankcija te odredila 28 kazni ukupnog iznosa od 5,1 mil. EUR.

Postupak provedbe pravila o nadzoru riješen u 2017. ticao se nepostupanja u skladu s nadzornom odlukom ESB-a. Zaključen je u 2017. jer je nadzirani subjekt postupio u skladu s tom odlukom.

Potpuna raščlamba sumnji u kršenje koje podliježu postupcima provedbe propisa i izricanja sankcija, prema području, i koje je ESB rješavao u 2017. prikazana je na **Grafikonu 8.**

Grafikon 8.

Sumnje u kršenje koje podliježu postupcima provedbe propisa i izricanja sankcija uglavnom se odnose na regulatorni kapital i kapitalne zahtjeve.



Izvor: ESB

Ako ESB ima razlog za sumnju da je počinjeno kazneno djelo, od odgovarajućeg nacionalnog nadležnog tijela zahtijeva da predmet uputi odgovarajućim tijelima radi istrage i mogućeg kaznenog progona, u skladu s nacionalnim pravom. Pet takvih zahtjeva dostavljeno je odgovarajućim nacionalnim nadležnim tijelima u 2017.

4.2.2. Iskustvo u izvješćivanju o kršenjima u skladu s člankom 23. Uredbe o SSM-u

ESB je dužan osigurati uspostavu djelotvornih mehanizama koji omogućuju svakoj osobi da prijavi kršenje mjerodavnog prava EU-a (postupak koji se obično naziva „zviždanje“.) Stoga je ESB uspostavio mehanizam za izvješćivanje o kršenjima koji obuhvaća [unaprijed strukturiranu mrežnu platformu](#), kojoj se može pristupiti putem mrežnih stranica ESB-a o nadzoru banaka.

U 2017. je ESB primio 89 izvješća o kršenjima.

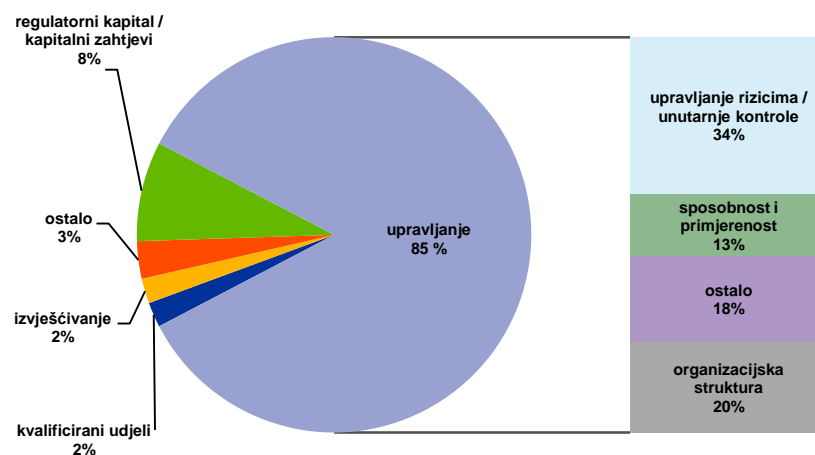
U 2017. je ESB primio 89 izvješća o kršenjima, što je blizu broja izvješća primljenih u 2016. Od toga se 61 izvješće odnosilo na navodna kršenja mjerodavnog prava EU-a, za 56 izvješća smatralo se da spadaju u djelokrug nadzornih zadaća ESB-a, a pet ih je bilo u djelokrugu nadzornih zadaća nacionalnih nadležnih tijela. Preostalih 28 izvješća o kršenjima uglavnom su se odnosila na nacionalna pitanja koja nisu povezana s bonitetnim zahtjevima i stoga su bila izvan djelokruga mehanizma za izvješćivanje o kršenjima (npr. zaštita potrošača).

Kao i prethodne godine, među najčešćim navodnim kršenjima bila su pitanja povezana s upravljanjem (85 %) te s neodgovarajućim izračunom regulatornoga kapitala i kapitalnih zahtjeva (8 %). Potpuna raščlamba prikazana je u [Grafikonu 9](#). Pitanja povezana s upravljanjem uglavnom su se odnosila na upravljanje rizicima i

unutarnje kontrole, zahtjeve za sposobnost i primjerenost te organizacijsku strukturu⁶⁸.

Grafikon 9.

Navodna kršenja prijavljena u mehanizmu za izvješćivanje o kršenjima uglavnom se tiču pitanja povezanih s upravljanjem



Izvor: ESB

Glavne istražne radnje provedene u 2017. u vezi s primljenim izvješćima o kršenjima bile su:

- unutarnja procjena na temelju postojeće dokumentacije (47 % slučajeva)
- zahtjevi nadziranom subjektu za unutarnju istragu/reviziju ili dokumente/pojašnjenja (42 % slučajeva)
- nadzori na licu mjesta (11 % slučajeva).

⁶⁸ „Upravljanje rizicima i unutarnje kontrole” obuhvaća mehanizme ili postupke koje neki subjekt treba uspostaviti za primjereno utvrđivanje rizika, upravljanje rizicima te izvješćivanje o rizicima kojima je izložen ili bi mogao biti izložen. „Organizacijska struktura” odnosi se na dobro utvrđene, transparentne i dosljedne linije odgovornosti koje institucija ima.

5. Organizacijski ustroj: Nadzor banaka ESB-a

5.1. Ispunjavanje zahtjeva povezanih s odgovornošću

Nadzor banaka ESB-a i dalje je blisko surađivao s Europskim parlamentom i Vijećem EU-a.

Godišnje izvješće izrađeno je kao jedan od glavnih kanala odgovornosti nadzora banaka ESB-a u skladu s Uredbom o SSM-u. Uredbom je propisano da nadzorne zadaće ESB-u trebaju podlijetati odgovarajućim zahtjevima za transparentnošću i odgovornošću. Održavanje i jačanje **okvira odgovornosti** koji je detaljno opisan u međuinstitucijskom sporazumu između Europskog parlamenta i ESB-a i u memorandumu o razumijevanju između Vijeća EU-a i ESB-a i u 2017. je bilo među prioritetima ESB-a.

Što se tiče suradnje s **Europskim parlamentom** u 2017., predsjednica Nadzornog odbora govorila je pred parlamentarnim Odborom za ekonomsku i monetarnu politiku i predstavila Godišnje izvješće ESB-a o nadzornim aktivnostima u 2016. (**23. ožujka**), a sudjelovala je i u dvama redovnim javnim saslušanjima (**19. lipnja** i **9. studenoga**). Također je sudjelovala na javnom saslušanju o zakonodavnom paketu o smanjenju rizika u bankarskom sektoru (**25. travnja**) i u tri *ad hoc* razmjene mišljenja sa zastupnicima u Europskom parlamentu (23. ožujka, 19. lipnja i 9. studenoga). Među glavnim temama rasprava bile su mjere za smanjenje neprihodonosnih kredita, prvi slučajevi sanacije i likvidacije značajnih institucija i zakonodavni predmeti iz područja nadzora banaka, uključujući dovršetak bankovne unije. Nadalje, potpredsjednica Nadzornog odbora sudjelovala je na zajedničkom sastanku Odbora za ekonomsku i monetarnu politiku i Odbora za kontrolu proračuna Europskog parlamenta u vezi s Posebnim izvješćem Europskog revizorskog suda o jedinstvenom nadzornom mehanizmu (13. veljače).

ESB je objavio 41 odgovor na pitanja zastupnika Europskog parlamenta o nadzoru.

Tijekom 2017. ESB je na svojim mrežnim stranicama objavio 41 odgovor na pitanja zastupnika Europskog parlamenta o nadzoru. Dopisi su se, između ostalog, dotaknuli pravnog okvira za nadzor banaka kao i politika ESB-a o širokom rasponu nadzornih tema, kao što su slučajevi sanacije i likvidacije značajnih institucija, nadzorni pristup ESB-a prema značajnim i manje značajnim institucijama, njegove politike u vezi s neprihodonosnim kreditima i suradnja s nacionalnim tijelima.

Osim toga, u skladu s međuinstitucijskim sporazumom, ESB je Europskom parlamentu sustavno dostavljao zapisnike o raspravama sa sastanaka Nadzornog odbora.

Kada je riječ o suradnji s **Vijećem EU-a** u 2017., predsjednica i potpredsjednica Nadzornog odbora sudjelovale su na šest sastanaka Euroskupine: 7. travnja predsjednica je predstavila Godišnje izvješće ESB-a o nadzornim aktivnostima u 2016., a 6. studenoga prisustvovala je još jednoj redovitoj razmjeni mišljenja o provedbi nadzornih zadaća ESB-a. Nadzor banaka ESB-a sudjelovao je i na drugim sastancima Euroskupine 26. siječnja, 15. lipnja, 11. srpnja i 4. prosinca. Nadalje, predsjednica Nadzornog odbora sudjelovala je u raspravi na neformalnom sastanku

Vijeća ECOFIN 7. travnja. Teme koje su zanimale ministre financija u velikoj su se mjeri preklapale s onima o kojima se raspravljalo u Europskom parlamentu.

U sklopu izvještajnih zahtjeva u skladu s Uredbom o SSM-u, predstavnici ESB-a uključeni u nadzor banaka sudjelovali su u razmjenama mišljenja s nacionalnim parlamentima. Osim toga, ESB je na svojim mrežnim stranicama objavio dva odgovora na pitanja članova nacionalnih parlamenata.

5.2. Preispitivanja i revizija rada SSM-a

Europski revizorski sud kao i Europska komisija proveli su dubinska preispitivanja rada nadzora banaka ESB-a.

Nadzor banaka ESB-a podliježe opsežnim preispitivanjima od strane različitih institucija i tijela EU-a kao što su Europska komisija i Europski revizorski sud.

U sklopu prve revizije „operativne učinkovitosti upravljanja ESB-om” provedene u skladu s člankom 20. stavkom 7. Uredbe o SSM-u, u studenome 2016. **Europski revizorski sud** objavio je tematsko izvješće pod nazivom „Jedinstveni nadzorni mehanizam – dobar početak, ali potrebna su daljnja poboljšanja”. Kao odgovor, u 2017. nadzor banaka ESB-a proveo je daljnje aktivnosti u vezi s preporukama izvješća, između ostalog:

- pojednostavnjenjem postupka donošenja nadzornih odluka
- jačanjem nazočnosti ESB-a i, općenitije, zaposlenika nematičnih nacionalnih nadležnih tijela odnosno nacionalnih nadležnih tijela domaćina u nazorima na licu mjesta
- poboljšanjem informacijskog sustava za nadzor
- dodjelom dodatnih resursa funkciji unutarnje revizije ESB-a.

ESB je posvetio znatne resurse drugoj reviziji nadzora banaka ESB-a od strane Europskog revizorskog suda koja se usredotočila na upravljanja krizama. Izvješće o toj reviziji objavljeno je 16. siječnja 2018.⁶⁹

U skladu s člankom 32. Uredbe o SSM-u, **Europska komisija** 11. listopada 2017. objavila je rezultate preispitivanja SSM-a u obliku izvješća⁷⁰ i popratnog radnog dokumenta⁷¹. Odgovarajući na približno 130 pitanja i organizirajući dvije radionice za zaposlenike, ESB je blisko surađivao s Europskom komisijom u postupku prijave izvješća.

U izvješću Europske komisije napominje se da se učinkovitost nadzora banaka u europodručju poboljšala, a da objedinjeni nadzor kreditnih institucija donosi jasne koristi u smislu jednakih uvjeta i povjerenja. U izvješću se osobito naglašavaju „silni

⁶⁹ Za dodatne informacije vidi odjeljak 2.1.5. o reviziji upravljanja krizama koje je proveo Europski revizorski sud.

⁷⁰ Vidi [Izvješće Komisije o zajedničkom nadzornom mehanizmu uspostavljenom na temelju Uredbe \(EU\) br. 1024/2013.](#)

⁷¹ Vidi dokument Europske komisije [Staff Working Document accompanying the Report on the Single Supervisory Mechanism established pursuant to Regulation \(EU\) No 1024/2013.](#)

napori” SSM-a u daljnjem usklađivanju i povećanju kvalitete nadzora u osnovnim područjima kao što su SREP, nadzor internih modela, procjena sposobnosti i primjerenosti, zajednički postupci i nadzorni kolegiji. Također se pozdravlja konstruktivan pristup nadzora banaka ESB-a preporukama koje proizlaze iz preispitivanja (npr. od strane Europskog revizorskog suda i MMF-a), njegova uspješna suradnja s drugim tijelima EU-a i međunarodnim tijelima kao i prenošenje ovlasti za donošenje odluka u vezi s nadzorom, što bi trebalo dovesti do znatnih poboljšanja učinkovitosti donošenja nadzornih odluka ESB-a. Europska komisija također je dala više primjedbi i preporuka o funkcioniranju SSM-a, na primjer o zaštitnim mehanizmima za zajedničke službe ESB-a, o transparentnosti i razmjernosti naknada za nadzor. U izvješću se zaključuje da u ovoj fazi nisu potrebne promjene Uredbe o SSM-u.

5.3. Odlučivanje

5.3.1. Nadzorni odbor i Upravljački odbor

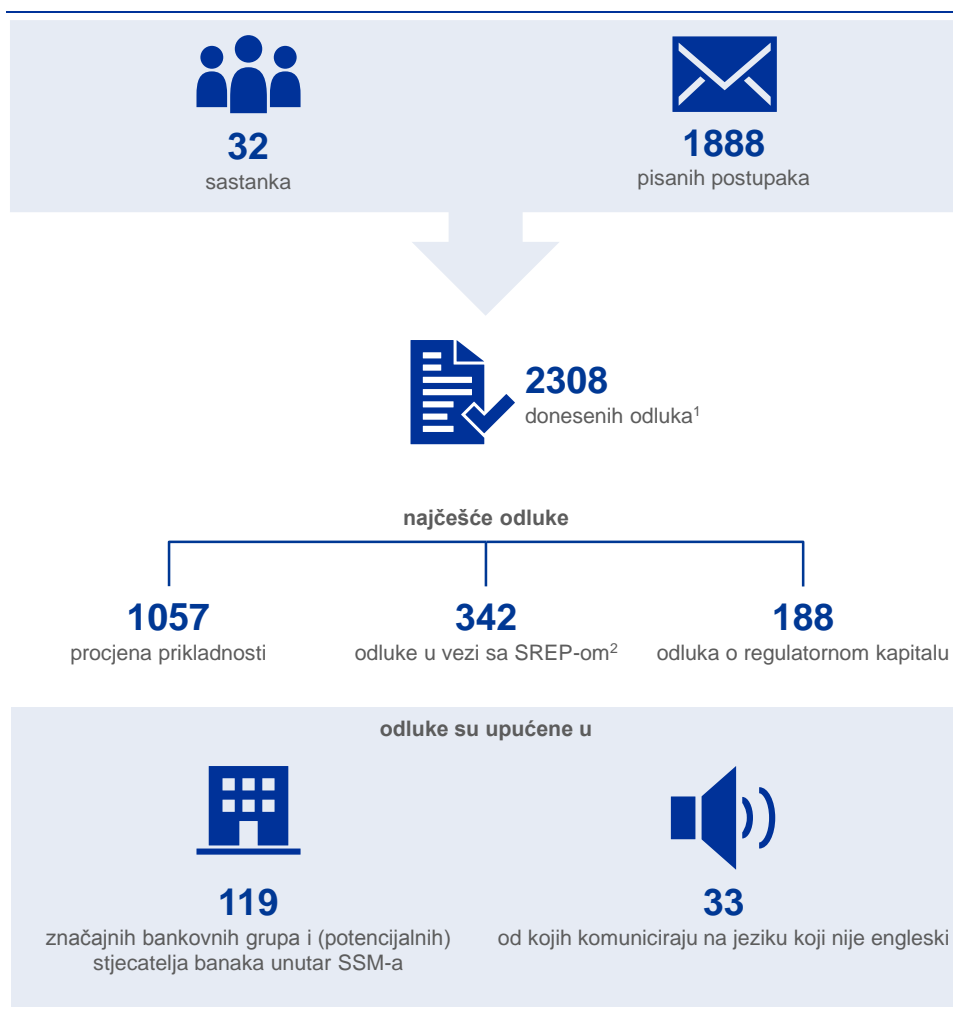
Nadzorni odbor održao je u 2017. ukupno 32 sastanka. Od toga su 22 sastanka održana u Frankfurtu na Majni, a devet sastanaka održano je telekonferencijom. Jedan je sastanak održan u Helsinkiju na poziv finskog financijskog nadzornog tijela Finanssivalvonta. Nadzorni je odbor u 2017. većinu odluka donio pisanim postupkom⁷².

Brojne su se odluke ticale pojedinačnih banaka (vidi **Sliku 6.**) i donesene su postupkom neisticanja prigovora. U tom postupku, koji se sastoji od dvije faze, nacrti pojedinačnih odluka prvo se podnose na odobrenje Nadzornom odboru. Konačni nacrti odluka potom se šalju Upravnom vijeću, koje ih donosi u skladu s postupkom neisticanja prigovora. Od 119 bankovnih grupa⁷³ koje je ESB izravno nadzirao u 2017., njih 33 zatražile su u 2017. da im ESB ne dostavi službene odluke na engleskom jeziku nego na nekom drugom službenom jeziku EU-a.

⁷² U skladu s člankom 6. stavkom 7. [poslovnika Nadzornog odbora](#), odluke se mogu donositi i pisanim postupkom, osim ako se tomu protivi najmanje troje članova Nadzornog odbora s pravom glasa. U tom slučaju ta se točka stavlja na dnevni red sljedećeg sastanka Nadzornog odbora. U pisanom postupku Nadzornom odboru u pravilu je potrebno najmanje pet radnih dana za razmatranje.

⁷³ Broj značajnih institucija na dan 5. prosinca 2017. Popis nadziranih subjekata redovito se posuvremenjuje i objavljuje na [mrežnim stranicama ESB-a o nadzoru banaka](#).

Slika 6.
Odluke Nadzornog odbora u 2017.



1) Brojevi na ovoj slici odnose se na pojedinačne odluke o nadzoru koje su upućene nadziranim subjektima ili njihovim potencijalnim stjecateljima te naputke nacionalnim nadležnim tijelima o značajnim ili manje značajnim institucijama. Jedna odluka može sadržavati nekoliko nadzornih odobrenja. Nadzorni odbor donio je odluke i o više horizontalnih pitanja (npr. o zajedničkim metodologijama) i institucijskih pitanja.
2) uključujući odluke u vezi s kratkoročnim aktivnostima u sklopu SREP-a za 2017. kao i 2018.

Osim odluka koje se odnose na pojedinačne banke, Nadzorni odbor donio je odluke o nekoliko horizontalnih pitanja, u prvom redu o primjeni zajedničkih metodologija i okvira u određenim područjima nadzora. Neke od tih odluka sastavile su privremene strukture koje je zadužio Nadzorni odbor, a koje se sastoje od predstavnika višeg vodstva iz ESB-a i nacionalnih nadležnih tijela. Te su skupine obavile pripremne radnje u vezi s testiranjem na stres, metodologijom SREP-a, prekograničnim nadzorima na licu mjesta, visokim razinama neprihodonosnih kredita i pojednostavnjenjem postupaka SSM-a.

Nadzorni odbor



Prvi red (slijeva nadesno): Stelios Georgakis (zamjena za Yiangosa Demetrioua), Anneli Tuominen, Vita Pilsuna (zamjena za Zoju Razmusu), Elisa Ferreira, Andreas Dombret, Danièle Nouy, Sabine Lautenschläger, Claude Simon, Pentti Hakkarainen, Ray Vella (za Malteško tijelo nadležno za financijske usluge) Oliver Bonello

Drugi red (slijeva nadesno): Ilias Plaskovitis, Renata Bagdonienė (zamjena za Vytautasa Valvonisa), Mervi Toivanen, Fabio Panetta, Helmut Ettl, Vladimír Dvořáček, Norbert Goffinet, Tom Dechaene, Denis Beau, Matej Krumberger (zamjena za Primoža Dolencu)

Treći red (slijeva nadesno) Nora Dambure (zamjena za Pētersa Putniņa), Madis Müller, Kilvar Kessler, Matthias Güldner (zamjena za Felixa Hufelda), Ed Sibley, Ignazio Angeloni, Andreas Ittner, Javier Alonso, Jan Sijbrand

Predsjednica	Danièle Nouy
Potpredsjednica	Sabine Lautenschläger
Predstavnici ESB-a	Ignazio Angeloni Julie Dickson (do 31. srpnja 2017.) Pentti Hakkarainen (od 1. veljače 2017.)
Belgija	Mathias Dewatripont (Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique) (do 17. svibnja 2017.) Tom Dechaene (Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique) (od 18. svibnja 2017.)
Njemačka	Felix Hufeld (Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht) Andreas Dombret (Deutsche Bundesbank)
Estonija	Kilvar Kessler (Finantsinspeksioon) Madis Müller (Eesti Pank)
Irska	Ed Sibley (Central Bank of Ireland / Banc Ceannais na hÉireann)
Grčka	Ilias Plaskovitis (Bank of Greece)
Španjolska	Javier Alonso (Banco de España)
Francuska	Robert Ophèle (Banque de France) (do 2. kolovoza 2017.) Denis Beau (Banque de France) (od 3. kolovoza 2017.)
Italija	Fabio Panetta (Banca d'Italia)
Cipar	Yiangos Demetriou (Central Bank of Cyprus)
Latvija	Pēters Putniņš (Finanšu un kapitāla tirgus komisija) Zoja Razmusa (Latvijas Banka)
Litva	Vytautas Valvonis (Lietuvos bankas)
Luksemburg	Claude Simon (Commission de Surveillance du Secteur Financier) Norbert Goffinet (Banque centrale du Luxembourg)
Malta	Karol Gabarretta (Malta Financial Services Authority) (do 18. siječnja 2018.) Alexander Demarco (Bank Ċentrali ta' Malta / Central Bank of Malta) (do 8. kolovoza 2017.) Oliver Bonello (Bank Ċentrali ta' Malta / Central Bank of Malta) (od 9. kolovoza 2017.)

Nizozemska	Jan Sijbrand (De Nederlandsche Bank)
Austrija	Helmut Ettl (Finanzmarktaufsicht) Andreas Ittner (Oesterreichische Nationalbank)
Portugal	Elisa Ferreira (Banco de Portugal)
Slovenija	Marko Bošnjak (Banka Slovenije) (do 12. ožujka 2017.) Primož Dolenc (Banka Slovenije) (od 13. ožujka 2017.)
Slovačka	Vladimír Dvořáček (Národná banka Slovenska)
Finska	Anneli Tuominen (Finanssivalvonta) Olli Rehn (Suomen Pankki – Finlands Bank) (do 4. lipnja 2017.) Jouni Timonen (Suomen Pankki – Finlands Bank) (od 5. lipnja do 14. listopada 2017.) Mervi Toivanen (Suomen Pankki – Finlands Bank) (od 21. studenoga 2017.)

Upravljački odbor u 2017. održao je 18 sastanaka. Od toga je 17 sjednica održano u Frankfurtu na Majni, a jedna je održana u Helsinkiju na poziv finskog financijskog nadzornog tijela Finanssivalvonta. U travnju je provedena uobičajena rotacija petero članova nacionalnih nadležnih tijela koji su imenovani na razdoblje od godinu dana.

Osim toga, Upravljački odbor održao je šest sjednica u proširenom sastavu, tj. uz sudjelovanje viših predstavnika iz svih 19 nacionalnih nadležnih tijela. Dvije od tih sjednica održane su u Frankfurtu na Majni, a četiri telekonferencijom. U središtu pozornosti na tim sjednicama bila je ESB-ova analiza osjetljivosti na kamatni rizik u bankovnoj knjizi – testiranje na stres u 2017.

5.3.2. Pojednostavnjenje procesa odlučivanja

Radi dodatnog pojednostavnjenja svojeg procesa odlučivanja, u 2017. je ESB donio pravni okvir za prenošenje ovlasti za donošenje nadzornih odluka. Taj okvir omogućuje da neke vrste nadzornih odluka umjesto Nadzornog odbora i Upravnog vijeća donosi više vodstvo ESB-a. Novi se okvir primjenjuje na nadzorne odluke rutinske naravi za koje su diskrecijske ovlasti ograničene, uzimajući u obzir značajnost i utjecaj odluka koja se delegiraju. Time se Nadzornom odboru i Upravnom vijeću omogućuje da se usredotoče na složenija pitanja. Donošenjem okvira za delegiranje odluka ESB je riješio i neka pitanja Europskog revizorskog suda⁷⁴, Europske komisije⁷⁵ i MMF-a⁷⁶ o učinkovitosti donošenja nadzornih odluka. Osim toga je Nadzorni odbor osnovao i skupinu za pojednostavnjenja, koja će predvoditi daljnje preispitivanje postupaka unutar SSM-a da bi se osigurala učinkovitost odlučivanja i drugih postupaka.

ESB je odobrio i alternativni postupak procjene sposobnosti i primjerenosti, kojim se omogućuje da pod određenim uvjetima ESB donosi odluke samo na temelju procjena nacionalnih nadležnih tijela.

⁷⁴ Tematsko izvješće Europskog revizorskog suda br. 29/2016., [Jedinstveni nadzorni mehanizam – dobar početak, ali potrebna su daljnja poboljšanja](#).

⁷⁵ Izvješće Komisije Europskom parlamentu i Vijeću o jedinstvenom nadzornom mehanizmu uspostavljenom na temelju Uredbe (EU) br. 1024/2013, objavljeno 11. listopada 2017.

⁷⁶ Izvješće MMF-a o državi, br. 16/196, [Germany: Financial Sector Assessment Program – Detailed Assessment of Observance on the Basel Core Principles for Effective Banking Supervision](#), 29. lipnja 2016.

Okvir za delegiranje

Pravni okvir za delegiranje ovlasti za donošenje odluka temelji se na više pravnih akata, koji su objavljeni u *Službenom listu Europske unije* 1. lipnja 2017⁷⁷.

Općim okvirom za delegiranje⁷⁸ uspostavlja se mogućnost prenošenja ovlasti za donošenje odluka koje su povezane s nadzornim zadaćama. Odlukom o općem okviru, koju je donijelo Upravno vijeće na prijedlog Izvršnog odbora, utvrđuju se institucijski aspekti i to opseg odgovornosti koje se dodjeljuju voditeljima radnih jedinica ESB-a, postupovni zahtjevi za donošenje delegiranih odluka te izvještajni zahtjevi za delegirane odluke. Osim toga, odluke o delegiranju donosi Upravno vijeće u skladu s postupkom o neisticanju prigovora, uz navođenje posebnih kriterija koje treba ispuniti za svaku vrstu delegirane nadzorne odluke. Odluke o delegiranju dopunjavaju se odlukama Izvršnog odbora ESB-a u kojima se imenuju voditelji radnih jedinica ESB-a na koje se prenose ovlasti za donošenje delegiranih odluka (vidi Sliku 7.).

Novi okvir za delegiranje primjenjuje se na dvije vrste nadzornih odluka:

- procjena zahtjeva za sposobnost i primjerenost⁷⁹
- izmjene značaja nadziranih subjekata⁸⁰.

Odluke kojima se imenuju voditelji radnih jedinica na koje se prenose ovlasti za donošenje odluka odobrio je Izvršni odbor⁸¹, a delegirano odlučivanje na snazi je od 21. lipnja 2017.

⁷⁷ Vidi SL L 141, 1. lipnja 2017.

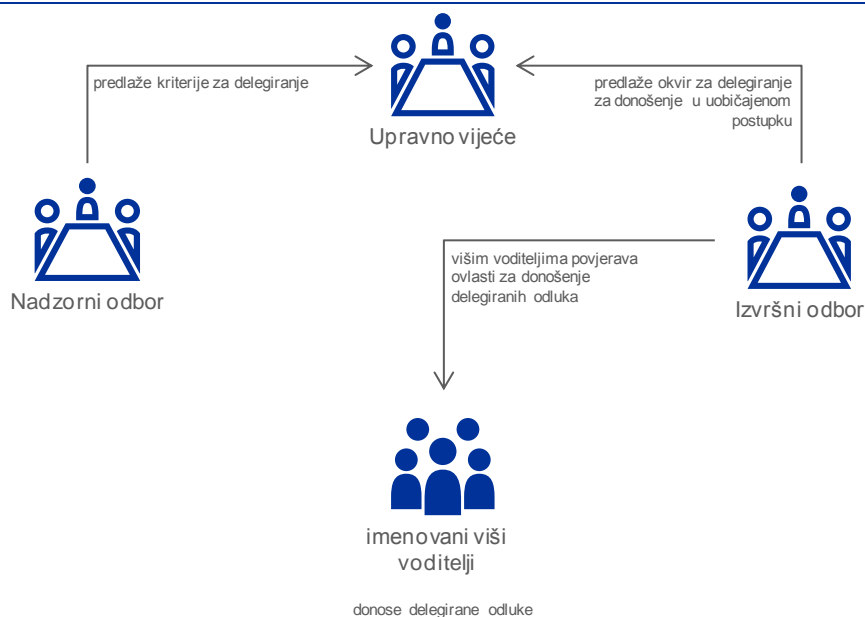
⁷⁸ Opći okvir za prenošenje ovlasti za donošenje odluka za pravne instrumente povezane s nadzornim zadaćama [Odluka ESB/2016/40](#).

⁷⁹ Odluka o prenošenju ovlasti za donošenje odluka o sposobnosti i primjerenosti te procjeni zahtjeva za sposobnost i primjerenost, [Odluka ESB/2016/42](#).

⁸⁰ Odluka o prenošenju odluka o značaju nadziranih subjekata, [Odluka ESB/2016/41](#).

⁸¹ Odluke o imenovanju voditelja radnih jedinica za donošenje delegiranih odluka o sposobnosti i primjerenosti [Odluka ESB/2017/16](#) i voditelja radnih jedinica za donošenje delegiranih odluka o značaju nadziranih subjekata [Odluka ESB/2017/17](#).

Slika 7.
Okvir za delegiranje



Provedba okvira za delegiranje

Kada je riječ o odlukama o sposobnosti i primjerenosti, odluka o tome može li se pokrenuti postupak delegiranja u suštini ovisi o četirima kriterijima:

1. veličina i narav nadziranog subjekta
2. predviđen ishod odluke
3. skup posebnih aspekata procjene sposobnosti i primjerenosti (kao što su pitanja reputacije i upravne mjere povezane s nepostupanjem u skladu s propisima o financijskim uslugama)
4. pravodobna dostava prijedloga od strane relevantnog nacionalnog nadležnog tijela.

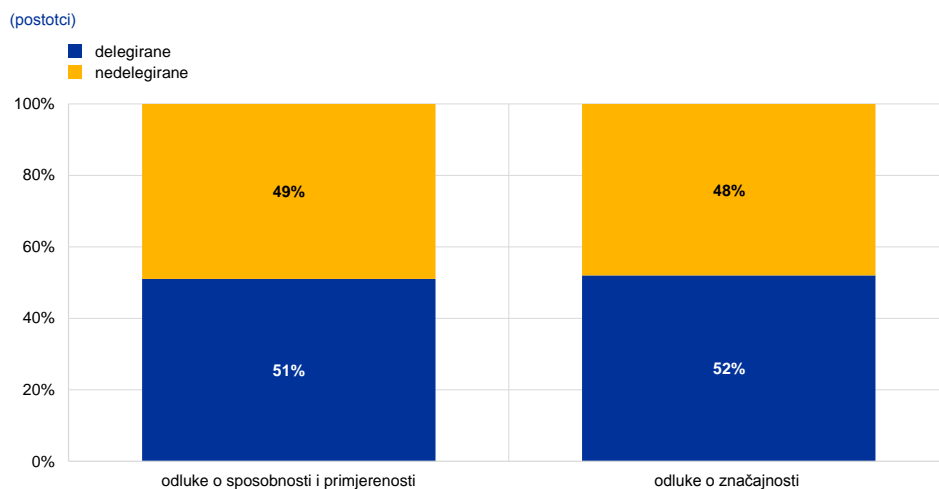
Za sve odluke o sposobnosti i primjerenosti (bile one delegirane ili ne), sama procjena provodi se na temelju kriterija koji proizlaze iz nacionalnih zakona kojima se prenose odredbe CRD-a IV. Pri procjeni sposobnosti i primjerenosti uzima se u obzir i [Vodič ESB-a o procjenama sposobnosti i primjerenosti](#). Od lipnja do prosinca 2017. delegiranjem je doneseno 51 % odluka ESB-a o sposobnosti i primjerenosti (vidi [Grafikon 10.](#)).

Redovito posuževanje [popisa nadziranih subjekata](#) (tj. institucija koje izravno nadzire ESB) zbog promjena značaja nadziranih subjekata učinkovitije je zahvaljujući okviru za delegiranje. Velika većina tih odluka samo uzima u obzir promjene korporativne strukture bankovne grupe. Međutim, radi pravne sigurnosti i

transparentnosti potrebno je imati točan pregled institucija pod izravnim nadzorom ESB-a. Stoga se delegiranim odlukama može izmijeniti ili staviti izvan snage odluka ESB-a kojom su nadzirani subjekt ili nadzirana grupa svrstani u značajne, a one obuhvaćaju većinu promjena unutar strukture grupe i promjene statusa nadziranog subjekta ili grupe iz značajnih u manje značajne (odluka o promjeni statusa subjekata iz manje značajnih u značajne ne može se donijeti delegiranjem). Od lipnja do prosinca 2017. delegiranjem je doneseno 52 % odluka ESB-a o značajnosti (vidi **Grafikon 10.**).

Grafikon 10.

Donošenje odluka delegiranim i nedelegiranim odlučivanjem



Izvor: ESB

Okvir za delegiranje glatko je proveden i tako je uspostavljena primjereni ravnoteža između odluka koje se delegiraju i onih koje se podnose Nadzornom odboru i Upravnom vijeću. Taj „dvotračni” proces odlučivanja, koji obuhvaća delegirano i nedelegirano odlučivanje, omogućuje učinkovitiju upotrebu resursa te pojednostavljuje i ubrzava postupke.

U 2018. se planira proširenje okvira delegiranja na druge vrste nadzornih odluka.

5.3.3. Administrativni odbor za preispitivanja

U 2017. Administrativnom odboru za preispitivanja⁸² upućena su četiri zahtjeva za administrativno preispitivanje nadzornih odluka ESB-a (vidi **Tablicu 6.**).

⁸² Administrativni odbor za preispitivanja sastoji se od petero članova: Jean-Paul Redouin (predsjednik), Concetta Brescia Morra (potpredsjednica), Javier Aristegui Yáñez, André Camilleri i Edgar Meister te dva zamjenika: René Smits i Ivan Šramko.

Tablica 6.**Broj zahtjeva za preispitivanje**

	2017.	2016.	2015.	2014.
Potvrđena odluka ESB-a	4	1	2	2
Izmijenjena odluka ESB-a / bolje obrazloženje	–	2	4	1
Zahtjev neosnovan	–	3	–	–
Povučen zahtjev	–	1	2	1
Mišljenje još nije doneseno	1	1	–	–
Ukupno	5¹	8	8	4

Izvor: ESB

1) Odbor je donio četiri mišljenja, uključujući jedno o zahtjevu za preispitivanje primljenom u prosincu 2016. Jedno mišljenje o zahtjevu za preispitivanje dostavljenom u prosincu 2017. još nije doneseno.

U većini slučajeva u 2017. podnositelji zahtjeva nisu se odlučili na sudsko preispitivanje nakon preispitivanja od strane Administrativnog odbora. Stoga je Odbor i dalje učinkovito pomagao u smanjenju troška i vremena preispitivanja nadzornih odluka za sve uključene strane. Ta „ekonomičnost postupka” bila je jedan od glavnih razloga koji su zakonodavci EU-a utvrdili za osnivanje Odbora⁸³. Postupkom preispitivanja, osobito saslušanjem, povećavaju se mogućnosti dijaloga s nadziranima subjektima.

Teme preispitivanja i važna pitanja

Predmeti koje je preispitao Administrativni odbor za preispitivanja ticali su se nekoliko tema i vrsta nadzornih odluka: korporativnog upravljanja, usklađenosti s nadzornim zahtjevima, oduzimanja odobrenja za rad i administrativnih sankcija.

Kao i prethodnih godina, preispitivanje odluka ESB-a u 2017. uglavnom se odnosilo na pitanja njihove usklađenosti s postupovnim pravilima (npr. uključujući zahtjeve za zakonito postupanje, točno iznošenje činjenica, dovoljno razloga navedenih u obrazloženju i poštovanje načela proporcionalnosti) te na suradnju između ESB-a i nacionalnih nadležnih tijela u pripremi odluka ESB-a. Odbor za preispitivanja smatrao je da što su mjere koje se izriču intruzivnije, to ih je bolje potrebno obrazložiti.

⁸³ Vidi uvodnu izjavu 64. Uredbe o SSM-u.

Uloga Administrativnog odbora za preispitivanja u procesu odlučivanja ESB-a

U svojim presudama u predmetima Landeskreditbank Baden-Württemberg – Förderbank protiv ESB-a i Crédit mutuel Arkéa protiv ESB-a⁸⁴, Opći sud Europske unije istaknuo je ulogu Administrativnog odbora u sklopu procesa odlučivanja ESB-a.

U svojem izvješću o jedinstvenom nadzornom mehanizmu u skladu s člankom 32. Uredbe o SSM-u⁸⁵, Europska komisija napomenula je da su se oni na koje su se odnosile nadzorne odluke aktivno služili Administrativnim odborom te da su njegova mišljenja, po mišljenju ESB-a, uz predmete na koje su se odnosila utjecala i na širu nadzornu praksu ESB-a.

5.4. Zapošljavanje u nadzoru banaka ESB-a

Kako se nadzor banaka ESB-a uspostavljao i njegove su se zadaće razvijale, postalo je jasno da će za više ključnih zadaća trebati i više ljudskih resursa nego što se isprva predviđalo.

Nakon što se broj radnih mjesta u 2016. i 2017. povećavao u skladu s postupnim pristupom, Upravno vijeće odobrilo je zapošljavanje dodatnih 113,5 novih ekvivalenata punog radnog vremena za osnovna poslovna područja nadzora banaka ESB-a u 2017., tako da je broj ekvivalenata punog radnog vremena dosegnuo ukupno 1.028,5. Pri odobravanju novih radnih radnih mjesta uzelo je u obzir tri aspekta:

1. potrebe za novim zaposlenicima prouzročene povećanjem broja zadaća od 2014. (npr. zbog uspostave novog okvira EU-a za upravljanje krizama)
2. potrebu da se nacionalnim nadležnim tijelima pruži dovoljno vremena za ispunjavanje obveza popunjavanja radnih mjesta u zajedničkim nadzornim timovima
3. dobitke povezane s ljudskim resursima koje je ESB utvrdio (npr. sinergije u nadzoru subjekata domaćina koji pripadaju istoj grupi izvan SSM-a).

Odobrena radna mjesta u 2017. uspješno su obuhvatila i potrebe za zaposlenicima za zadaće povezane s SSM-om u zajedničkim službama (npr. opći poslovi, upravljanje ljudskim potencijalima, financije, odnosi s javnošću, pravna služba), u kojima je sada ukupno 422,5 ekvivalenata punog radnog vremena.

U 2017. uspješno su provedene 33 kampanje zapošljavanja radi popunjavanja slobodnih radnih mjesta. U skladu sa standardnim postupkom zapošljavanja ESB-a,

⁸⁴ Predmet T-122/15, Landeskreditbank Baden-Württemberg – Förderbank protiv ESB-a, presuda od 16. svibnja 2017., ECLI:EU:T:2017:337 (odluka o žalbi još nije donesena: Predmet C-450/17 P). Predmeti T-712/15 i T-52/16, Crédit mutuel Arkéa protiv ESB-a, presuda od 13. prosinca 2017., ECLI:EU:T:2017:900.

⁸⁵ COM(2017) 591 final.

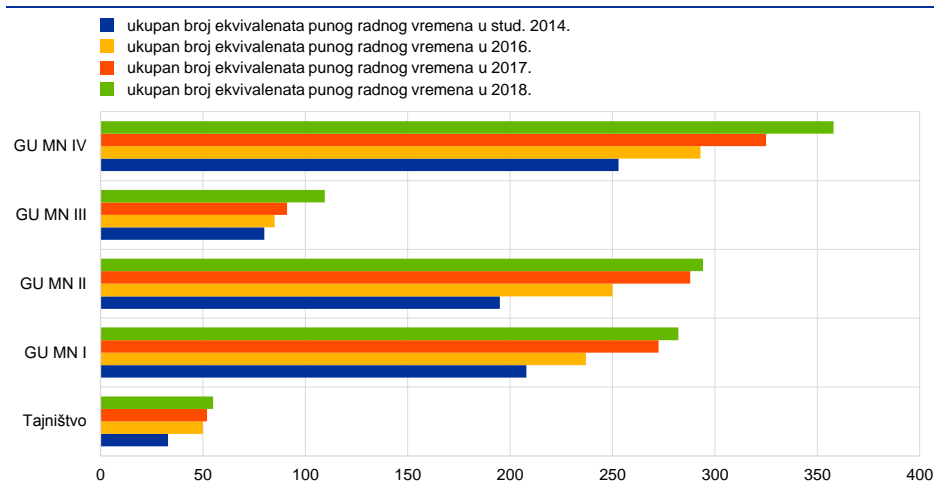
svi su kandidati morali pokazati ne samo zahtijevane stručne sposobnosti, nego i sposobnosti povezane s ponašanjem i, prema potrebi, one povezane s vođenjem.

Kada je riječ o rodnoj raznolikosti, postotak zaposlenica blago se povećao i dosegnuo 40 % ukupnog broja zaposlenih na neodređeno i na određeno vrijeme u osnovnim poslovnim područjima nadzora banaka ESB-a u 2017. Nije bilo promjene udjela zaposlenica na vodećim položajima u odnosu na prethodnu godinu (32 %). Na ostalim položajima taj se udio povećao za 2 postotna boda u odnosu na prethodnu godinu te u 2017. dosegnuo 42 %.

Očekuje se da će zbog Brexita doći do trajnog povećanja značajnih institucija pod izravnim nadzorom ESB-a jer se nekoliko bankovnih grupa planira preseliti u europodručje. Zbog očekivanog dodatnog opterećenja Upravno vijeće odobrilo je povećanje broja radnih mjesta u osnovnim poslovnim područjima nadzora banaka ESB-a za 70,5 ekvivalenata punog radnog vremena za 2018. Također je prihvatilo prijedlog za dodatne ljudske resurse za 2019. i 2020., što će se još razmatrati u skladu sa stvarnim kretanjima. Pristup Upravnog vijeća je da se broj radnih mjesta u razdoblju od 2018. do 2020. povećava postupno kako bi se procjena potreba uskladila sa stvarnim povećanjem opterećenja i eventualnim ponovnim određivanjem internih prioriteta poslije sredine 2018.

Grafikon 11.

Raščlamba odobrenih radnih mjesta (ekvivalent punog radnog vremena) za osnovna područja nadzora banaka ESB-a za razdoblje od 2014. do 2018.



Izvor: ESB

S razvijanjem zadaća i organizacije SSM-a važno je da se razvija i upravljanje ljudskim resursima u cijeloj instituciji. U 2017. su dodatno unaprijeđeni program usavršavanja za SSM i pripravnički program SSM-a radi poticanja veće suradnje s nacionalnim nadležnim tijelima. Nadalje, izrađena je politika rotacije zajedničkih nadzornih timova, a dogovorene su i organizacijske promjene.

Reorganizacija osnovnih područja nadzora banaka ESB-a

U svrhu ponovnog uravnoteženja veličine poslovnih područja nadzora banaka ESB-a i usklađenja strukture s najboljom praksom i dobrim upravljanjem, krajem 2017. dogovorene su organizacijske promjene: odjeli Odobrenja, Provedba i sankcije te Osiguranje kvalitete nadzora trebali su se iz glavne uprave Mikrobotnetni nadzor IV premjestiti u Tajništvo Nadzornog odbora. Ta reorganizacija, provedena u veljači 2018., potaknut će jasniju podjelu odgovornosti i poboljšati upravljanje odvajanjem osiguranja kvalitete i unutarnje kontrole i revizije od horizontalnih osnovnih bonitetnih funkcija.

Program usavršavanja za SSM

Za učinkovitost europskog nadzora banaka važno je da zaposlenici ESB-a kao i nacionalnih nadležnih tijela posjeduju potrebne vještine i da s vremenom mogu razviti svoje sposobnosti. Stvaranje zajedničkog pristupa usavršavanju za nadzornike SSM-a pridonijelo je dosljednijem pristupu nadzoru i zajedničkoj kulturi nadzora. Taj pristup također je omogućio da se iskoriste ekonomija razmjera i upregnu stručna znanja unutar SSM-a.

Od pokretanja programa usavršavanja za SSM u rujnu 2016. ponuđena su 83 tečaja na razini cijelog sustava, odnosno održano je 269 seminara. Oko 41 % tih edukacija organizirala su nacionalna nadležna tijela u skladu s početnim glavnim ciljem uspostave centraliziranog programa edukacije u cijelom sustavu. Tečajeve održane od rujna 2016. do rujna 2017. pohađalo je 2800 sudionika. Oko polovica ih je bilo iz nacionalnih nadležnih tijela (48 %), a druga polovica iz ESB-a (52 %). Popis seminara koji se nude za 2018. poboljššan je obuhvaćanjem seminara koji su posebno namijenjeni zaposlenicima uključenima u nadzore na licu mjesta. Osim toga, tečajevi će se proširiti obuhvaćanjem šire lepeze edukativnih alata kao što su e-učenje i učenje pomoću video materijala.

Pripravnički program SSM-a

Pripravnički program SSM-a uveden je 2016. kao jedinstvena prilika mladim diplomantima da steknu neposredno iskustvo u vezi s nadzorom banaka u ESB-u i jednom ili dvama nacionalnim nadležnim tijelima. Tim se programom pridonosi njegovanju zajedničke kulture nadzora i izgradnji baze talenata za cijeli SSM, stoga je po završetku pripravničkog staža više sudionika zaposleno u ESB-u ili nacionalnim nadležnim tijelima.

Program je blago prilagođen na temelju povratnih informacija prve skupine pripravnika i koordinatora zajedničkih nadzornih timova kako bi sudionicima ponudio više stručnog usavršavanja. Druga skupina od 31 pripravnika za SSM započela je staž u listopadu 2017.

Rotacija unutar SSM-a

Europski nadzor banaka ima politiku rotacije za zaposlenike ESB-a u zajedničkim nadzornim timovima kako bi se spriječio utjecaj nadziranih banaka na nadzor i radi održavanja visokih standarda nadzora. Rotacija članova zajedničkih nadzornih timova se smatra elementom napredovanja u karijeri i mogućnošću da zaposlenici prošire svoja stručna znanja u vezi s nadzorom. U 2016. i 2017. više od 20 koordinatora zajedničkih nadzornih timova preuzelo je odgovornost za nove zajedničke nadzorne timove. Uzimajući u obzir pozitivne ukupne povratne informacije o tom iskustvu, u 2017. je uspostavljen okvir za rotaciju unutar SSM-a za sve članove zajedničkih nadzornih timova. Sada se rotacija provodi na godišnjoj razini i obuhvaća sve zaposlenike koji su u istom zajedničkom nadzornom timu proveli tri do pet godina. Prvi potpuno uspostavljeni krug rotacije proveden je 1. siječnja 2018., kada su 53 zaposlenika prešla u drugi zajednički nadzorni tim.

Pripreme za događaj „Nadzornički susreti”

„Nadzornički susret” – prvi je interni događaj te vrste i opsega organiziran unutar SSM-a.

Događaj pod nazivom „Nadzornički susreti” (engl. *Supervisors Connect*) organizira nadzor banaka ESB-a za zaposlenike nacionalnih nadležnih tijela, nacionalnih središnjih banaka i ESB-a. Prvi će se održati u glavnom uredu ESB-a u Frankfurtu na Majni od 17. do 19. travnja 2018.

Cilj tog događaja, koji će okupiti nadzornike iz cijelog europodručja svake druge godine, daljnje je oblikovanje europske kulture nadzora. Bit će posvećen osobito nadzornicima iz nacionalnih nadležnih tijela koji, premda aktivno sudjeluju u radu povezanom s SSM-om, tek povremeno dolaze u Frankfurt. Kao ciljna publika utvrđene su sljedeće kategorije zaposlenika: koordinatori i potkoordinatori zajedničkih nadzornih timova, članovi mreže višeg vodstva zaduženi za nadzor manje značajnih institucija, predsjednici i viši članovi horizontalnih mreža, zaposlenici na razini stručnjaka zaduženi za pripremu sastanaka Nadzornog odbora (tj. koordinatori unutar SSM-a).

Očekuje se da će od 350 sudionika 75 % biti iz nacionalnih nadležnih tijela i nacionalnih središnjih banaka, a 25 % iz ESB-a.

Za oblikovanje programa događaja ESB je u svibnju 2017. imenovao upravljačku skupinu, koja se sastoji od predstavnika pet nadzornih poslovnih područja i glavne uprave Odnosi s javnošću.

Glavni pečat „Nadzorničkim susretima” dat će sami sudionici. Stoga će mnogi biti i govornici te moderatori rasprava o važnim temama kao što su digitalizacija i rizik za kibersigurnost, utjecaj Brexita i izazovi za profitabilnost banaka.

5.5. Provedba Kodeksa ponašanja

U skladu s člankom 19. stavkom 3. Uredbe o SSM-u, ESB mora imati [Kodeks ponašanja](#) kojim se moraju rukovoditi zaposlenici i vodstvo ESB-a uključeni u nadzor

banaka i koji se odnosi na pitanja povezana sa sukobom interesa. Odgovarajuće odredbe sadržane su u etičkom okviru ESB-a, koji provodi Služba za usklađenost s propisima i upravljanje. Ta služba daje savjete o etičkim pitanjima svim zaposlenicima ESB-a.

Za dodatno podizanje svijesti zaposlenika o profesionalnoj etici i pitanjima integriteta te s ciljem izgradnje snažne etičke kulture u 2017. su uvedene radionice i obvezni program e-učenja. U prvom tromjesečju 2017. program su uspješno završili svi zaposlenici koji rade u nadzoru banaka.



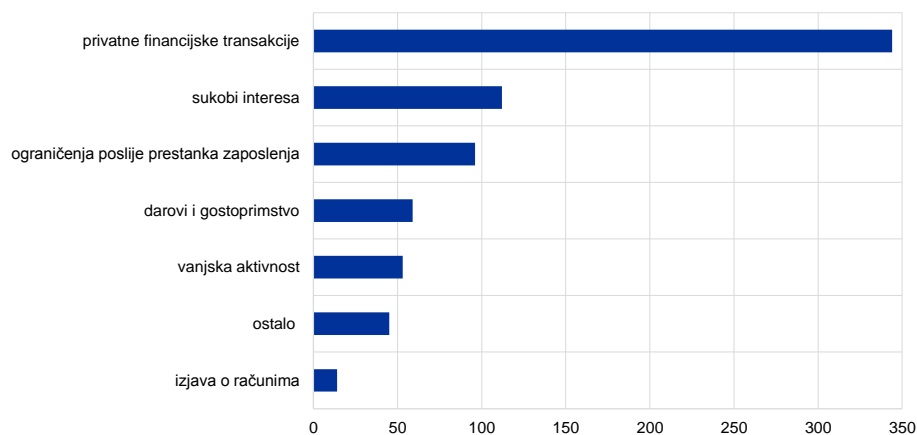
više od 2000

zahtjeva zaprimila Služba za usklađenost s propisima i upravljanje u 2017.

Služba za usklađenost s propisima i upravljanje primila je tijekom 2017. više od 2000 zahtjeva zaposlenika ESB-a o širokoj lepezi tema, a trećinu tih zahtjeva podnijeli su zaposlenici nadzora banaka ESB-a. Oko polovica zahtjeva ticala se privatnih financijskih transakcija, a slijedili su zahtjevi koji se odnose na sukobe interesa te na ograničenja nakon prestanka zaposlenja (vidi **Grafikon 12.**). Ti zahtjevi pokazuju veću svijest o etičkim pitanjima među zaposlenicima ESB-a. Služba za usklađenost s propisima i upravljanje utvrdila je ograničen broj slučajeva neusklađenosti, od kojih se jedna trećina odnosila na zaposlenike i voditelje nadzora banaka ESB-a. Ni u jednom od tih slučajeva nije bilo namjerne povrede dužnosti ni druge ozbiljne neusklađenosti.

Grafikon 12.

Pregled zahtjeva primljenih od zaposlenika nadzora banaka ESB-a tijekom 2017.



Izvor: ESB

Što se tiče zaposlenika i voditelja uključenih u nadzor banaka koji su tijekom 2017. godine odstupili s radnih mjesta, u tri slučaja pokrenuto je razdoblje mirovanja u skladu s etičkim okvirom. Dva su se ticala voditelja koji su u SSM-u obavljali horizontalne funkcije i otišli u financijska društva, uz razdoblje mirovanja od po tri mjeseca. U trećem slučaju voditelj je otišao u financijsko društvo za čiji nadzor nije bio odgovoran i nije u njemu sudjelovao. Taj je voditelj prošao razdoblje mirovanja od šest mjeseci. U svrhu postizanja primjerene korporativne i etičke kulture u cijelom SSM-u, ESB je provjerio mjere koje poduzimaju nacionalna nadležna tijela kako bi se uskladila sa **Smjernicom ESB-a**. Smjernica sadržava zajednička načela etičkog okvira za ESB kao i za nacionalna nadležna tijela te je, uz vrlo malen broj iznimaka,

u potpunosti provedena. Radi olakšavanja usklađene provedbe Smjernice i postizanja još veće konvergencije etičkih standarda u srednjoročnom razdoblju, Upravno vijeće uspostavilo je posebnu radnu skupinu službenika za etička pitanja i usklađenost s propisima.

Odbor za etiku ESB-a pruža savjete članovima tijela odlučivanja ESB-a o etičkim pitanjima. U 2017 izdao je 11 mišljenja u vezi s SSM-om, od kojih se većina odnosila na bavljenje članova strukovnim djelatnostima u javnim ili međunarodnim organizacijama i nefinancijskim društvima po završetku njihova mandata u tim tijelima. U dvama slučajevima Odbor za etiku savjetovao je razdoblja mirovanja za bivše zamjenike članova Nadzornog odbora ESB-a koji su prešli u kreditne institucije, a u jednom slučaju razdoblje mirovanja članu Nadzornog odbora koji se zaposlio u nebankovnom financijskom društvu. Odbor za etiku također je procijenio nove vanjske aktivnosti kojima se jedan od članova Nadzornog odbora bavio kao privatna osoba.

5.6. Primjena načela odvajanja zadaća monetarne politike od nadzornih zadaća

U skladu s Uredbom o SSM-u, ESB je obavezan provoditi svoje nadzorne zadaće ne dovodeći u pitanje svoje zadaće i odvojeno od svojih zadaća koje se odnose na monetarnu politiku.

5.6.1. Primjena na razmjene informacija i odlučivanje

Tijekom 2017. primjena načela odvajanja zadaća monetarne politike od nadzornih zadaća uglavnom se odnosila na razmjenu informacija između različitih područja politike⁸⁶. U skladu s Odlukom ESB/2014/39 o provedbi odvajanja funkcija monetarne politike od nadzornih funkcija ESB-a, ta razmjena informacija podlijegala je pravilu o zahtjevu za nužnim poznavanjem: svako područje politike moralo je dokazati da su informacije koje je zatražilo nužne za postizanje ciljeva politike. U većini slučajeva je pristup povjerljivim informacijama odobrila izravno funkcija politike ESB-a koja je bila odgovorna za informacije. To je učinjeno u skladu s Odlukom ESB/2014/39 kojom se omogućuje da pristup informacijama koje se tiču anonimiziranih podataka ili podataka koji nisu politički osjetljivi odobri organizacijska jedinica koja obavlja odgovarajuće političke funkcije i nije bila potrebna intervencija Izvršnog odbora za rješavanje eventualnih sukoba interesa. U skladu s Odlukom ESB/2014/39, u nekoliko je slučajeva ipak bilo potrebno sudjelovanje Izvršnog odbora kako bi se omogućila razmjena neanonimiziranih podataka koji se odnose na

⁸⁶ Odluka ESB/2014/39 sadržava i odredbe o organizacijskim aspektima.

pojedinačne banke (npr. pojedinačni predlošci FINREP-a i COREP-a⁸⁷ ili drugi neobrađeni podatci) i procjena politički osjetljivih informacija. Pristup podacima odobren je na temelju načela nužnog poznavanja nakon procjene obrazloženog zahtjeva, i to na ograničeno razdoblje, kako bi se u svakom važnom trenutku osiguralo ispunjavanje obveze nužnog poznavanja.

Odvajanje na razini odlučivanja nije izazvalo zabrinutost i nije bila potrebna intervencija Odbora za posredovanje.

5.6.2. Mogućnost upotrebe zajedničkih službi

Potporna zajedničkih službi važna je za funkcioniranje SSM-a. Na temelju tog koncepta neki odjeli ESB-a određeni su za pružanje potpore monetarnim i nadzornim funkcijama. Zajedničke službe uspostavljene su u interesu učinkovitog i djelotvornog pružanja usluga. Cilj je bio osigurati da se ne poduzimaju dvostruki napori u područjima u kojima zajednička potpora, budući da je tehničke naravi, ne dovodi do sukoba interesa između područja politike ESB-a. Premda je to dugoročno rješenje doneseno kako bi se udvostručavanje posla svelo na najmanju moguću mjeru, koncept zajedničkih službi omogućio je ESB-u da brže osigura resurse za nadzornu funkciju uz niže troškove osobito u fazi uspostave te funkcije. Osim toga, olakšalo je primjenu iskustva ESB-a u područjima makroekonomske i financijske stabilnosti te pridonijelo smanjenju dvostrukog rada na prikupljanju informacija i obavljanju administrativnih zadaća. Taj je aspekt uključen i u uvodnu izjavu 14. Odluke ESB/2014/39 o odvajanju, prema kojoj „[...] *učinkovito odvajanje funkcija monetarne politike od nadzornih funkcija ne bi trebalo sprječavati, kad god je to moguće i poželjno, ostvarivanje koristi koje proizlaze iz objedinjavanja tih dviju političkih funkcija u istoj instituciji...[...]*”.

U 2017. je ESB procijenio aktivnosti poslovnih područja ESB-a i dodatno pojasnio definiciju zajedničkih službi. Cilj je bio dodatno poboljšanje provedbe koncepta zajedničkih službi na temelju iskustva stečenog od 2014. i postupanje u skladu s preporukom Europskog revizorskog suda o mogućim rizicima upotrebe zajedničkih službi.

Poslovna područja određena kao „zajedničke službe” ona su područja koja:

1. obavljaju funkcije kojima se podupire rad funkcija središnjeg bankarstva kao i nadzora banaka
2. obavljaju osnovne funkcije kojima se koriste funkcije središnjeg bankarstva kao i nadzora banaka pod uvjetom da se tim osnovnim funkcijama pružaju usluge potpore i da tako ne nastaju sukobi interesa.

⁸⁷ FINREP (financijsko izvješćivanje) i COREP (zajedničko izvješćivanje) dio su provedbenih tehničkih standarda EBA-e. FINREP se odnosi na prikupljanje financijskih podataka od bankovnih institucija i predstavlja standardiziran oblik njihovih godišnjih financijskih izvještaja (bilance, računa dobiti i gubitka te detaljnih dodataka). COREP se odnosi na prikupljanje podataka, također u standardiziranom obliku, povezanih s izračunima iz prvog stupa, odnosno pojedinostima o regulatornom kapitalu, odbitcima i kapitalnim zahtjevima (kreditnom, tržišnom i poslovnom riziku) kao i velikim izloženostima.

Primjenom te definicije te uzimajući u obzir organizacijski ustroj ESB-a, zajedničkim službama smatraju se organizacijske jedinice: Unutarnja revizija, Opći poslovi, Odnosi s javnošću, Financije, Ljudski potencijali, Informacijski sustavi, Tajništvo, Organizacijska učinkovitost, Upravljanje operativnim rizikom i neprekinutim poslovanjem, Pravni poslovi i Statistika.

Procjena mogućih rizika koji proizlaze iz upotrebe zajedničkih službi potvrdila je da mjere koje su poduzete svode utvrđene rizike na zadovoljavajuću razinu.

Kada je riječ o teoretskom riziku da upotreba zajedničkih službi može prouzročiti sukobe interesa koji bi mogli narušiti kreiranje politika ESB-a, osigurano je da velika većina poslovnih područja koja čine zajedničke službe ili ne posjeduju važne informacije ili da, u sklopu obavljanja svojih uobičajenih poslovnih aktivnosti, nema priliku utjecati na ikakvo kreiranje politika. U preostalim je poslovnim područjima provedeno načelo odvajanja.

Za kontrolu rizika neujednačenog postupanja sa zahtjevima zbog neprimjerenog određivanja prioriteta zahtjeva funkcijama središnjeg bankarstva odnosno funkcije nadzora banaka (npr. u vezi sa zapošljavanjem, prevođenjem, IT uslugama) u svim se zajedničkim službama provode razne mjere. Među njima su redovito prikupljanje zahtjeva i planiranje, mogućnost pribjegavanja vanjskim dobavljačima u slučajevima ograničenosti resursa ili uspostava posebnog foruma za olakšavanje dijaloga između korisnika i pružatelja usluga.

Nadalje, u 2016. je uveden pristup strateškog planiranja za cijeli ESB, koji obuhvaća sva poslovna područja, te je tako uspostavljen službeni postupak koji uzima u obzir financijske potrebe i potrebe za zaposlenicima različitih poslovnih područja. Rezultati su uključeni u proračun ESB-a, iz kojeg se mogu zasebno vidjeti rashodi za nadzorne zadaće i za koji se prije donošenja traži mišljenje predsjednice i potpredsjednice Nadzornog odbora.

Okvir 4.

Izazovi višjezične komunikacije u europskom nadzoru banaka

ESB se obvezao da će biti razumljiv i dostupan svim važnim dionicima iz cijelog europodručja i EU-a. U tu svrhu pruža sve nužne informacije i one čije je pružanje predviđeno propisima i na drugim jezicima osim engleskog. To je stalno obilježje ESB-ovih odnosa s javnošću još od 1998. Otkada je 2014. ESB preuzeo europski nadzor banaka, ta je obveza poprimila novu dimenziju osobito u komunikaciji između ESB-a i nadziranih subjekata.

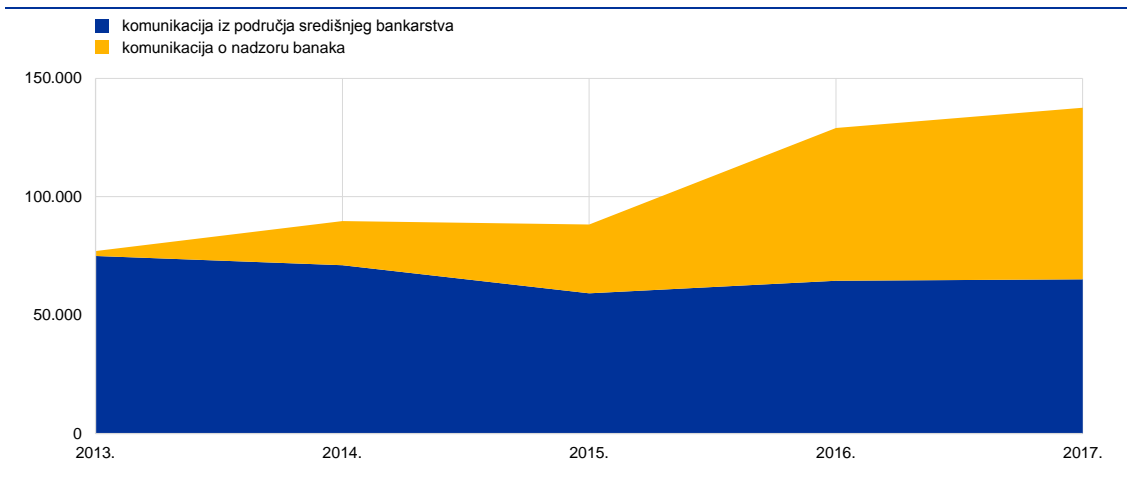
U skladu s Uredbom o SSM-u, subjekti pod izravnim nadzorom ESB-a imaju pravo odabrati jezik na kojem komuniciraju s ESB-om. Oko 40 banaka odlučilo se poslužiti tim pravom te kontakte s ESB-om održavaju na jezicima koji nisu engleski. Među njima se najčešće odabire njemački, za koji su se odlučile 22 banke. To je za ESB izazvalo znatno veću potražnju za uslugama prevođenja. Samo u 2017. na engleski i s engleskog za potrebe komunikacije u vezi s nadzorom prevedeno je 72 500 stranica teksta.

Kako bi se mogao nositi s tim povećanjem, ESB nije morao samo povećati radnu snagu u području usluga prevođenja, nego i prilagoditi svoj poslovni model kako bi osigurao fleksibilno povećanje

kapaciteta bez prethodne najave radi zadovoljenja znatno veće potražnje za prevođenjem. Model utemeljen na načelu upotrebe zajedničkih službi za nadzorni stup kao i za stup središnjeg bankarstva pokazao se znatno učinkovitijim od modela utemeljenog na posebnim jezičnim uslugama samo za potrebe SSM-a.

Grafikon A

Potražnja za jezičnim uslugama ESB-a, od 2013. do 2017.



Izvor: ESB

Osiguravanje visoke kvalitete pravnih akata ESB-a i dokumenata o sudskim postupcima iz područja nadzora banaka, kako na engleskom tako i na drugim važnim jezicima SSM-a, od iznimne je važnosti. Svi važni dionici, osobito građani EU-a, mogu lakše razumjeti i protumačiti svoja prava i obveze kada su pravni dokumenti ESB-a jasni, dosljedni i sažeti na svim važnim službenim jezicima EU-a te su usklađeni s pravilima sastavljanja zakonodavnih tekstova i prevođenja pravnih tekstova EU-a.

Potražnja za uređenjem i prevođenjem pravnih tekstova u području nadzora u 2017. dosegla je ukupno 23 450 stranica (bez uređenja i prevođenja tekstova koji nisu pravni). Od toga se:

- 6000 stranica odnosilo na pravne akte SSM-a za prijevod na sve službene jezike EU-a
- 5150 stranica odnosilo se na prave dokumente koje je trebalo urediti na engleskom
- 12 300 stranica odnosilo na pravne dokumente za prijevod na određene jezike europodručja.

Kada je riječ o pojedinačnim nadzornim odlukama i drugim dokumentima povezanim s SSM-om, ESB je proizveo 4260 stranica pravnih prijevoda na njemački, 2790 stranica na francuski, 2060 na engleski i 1740 stranica na ostale jezike europodručja.

5.7. Okvir za izvješćivanje o podacima i upravljanje informacijama

5.7.1. Kretanja unutar okvira za izvješćivanje o podacima

U skladu s Okvirnom uredbom o SSM-u, ESB je odgovoran za organiziranje postupaka povezanih s prikupljanjem i preispitivanjem kvalitete podataka koje su dostavili nadzirani subjekti.⁸⁸ Glavni je cilj osigurati da se SSM koristi pouzdanim i točnim nadzornim podacima.

ESB prikuplja podatke „slijednim pristupom”⁸⁹, u sklopu kojeg održava blisku suradnju s nacionalnim nadležnim tijelima, koja prva primaju bonitetna izvješća kreditnih institucija i obavljaju prve provjere kvalitete tih podataka. Također izravno surađuje s nadziranim subjektima u slučaju izravnog izvješćivanja ESB-a.

Trenutačno se slijedni pristup poboljšava u dvama zasebnim vremenskim okvirima: kratkoročno i dugoročno. U sklopu kratkoročnog pristupa od nacionalnih nadležnih tijela traži se da ESB-u dostave podatke do roka koji je ESB postavio, bez obzira na to ima li još neriješenih pogrešaka u pravilima validacije. Tim pristupom želi se (i) skratiti vrijeme koje je potrebno da podatci iz podnesenih izvješća banaka budu dostupni nadzornicima u SSM-u i (b) uskladiti sadržaj baza podataka nacionalnih nadležnih tijela i ESB-a. Od nacionalnih nadležnih tijela zatražena je provedba kratkoročnog rješenja za sve podatke do drugog tromjesečja 2017. U sklopu dugoročnog pristupa namjera je utvrditi i uskladiti najbolje prakse svakog nacionalnog nadležnog tijela. Trenutačno se raspravlja o usklađivanju metoda prikupljanja nadzornih podataka od nadziranih subjekata i prosljeđivanju tih podataka ESB-u.

Nakon što ESB zaprimi izvješća s podacima, prosljeđuje ih Sustavu upravljanja informacijama (IMAS) kako bi postali dostupni krajnjim korisnicima kao što su zajednički nadzorni timovi i horizontalne funkcije unutar nadzora banaka ESB-a. Odabrani podatci podgrupe institucija (uglavnom značajnih institucija) po primitku se također prosljeđuju EBA-i i SRB-u.

Što se tiče učestalosti njihova prikupljanja, podatci mogu biti mjesečni, tromjesečni, polugodišnji ili godišnji, a dostupni su od prosinca 2014. kao referentnog razdoblja (ako je primjenjivo) nadalje.

Nadzorni podatci prikupljaju se slijednim pristupom u koji su uključena nacionalna nadležna tijela.

Nadzorni podatci razmjenjuju se s dionicima

⁸⁸ članak 140. stavak 4. Okvirne uredbe o SSM-u.

⁸⁹ Slijedni je pristup okvir u kojem se nadzorni podatci prenose od banaka nacionalnim nadležnim tijelima, od nacionalnih nadležnih tijela ESB-u i od ESB-a EBA-i.

Tijekom 2017. i nakon službene objave temeljnih pravnih akata⁹⁰, skupovima nadzornih podataka dodane su promjene o podacima za nadzorno ocjenjivanje i planovima financiranja te promjene izvještajnog okvira FINREP-a.

Nadzorni podatci podliježu procjeni kvalitete

ESB procjenjuje kvalitetu nadzornih podataka koji se prenose u skladu s provedbenim tehničkim standardima koje je objavila EBA i za potrebe kratkoročnih programa. Važnu ulogu u tome ima prikaz kvalitete podataka po instituciji, kojim se daje procjena i na pristupačan se način sažimaju pokazatelji kvalitete nadzornih podataka koje je institucija dostavila. Prikaz je znatno poboljšan tijekom 2017. s ciljem pružanja informacija o ključnim pokazateljima kvalitete podataka i olakšavanja razgovora o pitanjima kvalitete podataka između nadzornih tijela i nadziranih subjekata.

Agregirani nadzorni podatci i podatci objavljeni za treći stup dostupni su na mrežnim stranicama ESB-a o nadzoru banaka.

Osim prikaza, ESB redovito izrađuje statističke podatke o nadzoru, glavne pokazatelje rizika te izvješća za nadzorna tijela. Nadalje, na mrežnim stranicama ESB-a o nadzoru banaka svakog tromjesečja objavljuju se agregirani bankovni podatci koji obuhvaćaju značajne institucije na najvišoj razini konsolidacije.⁹¹ Ti su podatci u 2017. znatno prošireni dodatnim statističkim podacima o omjeru financijske poluge kao i podrobnijim raščlambama (npr. zemljopisnom i klasifikacijom po bankama). ESB svake godine također objavljuje pokazatelje solventnosti i financijske poluge na razini banke, kako ih banke objavljuju javnosti u skladu sa zahtjevima za treći stup.

5.7.2. Upravljanje informacijama unutar SSM-a – IMAS

U 2017. se Sustav upravljanja informacijama (IMAS) znatno razvio.

Osmišljeni su novi moduli za bolju potporu određenim procesima SSM-a: npr. ugrađeni su provjera internih modela u sklopu SSM-a te postupci provedbe i postupci izricanja sankcija kojima se sada upravlja unutar sustava IMAS.

Osim toga, postojeći su moduli unaprijeđeni i uključuju kretanja poslova i metodologija SSM-a, posebno u vezi s kontinuiranim nadzorom, nadzorima na licu mjesta, operativnim planiranjem, SREP-om i postupcima odobrenja.

⁹⁰ Ti pravni akti su: Odluka ESB-a o uključenju podataka za nadzorno ocjenjivanje: Odluka (EU) 2017/1493 ESB-a – o izmjeni Odluke ESB/2014/29 (ECB/2017/23), Odluka ESB-a o planovima financiranja: Odluka (EU) 2017/1198 ESB-a – o podnošenju izvješća nacionalnih nadležnih tijela o planovima financiranja (ESB/2017/21), posuvremenjenje Uredbe o FINREP-u: Uredba (EU) No 2017/1538 ESB-a – o izmjeni Uredbe (EU) 2015/534 o izvješćivanju o nadzornim financijskim podacima (ESB/2017/25) i Uredba (EU) 2017/1539 ESB-a (ESB/2017/26).

⁹¹ Vidi [SSM Banking Statistics](#).

6. Izvješćivanje o proračunskoj potrošnji

Uredbom o SSM-u predviđeno je da ESB mora imati na raspolaganju dostatna sredstva za učinkovito provođenje svojih nadzornih zadaća. Ta se sredstva financiraju iz naknade za nadzor koju plaćaju subjekti koji podliježu nadzoru ESB-a.

Rashodi za nadzorne zadaće posebna su stavka u proračunu ESB-a.⁹² Proračunske ovlasti ESB-a povjerene su Upravnom vijeću. Ono donosi godišnji proračun ESB-a na prijedlog Izvršnog odbora savjetujući se s predsjednikom i potpredsjednikom Nadzornog odbora o pitanjima koja se odnose na nadzor banaka. Upravnom vijeću pomaže Odbor za proračun (BUCOM), koji se sastoji od članova iz svih nacionalnih središnjih banaka Eurosustava i ESB-a. BUCOM pomaže Upravnom vijeću dajući ocjene izvješća ESB-a o planiranju i praćenju proračuna. Godišnje povećanje ukupnih rashoda povezanih s nadzornim zadaćama ponajprije se može objasniti odobrenim povećanjem ukupnog broja zaposlenika ESB-a koji su radili u području nadzora banaka u 2017. i pokretanjem opsežnih višegodišnjih ciljanih provjera internih modela.

ESB predviđa upravljani rast rashoda u 2018. ponajprije za izravan nadzor značajnih institucija. Premda su se rashodi predviđeni proračunom za redovite zadaće ustalili, i dalje ima vanjskih čimbenika zbog kojih je nužno povećanje resursa za sljedeću godinu, kako je navedeno u 1. poglavlju nadzornih prioriteta za 2018. To se najviše odnosi na izlazak Ujedinjene Kraljevine iz EU-a i u 2018. nadzorna testiranja značajnih institucija na stres koja se provode svake dvije godine. Stoga je, kao što je objašnjeno u odjeljku 5.4., u rujnu 2017. Upravno vijeće donijelo odluku da se od 2018. dodatno poveća broj zaposlenika ESB-a koji rade u području nadzora banaka.

6.1. Rashodi za 2017.

Rashodi ESB-a za provedbu zadaća u vezi s nadzorom prvenstveno se sastoje od izravnih rashoda [glavnih uprava nadzora banaka ESB-a i Tajništva Nadzornog odbora](#). Nadzorna funkcija oslanja se i na zajedničke službe u sklopu postojećih poslovnih područja ESB-a (vidi odjeljak 5.6.2.).

U travnju 2017. Upravno vijeće donijelo je Odluku ESB-a o iznosu koji će se naplatiti od naknada za nadzor u 2017.⁹³ Tom su odlukom godišnji rashodi za zadaće povezane s nadzorom banaka procijenjeni na 464,7 mil. EUR. Na kraju 2017. rashodi ESB-a za nadzorne zadaće iznosili su 436,7 mil. EUR. To je bilo 6 % manje od procijenjenog iznosa, zbog čega je nastao višak od 27,9 mil. EUR u usporedbi s rashodima procijenjenim za 2017. U skladu s važećom [Uredbom ESB-a o](#)

Rashodi u 2017. bili su 6 % manji od procijenjenih.

⁹² u skladu s člankom 29. Uredbe o SSM-u.

⁹³ Odluka (EU) 2017/760 Europske središnje banke od 24. travnja 2017. o ukupnom iznosu godišnjim naknada za nadzor za 2017. (ESB/2017/11).

naknadama za nadzor („Uredba o naknadama”) taj će se višak u cijelosti oduzeti od ukupnog iznosa koji će se naplatiti u 2018.⁹⁴

Tablica 7.

Raščlamba rashoda za nadzor banaka ESB-a (2015. – 2017.)

(mil. EUR)

	Stvarni rashodi u 2017.	Procijenjeni rashodi u 2017.	Stvarni rashodi u 2016.	Stvarni rashodi u 2015.
Plaće i ostala primanja	215,0	208,6	180,6	141,3
Najamnina i održavanje zgrada	53,0	55,0	58,1	25,5
Ostali operativni rashodi	168,8	201,1	143,4	110,3
Rashodi povezani sa zadaćama nadzora banaka na kojima se temelje naknade za nadzor	436,7	464,7	382,2	277,1

Izvor: ESB

Napomena: Može se dogoditi da zbrojevi i međuzbrojevi ne budu točni zbog zaokruživanja.

Plaće i ostala primanja

Plaće i ostala primanja obuhvaćaju sve rashode povezane s plaćom, uključujući prekovremeni rad, dodatke na plaću i troškove koji se odnose na naknade i ostala primanja nakon prestanka zaposlenja, za zaposlenike nadzora i zaposlenike zajedničkih službi.

Stvarni rashodi za plaće i naknade u 2017. iznosili su 215,0 mil. EUR, što čini 103 % ukupnih rashoda za zadaće nadzora banaka. Veći stvarni rashodi u toj kategoriji mogu se pripisati uključenju 12 mil. EUR za primanja nakon prestanka zaposlenja kao što su mirovinska primanja i druga dugoročna primanja (npr. invalidnina). Ta se primanja vrednuju primjenom Međunarodnog računovodstvenog standarda MRS 19 „primanja zaposlenih”. Njime se uspostavlja načelo da trošak za primanja zaposlenih treba priznavati u razdoblju u kojem su zaposleni zaradili primanja, a ne kada se isplaćuju ili ih treba isplatiti.

Najamnina i održavanje zgrada

Na kraju financijske godine stvarni rashodi za najamninu i održavanje zgrade, uključujući amortizaciju imovine koja se odnosi na poslovni prostor, iznosili su 53,0 mil. EUR. Troškovi za 2017. u skladu su s troškovima procijenjenima u Odluci ESB-a o iznosu koji će se naplatiti od naknada za nadzor u 2017.

⁹⁴ članak 9. Uredbe (EU) br. 1163/2014 Europske središnje banke od 22. listopada 2014. o naknadama za nadzor (ESB/2014/41).

Ostali operativni rashodi

Kategorija „Ostali operativni rashodi” obuhvaća troškove savjetničkih usluga, IT usluga, statističkih usluga, amortizacije dugotrajne materijalne imovine (osim poslovnih prostora), službenih putovanja i stručnog usavršavanja.

Sveukupno gledajući, izvršenje proračuna u toj kategoriji iznosi 168,8 mil. EUR. Manji stvarni rashodi uglavnom su posljedica precijenjenih proračunskih potreba za aktivnosti kao što su službena putovanja i usavršavanja kao i manji rashodi za savjetničke usluge od planiranih.

Najveća pojedinačna aktivnost koja stvara troškove u ovoj kategoriji je višegodišnji projekt TRIM. U 2017. je trošak povezan vanjske potpore iznosio 45,1 mil. EUR, što je za 10,9 mil. EUR manje od početne proračunske procjene. Očekuje se da će projekt biti dovršen u 2019. Podrobnije informacije o projektu TRIM mogu se pronaći u odjeljku 1.5.

Osim projekta TRIM, u ostale operativne rashode u 2017. bili su uključeni vanjska potpora za obavljanje „redovitih” zadataka nadzora na licu mjesta, priprema za utjecaj promjena MSFI-ja 9 (Financijski instrumenti) i pripreme za Brexit, što je sve objašnjeno u poglavljima 1. i 3.

Rashodi u 2017. po nadzornim zadaćama

ESB grupira svoje troškove pomoću dva pristupa: (i) „za što služe”, što je prikazano u navedenim kategorijama rashoda za plaće i naknade, najamnine i održavanje zgrada te ostale operativne rashode i (ii) „čemu služe”, što je razvrstavanje prema funkcijama na temelju zadataka. ESB se služi tim razvrstavanjem kako bi utvrdio podjelu godišnjih troškova koji se naplaćuju putem godišnjih naknada za nadzor od nadziranih subjekata na temelju njihova nadzornog statusa kao značajnih ili manje značajnih.

Što se tiče nadzornih zadataka ESB-a, glavne su skupine prema aktivnostima:

- izravan nadzor značajnih banaka ili bankovnih grupa
- nadgledanje nadzora (neizravni nadzor) manje značajnih banaka ili bankovnih grupa
- obavljanje horizontalnih zadataka i pružanje specijaliziranih usluga.

Razvrstavanje se provodi na temelju troškova poslovnih područja ESB-a koja su odgovorna za odgovarajuće nadzorne zadatke. Troškovna kategorija „izravni nadzor značajnih banaka ili bankovnih grupa” uglavnom se sastoji od troškova zajedničkih nadzornih timova i nadzora na listu mjesta. Obuhvaća i troškove povezane s projektom TRIM. Nadgledanje nadzora manje značajnih banaka ili bankovnih grupa obuhvaća aktivnosti nadgledanja i zadatke povezane s odobrenjima. Horizontalne zadatke i specijalizirane usluge sastoje se od aktivnosti kao što su rad Tajništva

Nadzornog odbora, makrobonitetne zadaće, kreiranje nadzornih politika, statističke usluge i posebne pravne usluge.

Metodologija utvrđena u članku 8. Uredbe o naknadama za podjelu godišnjih naknada za nadzor predviđa da se troškovi povezani s horizontalnim zadaćama i specijaliziranim uslugama raspoređuju razmjerno na temelju punog troška nadzora značajnih nadziranih banaka odnosno troškova nadgledanja nadzora manje značajnih nadziranih banaka.

Za svaku skupinu prikazani troškovi u nastavku obuhvaćaju dio zajedničkih usluga koje pružaju poslovna područja za potporu ESB-a.

Tablica 8.

Tršak nadzornih zadaća ESB-a po funkcijama (2015. – 2017.)

(mil. EUR)

	Stvarni rashodi u 2017.	Procijenjeni rashodi u 2017.	Stvarni rashodi u 2016.	Stvarni rashodi u 2015.
Izravni nadzor značajnih banaka	242,9	279,0	192,0	138,9
Nadgledanje nadzora manje značajnih banaka	24,0	24,1	24,8	17,8
Horizontalne zadaće i specijalizirane usluge	169,8	161,5	165,4	120,4
Ukupni rashodi povezani sa zadaćama nadzora banaka na kojima se temelje naknade za nadzor	436,7	464,7	382,2	277,1

Izvor: ESB

Napomena: Može se dogoditi da zbrojevi i međuzbrojevi ne budu točni zbog zaokruživanja.

6.2. Okvir za naknade u 2017.

Uz Uredbu o SSM-u, Uredba o naknadama tvori pravni okvir u sklopu kojeg ESB ubire godišnju naknadu za nadzor na ime rashoda nastalih u obavljanju nadzornih zadaća. Uredbom o naknadama utvrđuju se načini:

1. određivanja ukupnog iznosa godišnje naknade za nadzor
2. izračuna iznosa koji plaća svaka nadzirana institucija
3. ubiranje godišnje naknade za nadzor.

Nove informacije o preispitivanju okvira za naknade za nadzor ESB-a

U 2017. je ESB pokrenuo preispitivanje okvira za naknade za nadzor. Preispitivanje se usredotočuje na metodologiju i kriterije za izračun godišnjih naknada za nadzor koje se ubiru od svakog nadziranog subjekta i grupe. To se osobito odnosi na odredbe Uredbe o naknadama povezane s utvrđivanjem metodologije za izračun, raspodjelu i ubiranje godišnjih naknada za nadzor iz Dijela III. (Utvrđivanje godišnje naknade za nadzor) i Dijela V. (Izdavanje računa) Uredbe o naknadama. Naplata

troškova ESB-a povezanih s provođenjem nadzornih zadaća predviđena je člankom 30. Uredbe o SSM-u i stoga nije obuhvaćena preispitivanjem.

ESB je proveo javno savjetovanje o preispitivanju okvira za naknade za nadzor od 2. lipnja do 20. srpnja 2017. Ukupno je primljeno 13 odgovora, uglavnom od bankovnih udruga, u odnosu na 31 odgovor primljen u 2014., kada je okvir uspostavljen. Nacionalna nadležna tijela dala su svoje mišljenje preko Nadzornog odbora.

Rezultati preispitivanja još nisu dovršeni, ali preliminarna ocjena primjedbi upućuje na to da su osnovne odredbe i načela okvira dobro prihvaćeni. Većina je zatražila dodatna pojašnjenja o nekim elementima okvira i/ili o poboljšanju postupaka, na primjer o pojednostavnjenju postupka prikupljanja statističkih podataka (faktor naknade). Kada je bilo moguće, tijekom 2017. ESB je proveo brza rješenja na temelju primljenih primjedbi kao što su poboljšanja u vezi sa sadržajem svojih mrežnih stranica.

Ishod preispitivanja objavit će se na mrežnim stranicama nadzora banaka ESB-a u drugoj polovici 2018.

Ukupan naplaćeni iznos

ESB je naplatio naknade za obavljanje nadzornih zadaća u iznosu 425 mil. EUR.

U 2017. je ESB naplatio naknade u ukupnom iznosu od 425,0 mil. EUR za rashode nastale obavljanjem nadzornih zadaća. One se temelje na očekivanim rashodima za cijelu godinu u iznosu od 464,7 mil. EUR, usklađenima za: (i) višak od 41,1 mil. EUR prenesen iz 2016. i (ii) 1,4 mil. EUR vraćenih pojedinim bankama za prethodna razdoblja.

Iznos koji se naplaćuje u vidu godišnjih naknada za nadzor dijeli se na dva dijela. Ta podjela povezana je sa statusom nadziranih subjekata (značajni ili manje značajni subjekti) te odražava različite stupnjeve nadzorne kontrole ESB-a.

Tablica 9.

Ukupni prihodi od zadaća povezanih s nadzorom banaka

(mil. EUR)

	Stvarni prihodi 2017.	Procijenjeni prihodi za zadaće povezane s nadzorom banaka 2017.	Stvarni prihodi 2016.	Stvarni prihodi 2015.	Stvarni prihodi 2014.
Naknade za nadzor	436,7	464,7	382,2	277,1	30,0
Od toga:					
Naknade od značajnih subjekata ili značajnih grupa	397,5	427,7	338,4	245,6	25,6
Naknade od manje značajnih subjekata ili manje značajnih grupa	39,3	37,0	43,7	31,5	4,4
Ostalo	15,3	0,0	0,0	0,0	
Ukupni prihodi od zadaća povezanih s nadzorom banaka	452,0	464,7	382,2	277,1	30,0

Izvor: ESB

Kao što je objašnjeno u odjeljku 6.1., postoji višak od 27,9 mil. EUR na osnovi razlike između stvarnih rashoda nastalih obavljanjem zadaća nadzora banaka u 2017. i naplaćenih iznosa u istoj godini. Podjela rashoda između kategorija značajnih banaka i manje značajnih banaka napravljena je temelju udjela troškova nastalih za povezane funkcije u 2017. Budući da su stvarni troškovi izravnog nadzora značajnih banaka manji od planiranih, izvršeno je uravnoteženje raspodjele troškova za horizontalne zadaće u korist kategorije manje značajnih banaka. Odlukom iz travnja 2017. procijenjen je omjer 92 % za značajne nadzirane banke prema 8 % za manje značajne nadzirane banke. Stvarni omjer koji se temelji na stvarnim rashodima iznosio je 91 % za značajne nadzirane banke i 9 % za manje značajne nadzirane banke. To znači da postoji manjak ukupnog iznosa koji je naplaćen od manje značajnih banaka za 2017., tj. manje značajne banke morat će platiti 2,3 mil. EUR više s naknadama za 2018. Bez obzira na ovo usklađenje, naknada za manje značajne banke bila je niža u 2017. od onoga što im je naplaćeno u 2016., tj. 39,3 mil. EUR u odnosu na 43,7 mil. EUR.

Pojedinačne naknade za nadzor

Na razini banaka, naknade se izračunavaju prema važnosti i profilu rizika banke na temelju godišnjih faktora naknade koje dostavljaju sve nadzirane banke s referentnim datumom 31. prosinca prethodne godine. Naknada za nadzor izračunana za svaku banku naplaćuje se godišnjim uplatama koje dopijevaju u posljednjem tromjesečju svake financijske godine.

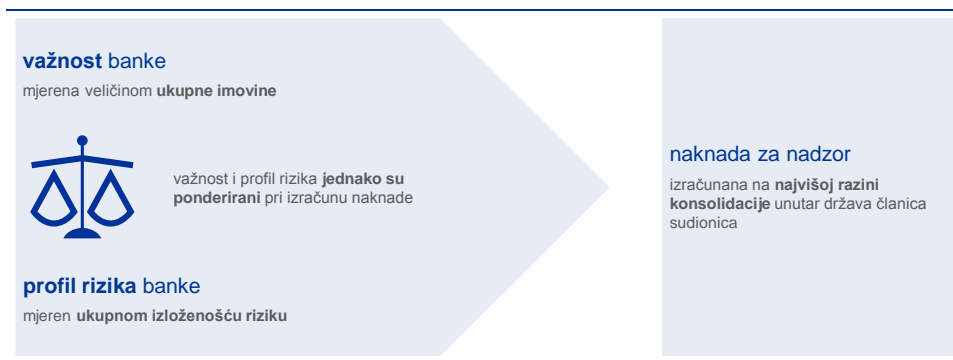
Kao odgovor na primjedbe primljene u sklopu javnog savjetovanja o okviru za naknade za nadzor mrežne stranice o naknadama za nadzor unaprijeđene su u listopadu 2017. (u vrijeme izdavanja godišnjih obavijesti o naknadi za nadzor) poboljšanjem odjeljka „procjena naknade”. Pomoću dodatnih podataka i primjera nadzirane banke i bankovne grupe mogu bolje procijeniti svoje naknade za nadzor.

Naknada za nadzor određuje se na najvišoj razini konsolidacije unutar država članica koje sudjeluju u SSM-u. Sastoji se od promjenjivog sastavnog dijela naknade i najnižeg sastavnog dijela naknade. Taj drugi dio naknade primjenjuje se jednako na sve banke i temelji se na 10 % iznosa koji se naplaćuje.⁹⁵

⁹⁵ Za najmanje značajne banke, čija ukupna imovina ne prelazi 10 mlrd. EUR, najniži sastavni dio naknade je prepolovljen.

Slika 8.

Promjenjivi sastavni dio naknade određuje se na temelju važnosti banke i njezina profila rizika



U skladu s člankom 7. Uredbe o naknadama, zbog sljedećih je promjena položaja pojedine banke potrebna izmjena odgovarajuće naknade za nadzor: (i) promjena nadzornog statusa nadziranog subjekta, odnosno subjekt je preraspoređen iz statusa značajnog subjekta u manje značajni ili obratno, (ii) nov nadzirani subjekt dobio je odobrenje za rad ili (iii) oduzeto je postojeće odobrenje za rad. Promjene povezane s predhodnim razdobljima zbog kojih je ESB donio nove odluke o naknadama za nadzor do travnja 2017., kada je donesena odluka o ukupnom iznosu naknada za nadzor koji se ubire u 2017., iznosile su ukupno 1,4 mil. EUR. Taj je iznos isplaćen početkom 2017. i uzet je u obzir pri izračunu ukupnog iznosa za naplatu, koji je odobren u travnju 2017. Nakon toga utvrđene su dodatne izmjene pojedinačnih naknada, što je imalo za posljedicu dodatni neto povrat od 0,3 mil. EUR. Taj će se iznos u cijelosti uzeti u obzir pri izračunu ukupnog iznosa koji će se od nadziranih subjekata naplatiti u 2018.

Više informacija o [naknadama za nadzor](#) dostupno je na mrežnim stranicama ESB-a o nadzoru banaka. Odgovarajuće stranice redovito se posuvremenjuju korisnim i praktičnim informacijama te se objavljuju na svim službenim jezicima EU-a.

Ostali prihodi povezani sa zadaćama nadzora banaka

ESB može izreći administrativne kazne nadziranim subjektima zbog nepridržavanja propisa EU-a o bonitetnim zahtjevima za banke (uključujući nadzorne odluke ESB-a). Prihodi te vrste ne uzimaju se u obzir pri izračunu godišnjih naknada za nadzor. Uredbom ESB-a o naknadama osigurava se da odštete koje nadzirani subjekti plate trećim osobama kao ni administrativne kazne (sankcije) plaćene ESB-u nemaju nikakav utjecaj na naknade za nadzor. Administrativne kazne izrečene nadziranim subjektima iskazuju se kao prihodi u računu dobiti i gubitka ESB-a.

U 2017. je ESB donio tri odluke o sankcijama te izrekao pet kazni ukupnog iznosa od 15,3 mil. EUR. Od tog iznosa smatra se neizvjesnom naplata iznosa od 11,2 mil. EUR jer je tom subjektu oduzeto odobrenje za pružanje bankovnih usluga i on je

trenutačno u postupku likvidacije. Prema načelu razboritosti, na kraju godine izdvojena je rezervacija za cjelokupni iznos tog potraživanja.

Podrobne informacije o aktivnostima provedbe pravila o nadzoru i izricanja sankcija mogu se pronaći u odjeljku 4.2. ovog izvješća.

7. Pravni instrumenti koje je donio ESB

U sljedećoj tablici navedeni su pravni instrumenti povezani s nadzorom banaka koje je ESB donio u 2017. te objavio u *Službenom listu Europske unije* i na mrežnim stranicama ESB-a. Ona obuhvaća pravne instrumente donesene na temelju članka 4. stavka 3. Uredbe (EU) br. 1024/2013 i druge povezane pravne instrumente.

7.1. Uredbe ESB-a

ESB/2017/25

[Uredba \(EU\) 2017/1538](#) Europske središnje banke od 25. kolovoza 2017. o izmjeni Uredbe (EU) 2015/534 o izvješćivanju o nadzornim financijskim podacima (SL L 240, 19.9.2017., str 1.)

ESB/2017/26

[Uredba \(EU\) 2017/1539](#) Europske središnje banke od 25. kolovoza 2017. o utvrđivanju datuma primjene Uredbe (EU) 2017/1538 o izmjeni Uredbe (EU) 2015/534 o izvješćivanju o nadzornim financijskim podacima (ESB/2017/25) na manje značajne nadzirane subjekte koji su podvrgnuti nacionalnim računovodstvenim okvirima (SL L 240, 19.9.2017., str. 212.)

7.2. Pravni instrumenti ESB-a osim uredbi:

ESB/2017/6

[Odluka \(EU\) 2017/274](#) Europske središnje banke od 10. veljače 2017. o utvrđivanju načela za davanje povratnih informacija o uspješnosti potkoordinatora iz nacionalnih nadležnih tijela i o stavljanju izvan snage Odluke (EU) 2016/3 (SL L 40, 17.2.2017., str. 72.)

ESB/2017/9

[Smjernica \(EU\) 2017/697](#) Europske središnje banke od 4. travnja 2017. o uporabi mogućnosti i diskrecijskih prava dostupnih prema pravu Unije od strane nacionalnih nadležnih tijela u odnosu na manje značajne institucije (SL L 101, 13.4.2017., str. 156.)

ESB/2017/10

[Preporuka](#) Europske središnje banke od 4. travnja 2017. o zajedničkim specifikacijama za uporabu mogućnosti i diskrecijskih prava koja su dostupna prema pravu Unije od strane nacionalnih nadležnih tijela u odnosu na manje značajne institucije (SL C 120, 13.4.2017., str. 2.)

ESB/2017/11

[Odluka \(EU\) 2017/760](#) Europske središnje banke od 24. travnja 2017. o ukupnom iznosu godišnjih naknada za nadzor za 2017. (SL L 113, 29.4.2016., str. 52.)

ES/2016/40

[Odluka \(EU\) 2017/933](#) Europske središnje banke od 16. studenoga 2016. o općem okviru za prenošenje ovlasti za donošenje odluka za pravne instrumente povezane s nadzornim zadaćama (SL L 141, 1.6.2017., str. 14.)

ESB/2016/41

[Odluka \(EU\) 2017/934](#) Europske središnje banke od 16. studenoga 2016. o prenošenju odluka o značaju nadziranih subjekata (SL L 141, 1.7.2016., str. 18.)

ESB/2016/42

[Odluka \(EU\) 2017/935](#) Europske središnje banke od 16. studenoga 2016. o prenošenju ovlasti za donošenje odluka o sposobnosti i primjerenosti te procjeni zahtjeva za sposobnost i primjerenost (SL L 141, 1.6.2017., str. 21.)

ESB/2017/16

[Odluka \(EU\) 2017/936](#) Europske središnje banke od 23. svibnja 2017. o imenovanju voditelja radnih jedinica za donošenje delegiranih odluka o sposobnosti primjerenosti (SL L 141, 1.6.2017., str. 26.)

ESB/2017/17

[Odluka \(EU\) 2017/937](#) Europske središnje banke od 23. svibnja 2017. o imenovanju voditelja radnih jedinica za donošenje delegiranih odluka o značaju nadziranih subjekata (SL L 141, 1.6.2017., str. 28.)

ESB/2017/21

[Smjernica \(EU\) 2017/1198](#) Europske središnje banke od 27. lipnja 2017. o podnošenju izvješća nacionalnih nadležnih tijela o planovima financiranja kreditnih institucija Europskoj središnjoj banci (SL L 172, 5.7.2017., str. 32.)

ESB/2017/23

[Odluka \(EU\) 2017/1493](#) Europske središnje banke od 3. kolovoza 2017. o izmjeni Odluke ESB/2014/29 o dostavi nadzornih podataka Europskoj središnjoj banci, o kojima nadzirani subjekti izvješćuju nacionalna nadležna tijela sukladno Provedbenoj uredbi Komisije (EU) br. 680/2014 (SL L 216, 22.8.2017., str. 23.)

8. Europski bankarski sektor u brojkama

Podatci objavljeni na mrežnim stranicama ESB-a o nadzoru dopunjeni glavnim trendovima pokazatelja financijske poluge i likvidnost

ESB od prosinca 2016. na [mrežnim stranicama ESB-a o nadzoru banaka](#) objavljuje agregirane podatke o sastavu bilance, profitabilnosti, solventnosti i kreditnom riziku značajnih institucija. Opseg objavljenih podataka proširen je u 2017. informacijama o omjeru financijske poluge i koeficijentu likvidnosne pokrivenosti. Ti statistički podatci o nadzoru banaka objavljuju se tromjesečno i raščlanjeni su prema geografskim područjima i razvrstavanju banaka.

U nastavku su prikazani neki najvažniji statistički podatci koji se odnose na promatrano razdoblje. Valja napomenuti da se uzorak banaka u različitim referentnim razdobljima razlikuje jer se promijenio popis značajnih institucija.

U najnovijim izvještajnim razdobljima može se primijetiti trend rasta stopa kapitala na najvišoj razini konsolidacije (vidi [Tablicu 10.](#)). Stopa ukupnog kapitala u trećem tromjesečju 2017. povećala se na 17,98 % sa 17,18 %, koliko je iznosila u istom razdoblju prethodne godine. Slična povećanja vidljiva su i za stope redovnog osnovnog kapitala i osnovnog kapitala. Omjer financijske poluge neznatno se poboljšao u skladu s definicijama za prijelazni i potpuno uvedeni omjer. Koeficijent likvidnosne pokrivenosti u trećem tromjesečju 2017. povećao se na 140,27 % sa 137,64%, koliko je iznosio u istom razdoblju prethodne godine.

Tablica 10.

Stopa ukupnog kapitala i njezine sastavnice, omjer financijske poluge i koeficijent likvidnosne pokrivenosti, po referentnom razdoblju

(postotci)

Pokazatelj	3. tr. 2016.	4. tr. 2016.	1. tr. 2017.	2. tr. 2017.	3. tr. 2017.
Stopa redovnog osnovnog kapitala	13,69 %	13,77 %	13,74 %	13,88 %	14,32 %
Stopa osnovnog kapitala	14,57 %	14,71 %	14,75 %	14,88 %	15,32 %
Stopa ukupnog kapitala	17,18 %	17,29 %	17,44 %	17,56 %	17,98 %
Omjer financijske poluge (prijelazni)	5,30 %	5,39 %	5,29 %	5,32 %	5,39 %
Omjer financijske poluge (zvedeni)	4,99 %	5,03 %	5,04 %	5,08 %	5,17 %
Koeficijent likvidnosne pokrivenosti	137,64 %	135,80 %	141,67 %	142,68 %	140,27 %

Izvor: ESB

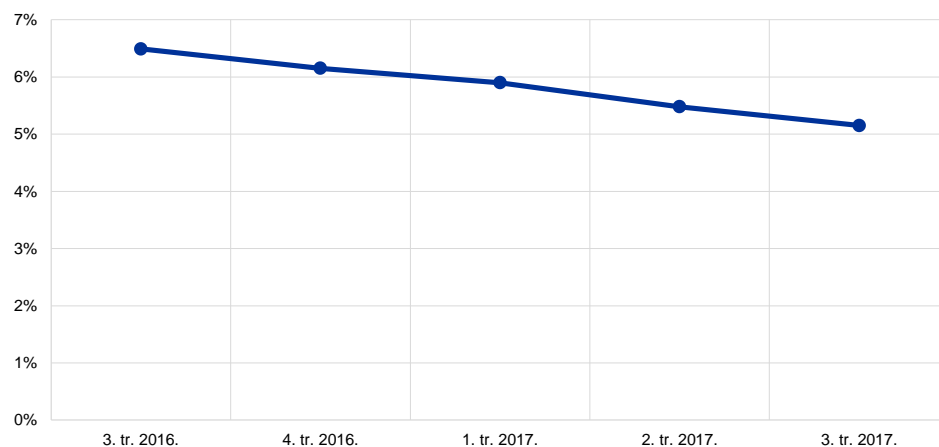
Napomena: Značajne institucije na najvišoj razini konsolidacije za koje je dostupno zajedničko izvješćivanje o adekvatnosti kapitala (COREP) i financijsko izvješćivanje (FINREP). U trećem tromjesečju 2016. bile su obuhvaćene 122 značajne institucije, u četvrtom tromjesečju 2016. njih 121, u prvom tromjesečju 2017. obuhvaćeno je 118 značajnih institucija te 114 u drugom i trećem tromjesečju 2017. Broj subjekata u referentnom razdoblju rezultat je promjena koje proizlaze iz izmjena popisa značajnih institucija nakon procjena nadzora banaka ESB-a, koje se obično provode jednom godišnje, te postupaka spajanja i pripajanja.

Kvaliteta imovine se poboljšava

Kvaliteta imovine banaka također se poboljšala jer se ukupni udio neprihodonosnih kredita postojano smanjuje sa 6,49 % u trećem tromjesečju 2016. na 5,15 % u trećem tromjesečju 2017. (vidi [Grafikon 13.](#)).

Grafikon 13.

Kvaliteta imovine: neprihodonosni krediti i predujmovi po referentnom razdoblju



Izvor: ESB

Napomena: uzorak kao u Tablici 10.

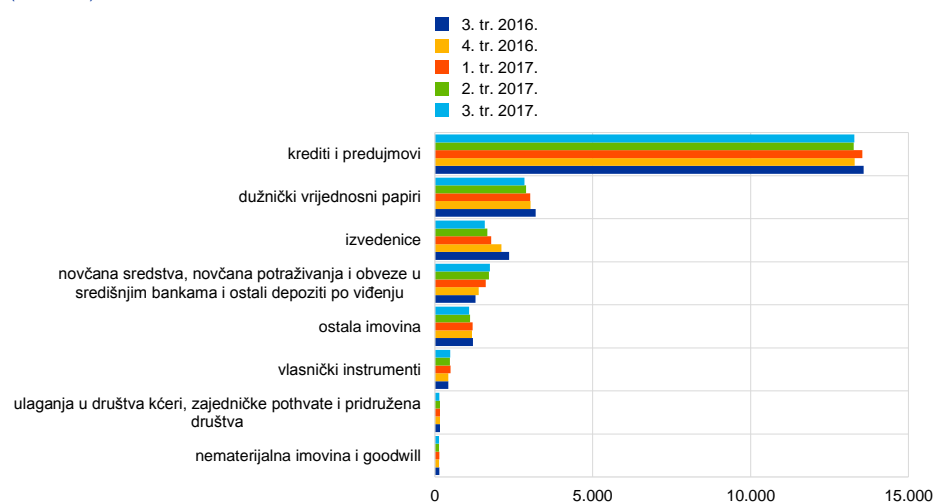
Sastav bilance i dalje je postojan (ali se mijenja veličina uzorka).

Podatci o ukupnoj imovini i obvezama banaka (vidi **Grafikon 14.** i **Grafikon 15.**) odnose se na (promjenjiv) uzorak subjekata u određenim vremenskim razdobljima. Imajući to u vidu, glavne stavke bilanci uglavnom su bile postojeane tijekom vremena, ali sastav imovine pokazuje trend rasta stavke „novčana sredstva, novčana potraživanja i obveze u središnjim bankama i ostali depoziti po viđenju” i trend smanjenja za stavke „dužnički vrijednosni papiri” i „izvedenice”. Osim toga, sastav obveza pokazuje trend smanjenja stavki „izvedenice” i „izdani dužnički vrijednosni papiri” te blago povećanje stavke „depoziti”.

Grafikon 14.

Sastav imovine po referentnom razdoblju

(mrd. EUR)



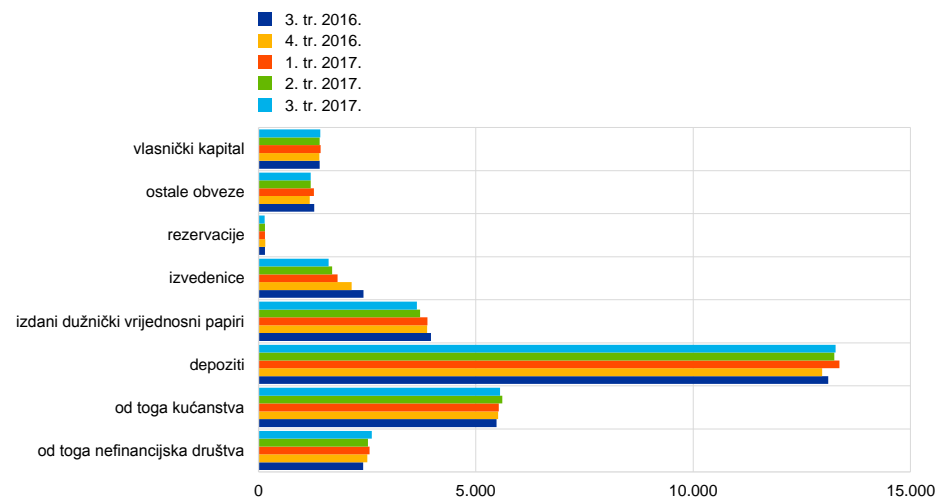
Izvor: ESB

Napomene: uzorak kao u Tablici 10.

Grafikon 15.

Sastav obveza i vlasničkog kapitala po referentnom razdoblju

(mld. EUR)



Izvor: ESB

Napomene: uzorak kao u Tablici 10.

9. Pojmovnik

Bankovna unija: jedan od temeljnih elemenata za dovršetak ekonomske i monetarne unije, koja se sastoji od integriranog financijskog okvira s jedinstvenim nadzornim mehanizmom, jedinstvenim mehanizmom za sanaciju banaka i jedinstvenim pravilima, uključujući usklađene sustave osiguranja depozita koji mogu prerasti u zajednički europski sustav osiguranja depozita.

Basel III: sveobuhvatan skup reformskih mjera koji je izradio Bazelski odbor za nadzor banaka kao odgovor na financijsku krizu 2008. Basel III temelji se na pravilima Basel II. Njegov je cilj poboljšati propise, nadzor i upravljanje rizicima bankarskog sektora. Mjerama se nastoji poboljšati sposobnost bankarskog sektora da apsorbira šokove koji proizlaze iz financijskih i gospodarskih poteškoća, poboljšati upravljanje rizicima i upravljanje općenito te poboljšati transparentnost banaka i njihove objave.

Bazelski odbor za nadzor banaka (BCBS): glavno tijelo za donošenje globalnih standarda za bonitetnu regulativu banaka i forum za suradnju u pitanjima koja se odnose na nadzor banaka. Njegova je zadaća poboljšati propise, nadzor i praksu banaka u svijetu u svrhu jačanja financijske stabilnosti. Članovi BCBS-a organizacije su koje su izravno ovlaštene za nadzor banaka i središnje banke.

CRR / CRD IV: Uredba i Direktiva o kapitalnim zahtjevima: Uredba (EU) br. 575/2013 o bonitetnim zahtjevima za kreditne institucije i investicijska društva (CRR) i Direktiva 2013/36/EU o pristupanju djelatnosti kreditnih institucija i bonitetnom nadzoru kreditnih institucija i investicijskih društava (CRD IV). Obično se spominju pod zajedničkim nazivom „CRD IV“.

Europsko nadzorno tijelo za bankarstvo (EBA): neovisno tijelo EU-a osnovano 1. siječnja 2011. kao dio Europskog sustava financijskog nadzora kako bi osiguralo učinkovitu i dosljednu bonitetnu regulativu i nadzor u cijelom bankarskom sektoru EU-a. Glavna mu je zadaća pridonijeti stvaranju jedinstvenih europskih pravila za područje bankarstva čiji je cilj pružiti jedinstven skup usklađenih bonitetnih pravila u cijelom EU-u.

Imovina prvog, drugog i trećeg stupnja: Tri razreda imovine razlikuju se na temelju ulaznih podataka koji se upotrebljavaju za određivanje vrijednosti imovine. Imovinom prvog stupnja trguje se na aktivnim tržištima, stoga se za njihovo vrednovanje mogu upotrijebiti podatci kao što su kotirane cijene. Imovinom drugog stupnja trguje se na neaktivnim tržištima, stoga su za nju potrebni i drugi podatci osim kotiranih cijena. Riječ je o ulaznim podatcima koji su neposredno ili posredno opservabilni. Imovinom trećeg stupnja trguje se na neaktivnim tržištima ili tržištima s vrlo malo aktivnosti, stoga nema raspoloživih opservabilnih podataka za njihovo vrednovanje. Tu imovinu treba vrednovati upotrebom najboljih dostupnih informacija o pretpostavkama koje bi prilikom određivanja cijene takve imovine upotrijebili sudionici na tržištu.

Interni model: bilo koji pristup mjerenju rizika i upravljanju njima koji se primjenjuje pri izračunu kapitalnih zahtjeva, a koji pripada kreditnoj instituciji i za koji je potrebno prethodno dopuštenje nadležnog tijela u skladu s Trećim dijelom CRR-a.

Jedinstveni nadzorni mehanizam (SSM): mehanizam koji čine ESB i nacionalna nadležna tijela u državama članicama sudionicama radi izvršenja nadzornih zadaća povjerenih ESB-u. ESB je odgovoran za učinkovito i dosljedno funkcioniranje tog mehanizma, koji je dio Europske bankovne unije.

Kvalificirani udio: udio u kreditnoj instituciji koji čini 10 % ili više kapitala ili glasačkih prava, ili koji omogućava ostvarivanje znatnog utjecaja na upravljanje tom kreditnom institucijom.

Manje značajna institucija: bilo koja institucija koju nadziru nacionalna nadležna tijela. Za razliku od njih, značajne institucije su one koje izravno nadzire ESB.

Minimalni zahtjev za regulatorni kapital i prihvatljive obveze (MREL): zahtjev za sve kreditne institucije EU-a kojem je cilj omogućiti kreditnim institucijama apsorpciju gubitaka u slučaju njihova propadanja. MREL je objavila Europska komisija u Direktivi o oporavku i sanaciji banaka (BRRD). Ima isti cilj kao i zahtjev za TLAC. Međutim, posebni kapitalni zahtjevi u sklopu MREL-a izračunavaju se drukčije, u skladu s kriterijima koje je odredila EBA.

Mogućnosti i nacionalne diskrecije: mogućnosti su odredbe u pravu EU-a koje nadležnim tijelima ili državama članicama omogućuju izbor načina usklađivanja s odredbama tako što će odabrati jednu od niza mogućnosti. Nacionalne diskrecije su odredbe u bankovnom pravu EU-a koje pružaju nadležnim tijelima ili državama članica izbor hoće li ili neće primijeniti određenu odredbu.

Nacionalno nadležno tijelo (NCA): tijelo javne vlasti ili tijelo službeno priznato nacionalnim pravom koje je na temelju nacionalnog prava ovlašteno nadzirati institucije u sklopu nadzornog sustava koji je na snazi u dotičnoj državi članici.

Najveći raspodjeljivi iznos (NRI): kršenja zahtjeva za kombinirani zaštitni sloj dovode do obveznih ograničenja raspodjele (npr. dividendi, isplata kuponskih kamata na instrumente dodatnog osnovnog kapitala, diskrecijskih bonusa). Banci koja ne ispunjava zahtjev za kombinirani zaštitni sloj bit će automatski zabranjeno raspodjeljivati iznos veći od NRI-ja. NRI je raspodjeljiva dobit banke pomnožena faktorom u rasponu od 0,6 do 0, ovisno o tome koliko je redovni osnovni kapital ispod kombiniranog zaštitnog sloja.

Neprihodonosni krediti: u skladu sa stavkom 145. Priloga V. provedbenog tehničkog standarda EBA-e o nadzornom izvješćivanju, to su krediti koji zadovoljavaju bilo koji od sljedećih kriterija ili oba kriterija: (a) značajne izloženosti koje su dospjele više od 90 dana, (b) procjenjuje se da nije vjerojatno da će dužnik u potpunosti platiti svoje kreditne obveze bez aktiviranja kolaterala, bez obzira na postojanje bilo kakvog dospjelog nenaplaćenog iznosa ili broja dana zakašnjenja.

Odbor za financijsku stabilnost: međunarodno tijelo koje promiče međunarodnu financijsku stabilnost usklađivanjem nacionalnih financijskih tijela i međunarodnih

tijela za utvrđivanje standarda u njihovu radu usmjerenom na razvoj pouzdanih regulatornih i nadzornih politika te drugih politika povezanih s financijskim sektorom. On potiče jednake uvjete podupiranjem dosljednosti u provedbi tih politika u različitim sektorima i državama.

Okvirna uredba o SSM-u: regulatorni okvir kojim se utvrđuju praktični modaliteti suradnje ESB-a i nacionalnih nadležnih tijela unutar jedinstvenog nadzornog mehanizma, kako je predviđeno Uredbom o SSM-u.

Postupak nadzorne provjere i ocjene (SREP): postupak kojim se usmjerava nadzorni pregled značajnih i manje značajnih kreditnih institucija i utvrđuje trebaju li se, osim minimalnih pravnih zahtjeva, možda primijeniti i dodatni zahtjevi u vezi s regulatornim kapitalom, objavom ili likvidnošću, odnosno trebaju li se primijeniti bilo koje druge mjere nadzora.

Postupak neisticanja prigovora: standardni postupak donošenja odluka o nadzornim aktivnostima ESB-a, utvrđen Uredbom o SSM-u. Nadzorni odbor ESB-a donosi nacрте odluka koji se podnose Upravnom vijeću na donošenje. Odluke se smatraju donesenima ako Upravno vijeće u utvrđenom roku, koji ne prelazi deset radnih dana, na njih ne istakne prigovor.

Procjena sposobnosti i primjerenosti: nadzorna tijela procjenjuju jesu li kandidati za upravljačka tijela u bankama sposobni i primjereni. ESB donosi odluke o sposobnosti i primjerenosti za direktore 118 najvećih banaka u europodručju, dok odluke o sposobnosti i primjerenosti za manje značajne institucije donose nacionalna nadzorna tijela, osim u slučaju novog odobrenja za rad banke.

Propada ili je vjerojatno da će propasti: četiri su razloga zbog kojih se proglašava da banka propada ili je vjerojatno da će propasti: (i) više ne ispunjava zahtjeve nadzornog tijela za izdavanje odobrenja za rad, (ii) ima više obveza nego imovine, (iii) nije sposobna platiti svoje dugove po dospelju, (iv) zahtijeva izvanrednu javnu financijsku potporu. U trenutku u kojem se proglašava da banka propada ili je vjerojatno da će propasti mora se ispuniti jedan od tih uvjeta ili mora postojati vjerojatnost da će se jedan od tih uvjeta ispuniti.

Režim putovnica: postupci koji se odnose na slobodu poslovnog nastana i slobodu pružanja usluga u drugim državama članicama kreditne institucije koja je ovlaštena i pod nadzorom je nadležnih tijela druge države članice, pod uvjetom da su te djelatnosti obuhvaćene odobrenjem (kako je uređeno člancima od 33. do 46. CRD-a IV).

Sveobuhvatna procjena: provjera financijskog stanja koju ESB mora provesti prije preuzimanja izravnog nadzora nad kreditnom institucijom. Sveobuhvatnim procjenama pomaže se bankama da osiguravaju adekvatnost svojeg kapitala i mogu se oduprijeti mogućim financijskim šokovima. Procjena obuhvaća pregled kvalitete imovine i testiranje otpornosti na stres.

Uredba o SSM-u: pravni akt kojim se uspostavlja jedinstven nadzorni mehanizam za kreditne institucije u europodručju i, moguće, u drugim državama članicama EU-a, kao jedan od glavnih elemenata bankovne unije u Europi. Uredbom o SSM-u ESB-u

se dodjeljuju određene zadaće u vezi s politikama bonitetnog nadzora kreditnih institucija.

Zajednički nadzorni timovi: tim nadzornika koji se sastoji od zaposlenika ESB-a i nacionalnih nadležnih tijela zaduženih za nadzor značajnog nadziranog subjekta ili grupe.

Značajna institucija: kriteriji kojima se utvrđuje smatraju li se banke značajnima, zbog čeg su pod izravnim nadzorom ESB-a, navedeni su u Uredbi o SSM-u i Okvirnoj uredbi o SSM-u. Banke moraju ispuniti barem jedan od tih kriterija kako bi se smatrale značajnima. Bez obzira na ispunjavanje tih kriterija, SSM može u svakom trenutku odlučiti razvrstati instituciju u značajne kako bi osigurao dosljednu primjenu visokih nadzornih standarda. ESB izravno nadgleda ukupno 118 značajnih bankovnih grupa.

Pokrate

Države

BE	Belgija	HR	Hrvatska	PL	Poljska
BG	Bugarska	IT	Italija	PT	Portugal
CZ	Češka Republika	CY	Cipar	RO	Rumunjska
DK	Danska	LV	Latvija	SI	Slovenija
DE	Njemačka	LT	Litva	SK	Slovačka
EE	Estonija	LU	Luksemburg	FI	Finska
IE	Irska	HU	Mađarska	SE	Švedska
GR	Grčka	MT	Malta	UK	Ujedinjena Kraljevina
ES	Španjolska	NL	Nizozemska	US	Sjedinjene Američke Države
FR	Francuska	AT	Austrija		

U skladu s praksom EU-a, nazivi država članica EU-a u ovom se izvješću navode prema abecednom redosljedju naziva država na nacionalnom jeziku.

Ostale pokrate

BCBS	Bazelski odbor za nadzor banaka	EUR	euro
BCP	Osnovna načela djelotvornog nadzora banaka Bazelskog odbora	FINREP	financijsko izvješćivanje
BUCOM	Odbor za proračun	FTE	ekvivalent punog radnog vremena
COI	odjel Centralizirani nadzori na licu mjesta	IMAS	Sustav upravljanja informacijama SSM-a
COREP	zajedničko izvješćivanje	IRRBB	kamatni rizik u bankovnoj knjizi
EBA	Europsko nadzorno tijelo za bankarstvo	MMF	Međunarodni monetarni fond
ECOFIN	Vijeće ECOFIN	MREL	minimalni zahtjev za regulatorni kapital i prihvatljive obveze
ESB	Europska središnja banka	MSFI	međunarodni standard financijskog izvještavanja
ESMA	Europsko nadzorno tijelo za vrijednosne papire i tržišta kapitala	SRB	Jedinstveni sanacijski odbor
ESRB	Europski odbor za sistemske rizike	SREP	postupak nadzorne provjere i ocjene
ESSB	Europski sustav središnjih banaka	SSM	jedinstveni nadzorni mehanizam
EU	Europska unija	TLAC	ukupni kapacitet pokrića gubitaka
		TRIM	ciljana provjera internih modela

Znakovi upotrijebljeni u tablicama

„-“ podatak ne postoji / podatak nije primjenjiv
„..“ ne raspolaže se podatkom

© Europska središnja banka, 2018.

Poštanska adresa 60640 Frankfurt na Majni, Njemačka
Telefon +49 69 1344 0
Mrežne stranice www.bankingsupervision.europa.eu

Sva prava pridržana. Dopušta se reprodukcija u obrazovne i nekomercijalne svrhe uz navođenje izvora.

ISSN	2443-6011 (html)	DOI	10.2866/393493 (html)
ISSN	2443-6011 (pdf)	DOI	10.2866/62064 (pdf)
ISBN	978-92-899-3186-1 (html)	Kataloški broj EU-a	QB-BU-18-001-HR-Q (html)
ISBN	978-92-899-3163-2 (pdf)	Kataloški broj EU-a	QB-BU-18-001-HR-N (pdf)